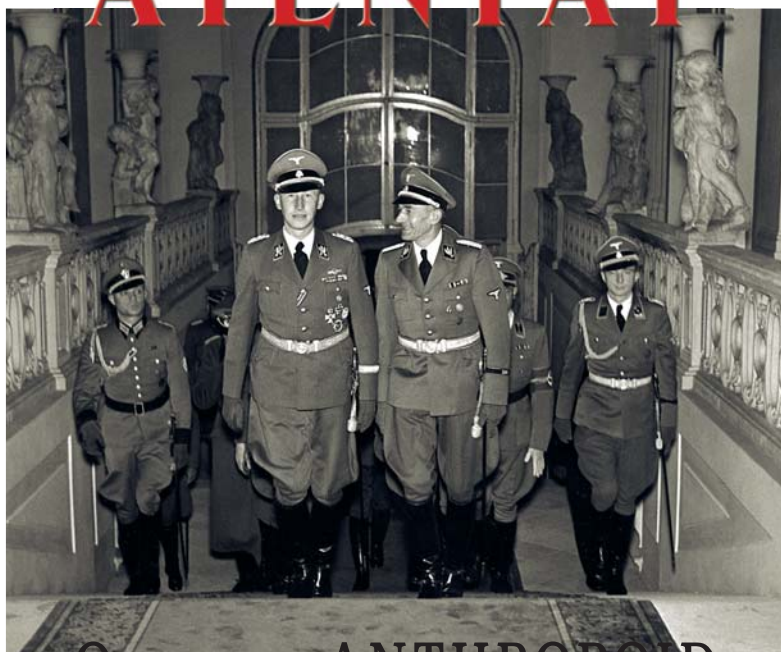

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV PRAHA

ATENTÁT

OPERACE ANTHROPOID

1941-1942

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY

ATENTÁT

OPERACE ANTHROPOID
1941–1942

Michal BURIAN, Aleš KNÍŽEK
Jiří RAJLICH, Eduard STEHLÍK

PRAHA 2007

BŘEZEN 1938 - ZÁŘÍ 1941

Mobilisační vyhláška.

Předseda republiky nařizuje podle § 23 čl. 103 ústavy mobilizaci československé branné moci.

I. Povolání osob.

1. Všechny občany se povolávají: a) všichni občanské povolání, b) všichni vojáci, c) všichni příslušníci ozbrojených sil, d) všichni příslušníci námořnictva, e) všichni příslušníci letectva, f) všichni příslušníci železniční a státní autobusové dopravy, g) všichni příslušníci telekomunikací, h) všichni příslušníci zdravotnictví, i) všichni příslušníci školství, j) všichni příslušníci vědecké a umělecké činnosti, k) všichni příslušníci kulturní a tělesné výchovy, l) všichni příslušníci sportovní činnosti, m) všichni příslušníci občanské služby, n) všichni příslušníci veřejné správy, o) všichni příslušníci státní služby, p) všichni příslušníci státního aparátu, q) všichni příslušníci státního aparátu, r) všichni příslušníci státního aparátu, s) všichni příslušníci státního aparátu, t) všichni příslušníci státního aparátu, u) všichni příslušníci státního aparátu, v) všichni příslušníci státního aparátu, w) všichni příslušníci státního aparátu, x) všichni příslušníci státního aparátu, y) všichni příslušníci státního aparátu, z) všichni příslušníci státního aparátu.

Je letos 40 let a všichni mladší!

neopozdají za 6 hodin

2. Všechny občany se povolávají: a) všichni občanské povolání, b) všichni vojáci, c) všichni příslušníci ozbrojených sil, d) všichni příslušníci námořnictva, e) všichni příslušníci letectva, f) všichni příslušníci železniční a státní autobusové dopravy, g) všichni příslušníci telekomunikací, h) všichni příslušníci zdravotnictví, i) všichni příslušníci školství, j) všichni příslušníci vědecké a umělecké činnosti, k) všichni příslušníci kulturní a tělesné výchovy, l) všichni příslušníci sportovní činnosti, m) všichni příslušníci občanské služby, n) všichni příslušníci veřejné správy, o) všichni příslušníci státní služby, p) všichni příslušníci státního aparátu, q) všichni příslušníci státního aparátu, r) všichni příslušníci státního aparátu, s) všichni příslušníci státního aparátu, t) všichni příslušníci státního aparátu, u) všichni příslušníci státního aparátu, v) všichni příslušníci státního aparátu, w) všichni příslušníci státního aparátu, x) všichni příslušníci státního aparátu, y) všichni příslušníci státního aparátu, z) všichni příslušníci státního aparátu.

II. Povolání koní a vozidel pro zvířecí potah.

1. Všechny občany se povolávají: a) všichni občanské povolání, b) všichni vojáci, c) všichni příslušníci ozbrojených sil, d) všichni příslušníci námořnictva, e) všichni příslušníci letectva, f) všichni příslušníci železniční a státní autobusové dopravy, g) všichni příslušníci telekomunikací, h) všichni příslušníci zdravotnictví, i) všichni příslušníci školství, j) všichni příslušníci vědecké a umělecké činnosti, k) všichni příslušníci kulturní a tělesné výchovy, l) všichni příslušníci sportovní činnosti, m) všichni příslušníci občanské služby, n) všichni příslušníci veřejné správy, o) všichni příslušníci státní služby, p) všichni příslušníci státního aparátu, q) všichni příslušníci státního aparátu, r) všichni příslušníci státního aparátu, s) všichni příslušníci státního aparátu, t) všichni příslušníci státního aparátu, u) všichni příslušníci státního aparátu, v) všichni příslušníci státního aparátu, w) všichni příslušníci státního aparátu, x) všichni příslušníci státního aparátu, y) všichni příslušníci státního aparátu, z) všichni příslušníci státního aparátu.

III. Povolání motorových vozidel.

1. Všechny občany se povolávají: a) všichni občanské povolání, b) všichni vojáci, c) všichni příslušníci ozbrojených sil, d) všichni příslušníci námořnictva, e) všichni příslušníci letectva, f) všichni příslušníci železniční a státní autobusové dopravy, g) všichni příslušníci telekomunikací, h) všichni příslušníci zdravotnictví, i) všichni příslušníci školství, j) všichni příslušníci vědecké a umělecké činnosti, k) všichni příslušníci kulturní a tělesné výchovy, l) všichni příslušníci sportovní činnosti, m) všichni příslušníci občanské služby, n) všichni příslušníci veřejné správy, o) všichni příslušníci státní služby, p) všichni příslušníci státního aparátu, q) všichni příslušníci státního aparátu, r) všichni příslušníci státního aparátu, s) všichni příslušníci státního aparátu, t) všichni příslušníci státního aparátu, u) všichni příslušníci státního aparátu, v) všichni příslušníci státního aparátu, w) všichni příslušníci státního aparátu, x) všichni příslušníci státního aparátu, y) všichni příslušníci státního aparátu, z) všichni příslušníci státního aparátu.

IV. Povolání letadel.

1. Všechny občany se povolávají: a) všichni občanské povolání, b) všichni vojáci, c) všichni příslušníci ozbrojených sil, d) všichni příslušníci námořnictva, e) všichni příslušníci letectva, f) všichni příslušníci železniční a státní autobusové dopravy, g) všichni příslušníci telekomunikací, h) všichni příslušníci zdravotnictví, i) všichni příslušníci školství, j) všichni příslušníci vědecké a umělecké činnosti, k) všichni příslušníci kulturní a tělesné výchovy, l) všichni příslušníci sportovní činnosti, m) všichni příslušníci občanské služby, n) všichni příslušníci veřejné správy, o) všichni příslušníci státní služby, p) všichni příslušníci státního aparátu, q) všichni příslušníci státního aparátu, r) všichni příslušníci státního aparátu, s) všichni příslušníci státního aparátu, t) všichni příslušníci státního aparátu, u) všichni příslušníci státního aparátu, v) všichni příslušníci státního aparátu, w) všichni příslušníci státního aparátu, x) všichni příslušníci státního aparátu, y) všichni příslušníci státního aparátu, z) všichni příslušníci státního aparátu.

V. Povolání plavidel.

VI. Zvláštní ustanovení.

VII.

24. IX. 1938

Václav Beneš

V pátek 20. května 1938 zareagovala čs. vláda na zprávy o přesunech německých jednotek k našim hranicím povoláním prvního ročníku záloh, uzavřením státních hranic a uvedením letectva do pohotovosti. Téhož dne večer byla vyhlášena velitelská pohotovost a v noci začaly být postupně obsazovány státní hranice včetně objektů stálého opevnění. Tato překvapivá vojenská opatření, přestože byla později odvolána, vyvolala u domácích nepřátel na určitou dobu respekt. Přišlo však osudné září.

V roce 1938 se Československá republika ocitla na osudové křižovatce. Od prvních týdnů tohoto roku začalo být jasné, že se hitlerovské Německo rozhodlo jednou provždy vyřešit problém se svým jihovýchodním sousedem. Již tak nesmírně složitá strategická situace naší republiky se dramaticky zhoršila po anšlusu Rakouska, ke kterému došlo 12. března 1938. O pouhých pět týdnů později Adolf Hitler společně s vysokými představiteli německé branné moci podrobně rozpracoval plán útoku na Československo, který dostal krycí název „Fall Grün“ (Plán Zelený). Ve stejné době vystoupil na sjezdu Sudetoněmecké strany (Sudetendeutsche Partei, dále jen SdP) v Karlových Varech Konrád Henlein s autonomisticko-federalistickými požadavky své strany. Učinil tak přesně v souladu s programem, který podrobně projednal 28. března 1938 v Berlíně na poradě s Adolfem Hitlerem a o den později s německým ministrem zahraničí Joachimem von Ribbentropem. Při těchto konzultacích bylo dohodnuto, že SdP bude čs. vládě klást naprosto nepřijatelné požadavky, které povedou k eskalaci mezinárodněpolitického napětí a k vzájemné konfrontaci. A tak se i skutečně stalo.

Československá armáda byla připravena republiku bránit, jak o tom ostatně svědčí obrovské nadšení, s nímž nastupovali záložníci ke svým útvarům po vyhlášení všeobecné mobilizace 23. září 1938. Během jednoho týdne se podařilo čs. branné moci provést takřka v plném rozsahu mobilizaci útvarů prvního i druhého sledu. Čs. armáda připravená k válečnému konfliktu disponovala na konci září 1938 dvaatřiceti vyššími jednotkami podporovanými dělostřelectvem, letectvem, tankovými jednotkami a liniemi pohraničního opevnění. Místo rozkazu k boji však přišel rozkaz ke kapitulaci a ústupu z hranic.

Když 28. září 1938 dorazily do Prahy zprávy o chystané „konferenci čtyř“ v Mnichově, tedy Adolfa Hitlera, Benita Mussoliniho, Edouarda Daladier a Nevilla Chamberlaina (viz snímek uprostřed protější strany), nesetkala se tato informace s přílišným nadšením, a to již v době, kdy ještě nikdo ani zdaleka netušil, jak toto jednání skončí a jak tragické důsledky bude pro Československo mít. Ortel byl Praze oznámen před čtvrtěční půlnocí 29. září. Přestože jednání nebylo dosud zcela skončeno, jeho výsledkem byl příkaz k předání sporných pohraničních území Německu, což se také ve dnech 1. až 10. října 1938 skutečně stalo. Vláda totiž přes důrazné naléhání čs. generality a některých zástupců politických stran závěry mnichovského diktátu přijala.

Krátce po jednotkách německé branné moci přijel na triumfální prohlídku čs. pohraničí Adolf Hitler, nadšeně pozdravovaný místním sudetoněmeckým obyvatelstvem (fotografie nahoře). Ve stejné době (5. října 1938) podal demisi prezident Československé republiky Dr. Edvard Beneš a 22. října odletěl i s manželkou Hanou z Prahy do Velké Británie (sousední snímek). O jedenáct dní později – 2. listopadu 1938 – bylo ve Vídni arbitrážním výrokem Joachima von Ribbentropa a italského ministra zahraničí hraběte Galeazza Ciana ukončeno ve prospěch Maďarska zdoluhavé jednání o maďarsko-československé hranici. Vídeňská arbitráž současně uzavírala územní dělení pomnichovského Československa, které v důsledku provedených změn ztratilo 41 098 km² státního území spolu s 4 879 000 obyvatel. Změnám však dosud neměl být konec. Dne 19. listopadu 1938 přijalo Národní shromáždění zákony o autonomii Slovenska a Podkarpatské Rusi. Oficiální název státu byl při této příležitosti změněn na Česko-Slovenská republika.

Ve středu 30. listopadu 1938 zvolilo Národní shromáždění novým prezidentem republiky JUDr. Emila Hácha (na fotografii uprostřed), jehož do budovy parlamentu doprovodil mezi jinými i tehdejší předseda vlády armádní generál Jan Syrový (po Háchově levici).

EMIL HÁCHA

(12. 7. 1872–1. 6. 1945)

V letech 1898–1916 úředník českého zemského výboru, 1916–1918 u Nejvyššího správního soudního dvora ve Vídni. V letech 1919–1925 druhý, 1925–1938 první prezident Nejvyššího správního soudu ČSR. Docent srovnávacího práva na Univerzitě Karlově v Praze. Od listopadu 1938 do března 1939 prezident ČSR. Dne 15. 3. 1939 donucen hrubým nátlakem k souhlasu s okupací republiky. Poté až do května 1945 tzv. státním prezidentem Protektorátu Čechy a Morava. Do roku 1941 udržoval spojení s E. Benešem, po zatčení A. Eliáše izolován. Vzhledem ke špatnému zdravotnímu stavu se stal postupem času loutkou v rukou nacistů a jejich aktivních pomahačů. Po osvobození zatčen. Krátce poté zemřel ve vyšetřovací vazbě na Pankráci.

Ve čtvrtek 16. března 1939 vydal Adolf Hitler v Praze výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava. Při prohlídce hlavního města ho kromě jiných doprovázeli Heinrich Himmler (na sousední fotografii po Hitlerově pravici) a pětatřicetiletý Reinhard Heydrich. O dva dny později jmenoval Hitler říšským protektorem v Čechách a na Moravě svobodného pána Konstantina von Neuratha (snímek vlevo dole zachycuje jeho příjezd do Prahy) a jeho zástupcem ve funkci státního tajemníka Karla Hermanna Franka.

V noci ze 14. na 15. března 1939 oznámil Adolf Hitler ultimativně na jednání s prezidentem Emilem Háchou v Berlíně, že v šest hodin ráno zahájí německá armáda obsazování českých zemí. Prezident Hácha se masivnímu nátlaku a výhrůžkám podvolil a „svěřil osud Čech a Moravy do rukou Vůdce“. Slovenský sněm již 14. března odhlasoval vytvoření samostatného státu. V předvečer příchodu nacistů opustila republiku letecky skupina jedenácti zpravodajských důstojníků v čele s plk.gšt. Františkem Moravcem. S sebou do Londýna odvezla i část mimořádně cenného archivu 2. oddělení hlavního štábu.

**I v Praze se
jezdí nyní jen
VPRAVO!
In Prag wird
RECHTS
gefahren!**

**KONSTANTIN
VON NEURATH**
(2. 2. 1873–14. 8. 1956)

Od roku 1901 v diplomatických službách. V letech 1914–1916 velvyslanecký rada v Turecku, 1919–1922 německý vyslanec v Dánsku, 1922–1930 velvyslanec v Itálii a 1930 až 1932 ve Velké Británii. Od roku 1932 říšský ministr zahraničí. V roce 1937 vstoupil do NSDAP. Od února 1938 říšský ministr bez portfeje. Dne 18. 3. 1939 se stal říšským protektorem v Čechách a na Moravě a v této funkci formálně setrval až do roku 1943. V září 1941 odeslán na „zdravotní dovolenou“, zastupován R. Heydrichem a později K. Daluegem. V roce 1943 jmenován SS-Obergruppenführerem. V roce 1946 v Norimberku odsouzen k 15 letům vězení. Na svobodu propuštěn ze zdravotních důvodů v listopadu 1954.

Dne 21. března 1939 vydala nacistická okupační moc nařízení o používání němčiny jako úředního jazyka na území protektorátu. Všechny nápisy na veřejných budovách i veškeré úřední písemnosti musely být v budoucnu dvojjazyčné. O pět neděl později (27. dubna 1939) byla jmenována nová protektorátní vláda, jejímž předsedou se stal bývalý divizní generál Ing. Alois Eliáš. Ve své funkci navenek s Němci spolupracoval, ve skutečnosti však udržoval úzké kontakty jak s představiteli odbojových organizací, tak i s naší exilovou politickou reprezentací v čele s Dr. Edvardem Benešem.

Nařízením říšského protektora o židovském majetku z 21. června 1939 se začaly v protektorátě uplatňovat některé zásady antisemitských norimberských zákonů. Protektorátní vláda se k nim připojila svým nařízením ze 4. července 1939, jímž upravovala právní postavení židovských občanů ve veřejném životě.

Laut Kundmachung des Ministerpräsidenten Nr. 307
vom 15. Dezember 1939

**ist das Anfordern und
Abgeben von Speisen
ohne
Lebensmittelkarten
sowohl für den Unternehmer, als auch für
die Angestellten und den Besucher des Unternehmens
STRAFBAR!**

Na základě vyhlášky předsedy vlády č. 307
ze dne 15. prosince 1939

**požadování
i podávání jídel
bez lístků
JE TRESTNÉ**

pro podnikatele, zaměstnance i návštěvníka podniku!

Již od prvních dnů okupace se živelně budovaly nejrůznější ilegální organizace. Nejvýznamnější místo mezi nimi měla Obrana národa, tvořená především bývalými vojáky z povolání a záložními důstojníky, dále Politické ústředí a Petiční výbor Věrní zůstaneme. V březnu 1939 vyšlo první číslo významného ilegálního časopisu „V boj!“. Německé bezpečnostní složky však vznikající situaci nesledovaly s rukama v klíně. Dne 25. srpna 1939 byla rozbita zpravodajská organizace tzv. tiskových důvěrníků Dr. Zdeňka Schmoranze, tvořená bývalými důstojníky čs. armády. O týden později provedlo gestapo zatčení tří tisíc rukojmí z řad vedoucích představitelů českého veřejného a kulturního života (akce „Albrecht I“). Nacistické bezpečnostní složky brutálně zasáhly i proti účastníkům masových demonstrací proti okupaci při příležitosti výročí vzniku Československa 28. října 1939. Pohřeb jedné z obětí – medika Jana Opletala – se stal podnětem k novým protestům. Nacisté následně 17. listopadu 1939 popravili devět studentských funkcionářů, nařídili uzavření všech českých vysokých škol a na 1200 vysokoškoláků deportovali do koncentračního tábora. Na přelomu let 1939–1940 přišel tvrdý úder gestapa strukturám Obrany národa, doprovázený masovým zatýkáním. Přesto se hlavním složkám domácího odboje podařilo počátkem roku 1940 vytvořit Ústřední vedení odboje domácího (ÚVOD).

SERGEJ INGR

(2. 9. 1894–17. 6. 1956)

Za 1. světové války příslušník čs. legií v Rusku, Francii a Itálii. V letech 1921–1923 pobočník velitele Vysoké školy válečné v Praze, 1923–1928 ve štábu ZVV Praha, 1929 až 1933 přednosta operačního oddělení hlavního štábu, 1933–1935 velitel 16. pěší brigády, 1935–1936 velitel 8. divize, 1936–1939 velitel III. sboru. Zakládající člen Obrany národa. V červnu 1939 odešel na vyzvání E. Beneše do Francie, 1939–1940 člen Čs. národního výboru v Paříži, 1940–1944 ministr obrany čs. exilové vlády v Londýně, 1944–1945 hlavní velitel čs. branné moci. Na nátlak SSSR penzionován. V letech 1947 až 1948 čs. velvyslanec v Nizozemsku. Po únoru 1948 v exilu. Žil ve Velké Británii, později v USA. Pracoval zpravodajsky proti komunistickému režimu v ČSR.

Do Obrany národa se od počátku okupace zapojily stovky bývalých důstojníků. Mnozí z nich zaplatili svými životy, jak o tom svědčí tato fotografie ze setkání bývalých absolventů IV. ročníku Vysoké školy válečné, pořádaná v říjnu 1935. Ze šestnácti důstojníků na snímku jich sedm položilo v boji s nacisty svůj život. V první řadě zleva: plk.gšt. Josef Dvořák (druhý), brig.gen. Václav Volf (třetí), pplk.gšt. František Mašek (šestý), pplk.gšt. Rudolf Feistmantl (sedmý). Ve druhé řadě zleva: pplk.gšt. František Chládek (druhý), plk.gšt. František Pohunek (čtvrtý), plk.gšt. Josef Kohoutek (pátý).

Pplk.gšt. Josef Vais řídil společně s Dr. Zdeňkem Schmoranzem zpravodajskou organizaci tzv. tiskových důvěrníků. Oba byli za tuto svou činnost popraveni 19. 8. 1942 v Plötzensee.

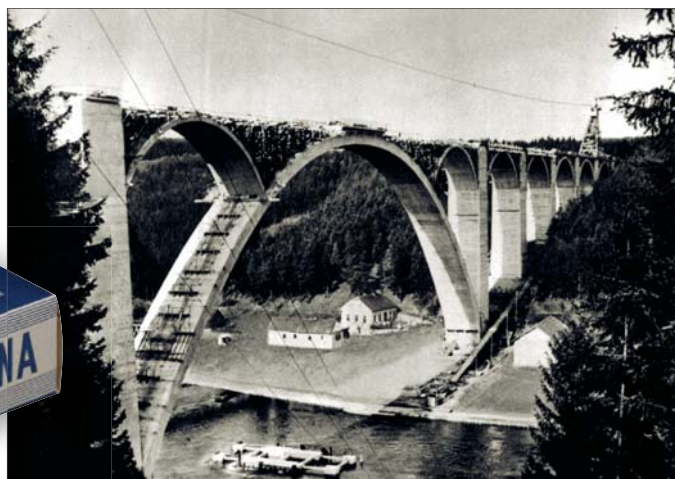
Jedním z prvních padlých důstojníků na domácí frontě se stal mjr.gšt. Bohumil Klein ze Schmoranzovy organizace. Byl umučen gestapem již 14. 10. 1939.

Proti nacistům zpravodajsky pracoval i pplk.gšt. Tomáš Houška. Aby po zatčení neohrozil své spolupracovníky, spáchal 21. 12. 1939 sebevraždu skokem z okna Petschkova paláce.

Přes oficiálně hláсанou propagandu o bezproblémovém životě v protektorátu se dříve naprosto běžné potraviny začínaly stávat nedostatkovým zbožím.

V prvních letech okupace vznikly některé pozoruhodné stavby, jejichž budování bylo připravováno již v letech první republiky. Jednou z nich byl i tento silniční most u Podolska v jižních Čechách přezdívaný „Brána do nebe“.

Představitelé protektorátní vlády se často rádi nechávali vidat s populárními filmovými umělci, jakými byli například Vlasta Burian a Adina Mandlová.

Protektorát byl postupně začleňován do ekonomického prostoru Velkoněmecké říše. Dne 1. října 1940 došlo k uzavření celní unie mezi ním a říší. Koruna tak vůči cizině pozbyla charakteru samostatného platidla. Aby bylo zabráněno nekontrolovatelnému odlivu zboží do Německa, kde byla cenová hladina vyšší, došlo k výraznému zdražení zboží a tím i ke snížení hodnoty peněz.

Po okupaci českých zemí v březnu 1939 začaly odcházet stovky mladých mužů do zahraničí, kde – jak doufali – mělo podobně jako v letech první světové války dojít ke vzniku naší zahraniční armády. K ustavení Zahraniční vojenské skupiny československé došlo v polském Krakově dokonce již 30. dubna 1939. Většina našich dobrovolníků pokračovala přes Polsko v cestě do Francie. Zde však nebylo možné v míru zřízovat vojenské jednotky složené z cizinců, a proto Čechoslováci museli vstoupit do Cizinecké legie s příslibem, že pokud dojde k válce, budou uvolněni pro potřeby čs. armády. To se také skutečně stalo. Už 29. září 1939 došlo v jihofrancouzském Agde, které bylo Francouzi vybráno za místo zrodu čs. zahraniční armády, ke zřízení 1. pěšího praporu. Ten se 16. října 1939 rozrostl na pěší pluk a o měsíc později již byl z nově příchodících vytvořen kádr druhého pěšího pluku. Dne 15. ledna 1940 byla v Agde zřízena 1. čs. divize, která na konci května 1940 dosáhla početního stavu 11 495 mužů, z nichž bylo 3326 dobrovolníků z domova a 8169 zmobilizovaných krajanů. V polovině června, kdy se situace Francie stávala kritickou, zasáhlo do bojů s Němci na 5000 příslušníků tzv. divizní pěchoty. Své úkoly i v kritické situaci splnili se ctí.

Členové Čs. národního výboru uznaného 17. listopadu 1939 francouzskou vládou. Zleva doprava jsou na fotografii: Msgre. Jan Šrámek (předseda), Dr. Hubert Ripka, div.gen. Rudolf Viest, div.gen. Sergej Ingr, Dr. Štefan Osuský, Dr. Juraj Slávik a Dr. Ing. Eduard Outrata.

Velitel 1. čs. divize v Agde div.gen. Rudolf Viest (uprostřed), doprovázený náčelníkem francouzské vojenské mise arm.gen. Louisem E. Faucherem.

Do bojů ve Francii významným způsobem zasáhli čs. vojenští letci, kteří sestřelili – nebo se přímo podíleli na sestřelení – 129 nepřátelských letadel. Dalších 25 zničili pravděpodobně. Na fotografii jsou zachyceni čs. příslušníci výcvikového střediska stíhacího letectva v Chartres u letounu MB-151.

Vizitka div.gen. Sergeje Ingra z doby jeho působení ve Francii s přáním všeho nejlepšího do roku 1940.

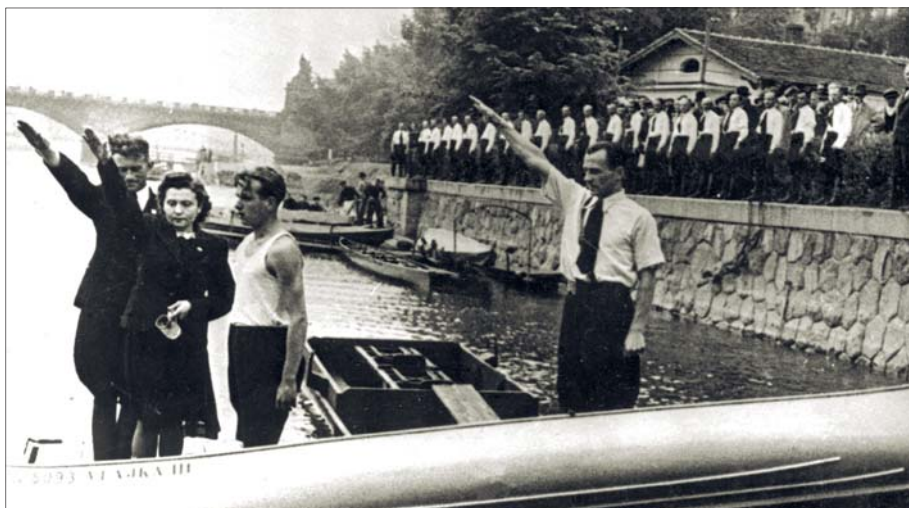
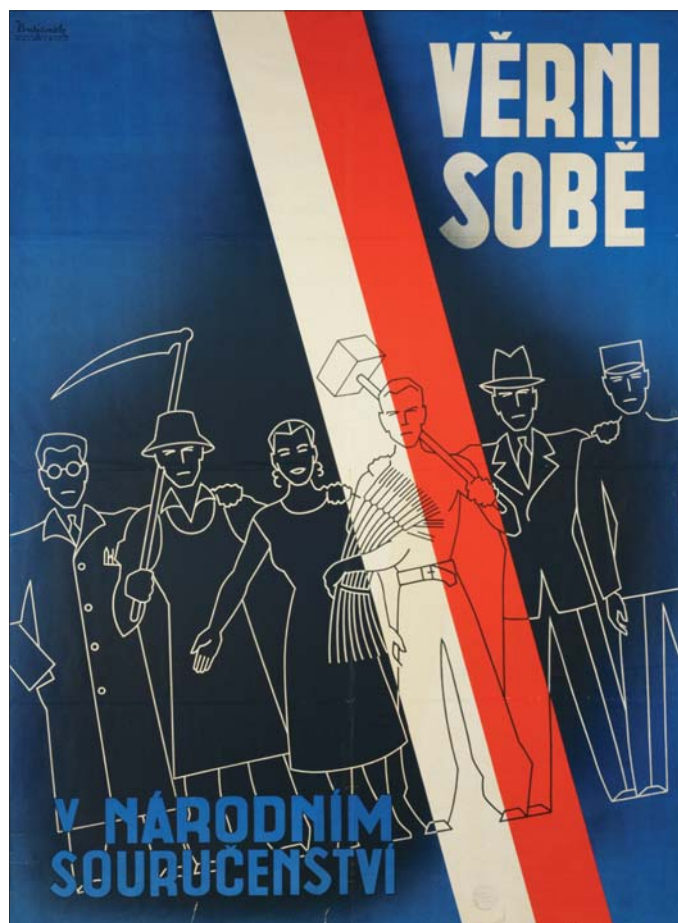
Koncem roku 1939 mělo Národní souručenství více než 4 miliony členů. Nacisté ale neměli zájem na organizaci, která měla vyhraněný národní profil. Po reorganizaci v roce 1940 v něm převážil proud prosazující výbojný antisemitismus a otevřenou spolupráci s Němci. Jeho politický vliv přesto postupně upadal.

V části české společnosti se po okupaci velmi silně prosazoval aktivistický kurz vedoucí k otevřené kolaboraci. Týkalo se to zejména příslušníků fašistických a extrémně nacionalistických organizací. V říjnu 1939 došlo ke sjednocení českých a moravských fašistů. Nové hnutí nazvané Český nacionalistický tábor – Vlajka disponovalo obdobou německých formací SA, tzv. Svatoplukovými gardami (SG). Na snímku brigádýrka vrchního velitele SG a zároveň vedoucího Vlajky, Josefa Rysa-Rozsévače.

Synonymem českého kolaborantství se stala fašistická organizace Vlajka vycházející ze zásad italského fašismu a německého nacismu. Podle nacistických záměrů měla působit v politickém životě protektorátu jako rušitel, a zároveň ho usměrňovat v proněmeckém duchu. Politický vliv Vlajky nedosáhl nikdy úrovně, jakou očekávali její příslušníci. Pro okupanty byla ale důležitá aktivní spolupráce Vlajky s gestapem (viz s. 19). Bylo zřízeno zpravodajské oddělení pracující přímo pro gestapo, a vedení Vlajky nařídilo všem jejím členům, aby gestapu podávali zprávy týkající se Židů, komunistů, stoupenců Beneše, ilegálních letáků a šuškané propagandy.

Bezprostředně po okupaci došlo k aktivizaci českých fašistických skupin, jako byla Národní obec fašistická, Vlajka nebo Akce národní obrody usilujících o získání vlády. Prioritou Němců ale bylo zachování klidu v zemi a stabilizace politických poměrů. Protektorátní vláda se pokoušela udržet zdání uchování jisté autonomie okupovaného území. Již 21. března 1939 jmenoval státní prezident Dr. Emil Hácha přípravný výbor Národního souručenství, nově vytvořeného jednotného politického orgánu. Současně vydal příkaz k rozpuštění všech dosavadních politických stran. Programem Národního souručenství byla národní pospolitost, sociální spravedlnost a křesťanská morálka – tedy pojmy, s nimiž bylo možné libovolně manipulovat. Dosažením národního společenství se snažilo udržet národní jednotu proti snaze okupačních orgánů o její rozbití. Do Národního souručenství vstoupili skoro všichni mužští příslušníci předmnichovských politických stran, včetně komunistů. Členy se však nemohli stát Židé.

Po pádu Francie, vysilujících ústupových bojích a dobrodružné plavbě z jihofrancouzských přístavů dorazili Čechoslováci konečně na půdu Velké Británie. Sousední fotografie ukazuje jednu z čs. jednotek při pochodu liverpoolskými ulicemi.

Na dolním snímku je zachycena přehlídka našich vojáků (dosud ve francouzských uniformách) britským generálem a tehdejším velitelem 1. čs. divize brig. gen. Bedřichem Neumannem-Miroslavem (třetí zleva). Na této unikátní fotografii jsou vedle sebe vyfotografováni oba budoucí příslušníci výsadku ANTHROPOID: Jan Kubiš (v první řadě vlevo od britského generála) a Josef Gabčík (tamtéž, napravo od něj).

JOSEF GABČÍK

(8. 4. 1912–18. 6. 1942)

Narodil se v obci Poluvsie nedaleko Žiliny. Vyučil se kovářem a zámečnickem a v letech 1934–1937 působil jako dělesloužící u pěšího pluku 14 v Košicích. Od roku 1937 byl zaměstnán v továrně na výrobu chemických bojových látek v Žilině. Koncem května 1939 odešel přes Polsko do Francie, kde musel vstoupit do Cizinecké legie. V prvních dnech války opustil Alžírsko a nastoupil službu v čs. zahraniční armádě v Agde. Zúčastnil se francouzského tažení a za projevenou statečnost byl vyznamenán. Po příjezdu do Velké Británie byl zařazen k 1. praporu 1. čs. smíšené brigády, kde konal službu jako zástupce velitele 2. čety 3. roty. Jako jeden z prvních se dobrovolně přihlásil k plnění bojových úkolů na okupovaném území. Prošel speciálním výcvikem a byl zařazen do operace ANTHROPOID.

JAN KUBIŠ

(24. 6. 1913–18. 6. 1942)

Narodil se v Dolních Vilémovicích u Třebíče. Vyučil se topičem, ale po skončení prezenční služby u jihlavského pěšího pluku 31 zůstal v armádě jako dělesloužící poddůstojník. Službu konal u strážního praporu XIII na severní Moravě. V červnu 1939 opustil protektorát a přes Polsko se dostal do Francie, kde byl nucen vstoupit do Cizinecké legie. Po vypuknutí války byl prezentován u 1. čs. náhradního praporu v Agde. Za hrdinství v ústupových bojích byl dekorován francouzským válečným křížem. Ve Velké Británii sloužil u 1. praporu 1. čs. smíšené brigády jako zástupce velitele 1. čety 3. roty. Přihlásil se k plnění zvláštních úkolů v nepřátelském týlu. Po absolvování všech nezbytných kurzů se stal členem výsadku ANTHROPOID, v němž nahradil zraněného rotného Karla Svobodu.

Po příjezdu do Velké Británie byly zbytky bývalých příslušníků 1. čs. divize soustředěny v táboře Cholmondeley u Chestru. Zde z nich 12. srpna 1940 vznikla 1. čs. smíšená brigáda, jejímž velitelem se stal brig.gen. Bedřich Neumann-Miroslav. Tuto jednotku o početním stavu 3276 mužů tvořilo velitelství, dva pěší prapory, kulometná rota, dělostřelecký oddíl, protiletadlová baterie, baterie kanonů proti útočné vozbě, ženijní a telegrafní četa, autorota, motocyklová četa, těžké dílny a náhradní těleso. Na podzim 1940 se přemístila do lázní Leamington, kde byla dislokována až do jara roku 1942.

Většině z těch, kdo v létě 1940 prošli táborem v Cholmondeley, zůstal v paměti navždy zapsán místní pohádkový zámek (zcela nahoře) a rozsáhlé stanové městečko rozmístěné v okolním zámeckém parku.

Britská puška Lee-Enfield z výzbroje našich jednotek

Pobyt Čechoslováků ve Velké Británii nebyl vyplněn jenom vojenským výcvikem. Ve chvílích volna přišel na řadu i fotbal. Na fotografii je zachyceno naše mužstvo v sestavě, v níž nastoupilo 20. listopadu 1941 v rámci Mezispojenecké armádní fotbalové ligy proti Belgii. Druhý zprava je na snímku parašutista Ludvík Cupal, pozdější příslušník výsadku TIN.

Sousední unikátní barevná fotografie zachycuje prapor 1. čs. pěšího pluku ve Francii, který se stal po reorganizaci 1. praporem 1. čs. smíšené brigády ve Velké Británii.

Následující dva snímky byly pořízeny v prosinci 1940, kdy příslušníci brigády navštívil prezident republiky Dr. Edvard Beneš. Svou tehdejší návštěvu využil k vyznamenání několika našich vojáků Československým válečným křížem 1939 za hrdinství projevené v ústupových bojích ve Francii. Mezi dekorovanými byli i budoucí členové výsadku ANTHROPOID – Josef Gabčík (druhý zleva) a Jan Kubiš (práve vyznamenávaný Dr. E. Benešem).

Vzácný snímek dosud ještě zcela neznámého Jana Kubiše. Ani on, ani jeho kamarádi tehdy netušili, že za několik měsíců vstoupí do dějin.

Podobně jako před několika měsíci ve Francii ležela v naší armádě ve Velké Británii i nyní hlavní tíha bojů na čs. letcích, kteří se ihned zapojili do letecké bitvy, která zuřila nad britským územím. Do konce roku 1940 Čechoslováci sestřelili 72 nepřátelských letadel, 16 dalších pravděpodobně a 14 německých letounů poškodili. Na fotografii jsou Hurricany Mk.I 312. čs. stíhací peruti, již byla svěřena obrana Liverpoolu a okolí.

Součástí iluzorní autonomie českých zemí bylo vládní vojsko, které vzniklo na základě Hitlerova výnosu o zřízení Protektorátu Čechy a Morava. Podle odbojových plánů mělo ale zároveň tvořit základ armády, která by v případě povstání vystoupila proti Němcům. Politická orientace příslušníků vládního vojska však byla velmi různorodá. Vedle vlastenecky zaměřených skupin a jednotlivců v něm působili rovněž vyslovení kolaboranti. Úřad říšského protektora se snažil vládní vojsko teritoriálně rozptýlit. Od roku 1940 tak bylo pověřeno střežením protektorátních železnic.

Státní prezident Dr. E. Hácha s příslušníky strážní jednotky vládního vojska v Lánech ➤

Čs. přilba vz. 32 používaná vládním vojskem

Kordík vládního vojska

Vládní vojsko čítající necelých 7000 mužů bylo, vzhledem k obavám Němců, vyzbrojeno pouze pistolemi a rakouskými puškami Mannlicher vz. 1895 z 1. světové války s omezenou zásobou střeliva. Původně mělo mít německé stejnokroje se zvláštním označením na rukávech. Nakonec vládnímu vojsku zůstal typ vycházející ze stejnokroje československé armády s pozměněnými distinkcemi a výsostnými znaky.

Ke každodennímu životu v protektorátu patřila i česká uniformovaná policie. Krátce po okupaci byl dohledem nad ní pověřen velitel německé pořádkové policie. V protektorátu bylo celkem 5430 četníků a policistů. Mnozí příslušníci četnictva byli přímo zapojeni do odbojové činnosti, na druhé straně však část četnictva, ve spolupráci s gestapem, proti odboji aktivně bojovala. Setkání s četníky se v budoucnu mělo stát osudným i pro mnohé čs. parašutisty.

Přilba příslušníka protektorátního četnictva

FRANTIŠEK MORAVEC

(23. 7. 1895–26. 7. 1966)

Za 1. světové války konal službu v čs. legiích v Rusku, Francii a Itálii.

V letech 1927–1929 absolvent Vysoké školy válečné v Praze, 1929–1930 přednosta operačního oddělení 2. divize, 1930–1934 přednosta zpravodajského oddělení ZVV Praha, 1934–1939 přednosta pátrací skupiny 2. oddělení hlavního štábu. Dne 14. 3. 1939 odletěl společně s dalšími 10 důstojníky do Londýna, kde v letech 1940–1945 řídil čs. zpravodajskou službu. V letech 1944 až 1945 podnáčelník hlavního velitelství čs. branné moci. Po osvobození přidělen k hlavnímu štábu, z politických důvodů však na zvláštní dovolené. V letech 1947 až 1948 velitel divize v Mladé Boleslavi. Po únoru 1948 v exilu, odkud zpravodajsky pracoval proti režimu v ČSR. Usadil se v USA, kde zemřel.

Plukovník gšt. F. Moravec v kruhu svých blízkých. Zcela vpravo je na snímku zachycen náčelník štábu 1. čs. smíšené brigády pplk.gšt. Karel Lukas (19. května 1949 zemřel na následky bestidního týrání příslušníky StB v pankrácké věznici).

V důsledku vývoje války a situace na domácí frontě začali představitelé II. odboru MNO v Londýně v čele s plk.gšt. Františkem Moravcem jednat s britskou stranou, zastoupenou Výborem pro zvláštní operace (Special Operations Executive – SOE) a Tajnou zpravodajskou službou (Secret Intelligence Service – SIS), o možnostech vysílání čs. parašutistů z Velké Británie na území protektorátu, kde měli tito speciálně vybraní vojáci provádět zpravodajské, sabotážní, spojovací a teroristické úkoly. Plán československých zpravodajců se u Britů setkal s mimořádným pochopením a v brzké době bylo přistoupeno k jeho realizaci. V rámci II. odboru MNO byla realizace plánu svěřena jeho 1. oddělení (ofenzivnímu) a nově vytvořené Zvláštní skupině D.

Dne 17. března 1941 provedl v doprovodu div.gen. Sergeje Ingra inspekci čs. pozemních jednotek ve Velké Británii šéf britského ministerstva pro vedení hospodářské války Sir Hugh Dalton, jemuž podléhala SOE. Za povšimnutí stojí pouzdro s ochrannou maskou, které má ministr Dalton i při této příležitosti při sobě. Obecně se totiž očekávalo, že Německo může proti Velké Británii použít bojové chemické látky. Zcela vpravo je na snímku pplk.děl. Jan Studlar (v brýlích), bývalý příslušník Obrany národa a na domácí frontě blízký spolupracovník pplk.děl. Josefa Mašína, o kterém ještě bude zmínka.

COLIN McVEAN GUBBINS

(2. 7. 1896–11. 2. 1976)

Za 1. světové války sloužil v britské armádě v Evropě jako důstojník dělostřelectva.

V letech 1919–1922 působil v severním Rusku, později v Irsku. V meziválečném období prošel řadou štábních a zpravodajských funkcí ve Velké Británii a Indii. V roce 1938 nastoupil k MI(R) - předchůdkyni SOE. Na podzim 1939 náčelník britské vojenské mise v Polsku. V době bojů v Norsku velel zvláštním britským jednotkám, které zde operovaly. V listopadu 1940 nastoupil k SOE jako odborník na výcvik a řízení operací. Od září 1943 výkonný ředitel SOE. Po skončení války a rozpuštění SOE odešel do výslužby a pracoval na vedoucích funkcích v textilním průmyslu.

Dne 19. dubna 1941 navštívil v doprovodu prezidenta republiky Dr. Edvarda Beneše čs. vojáky britský ministerský předseda Winston S. Churchill. Mezi ním a Dr. Benešem je na fotografii dobře vidět i velitel naší brigády gen. Bedřich Neumann-Miroslav.

Součástí vybavy rádiové zaměřovací služby byl goniometrický přijímač EP 2 se stacionárním zaměřovacím zařízením a odposlechový krátkovlnný přijímač Fu.H.Ec.

Pohled na tento odznak gestapa znamenal velmi často rozsudek smrti

Rádiová zaměřovací služba používala v prvních válečných letech (1939–1942) následující strategii:

- 1) operátoři v centrálních služebnách, vybaveni přehledovými přijímači, monitorovali krátkovlnná pásma,
- 2) při zjištění neznámé rádiové stanice byl obsluhováni několika zaměřovači určen azimut, pod kterým byl signál přijímán, a pomocí průsečíků těchto azimutů určena přibližná poloha ilegální vysílačky,
- 3) údaje byly předány pátrací jednotce odpovídající za oblast, kde byla vysílačka zaměřena,
- 4) pátrací jednotka vysílala do oblasti vysílání pojízdné pátrací goniovozy,
- 5) postupným zaměřováním a přibližováním vozů byla upřesňována poloha stanice,
- 6) k dohledávání domu a konkrétního bytu byli používáni pěší pátráci vybaveni opaskovými zaměřovači (viz s. 32),
- 7) vlastní likvidace ilegální radiostanice probíhala pod řízením příslušného referátu gestapa.

RSHA

Hlavní úřad říšské bezpečnosti (Reichssicherheitshauptamt), centrální orgán nacistického Německa vytvořený 27. 9. 1939 ke koordinaci nacistického teroru za 2. světové války. Sídli na berlínské Prinz-Albrecht-Straße a vznikl spojením Hlavního úřadu bezpečnostní policie (Hauptamt der Sicherheitspolizei) a Hlavního úřadu SD (SD-Hauptamt). Sdružoval a řídil všechny represivní orgány nacistické strany a státu. Úřad podléhal H. Himmlerovi, šéfem byl R. Heydrich. Po jeho smrti vedl až do ledna 1943 úřad osobně Himmler, poté E. Kaltenbrunner. RSHA se skládal ze sedmi úřadů: personálního, organizačního a správního, bezpečnostní služby (SD), vnitřního, zahraničního, gestapa, kriminální policie a dalších složek. V únoru 1944 byl jednomu z úřadů SD podřízen abwehr.

Krátce po okupaci českých zemí začali Němci s vyhledáváním ilegálních vysílaček, s jejichž pomocí udržoval domácí odboj spojení se zahraničím. Na území říše existovaly již od roku 1937 monitorovací a zaměřovací střediska (Funkmessstellen) a mobilní pátrací jednotky pod přímou kontrolou Hlavního úřadu říšské bezpečnosti (Reichssicherheitshauptamt – RSHA). Centrála rádiové zaměřovací služby se nacházela v Berlíně (Funkmessleitstelle Berlin-Spandau). V protektorátu byla zbudována Funkmessstelle Süd-Ost Prag s centrálou v bývalém ústavu šlechticů na Pražském hradě a s pobočkou v Brně. V pražské centrále pracovalo čtyřicet radistek a dvacet pátráčů vybavených nejmodernější technikou pro odposlech, registraci, zaměřování a dohledávání ilegálních vysílaček.

GESTAPO

Tajná státní policie (Geheime Staatspolizei) zřízená původně H. Göringem v Prusku 26. 4. 1933 k pronásledování odpůrců nacistického režimu. Ve stejné době vytvořil obdobně organizovanou politickou policii v Bavorsku i H. Himmler. Právě on byl také 20. 4. 1934 společně se svým zástupcem R. Heydrichem pověřen vedením gestapa, vzniklého z bývalé politické policie v celém Německu. Dne 27. 9. 1939 bylo gestapo převedeno jako Úřad IV. do RSHA. Zvláštní oddělení gestapa sledovala veškeré odpůrce režimu (oddělení pro odbojovou činnost, církev, komunistické hnutí, židovské obyvatelstvo) a organizovala teror sloužící k upevnění nacistické diktatury v Německu i na okupovaných územích. Gestapo používalo nelidské vyšetřovací metody, mučení, „ochranné vazby“ v koncentračních táborech a přímo zodpovídalo za vraždy milionů lidí. V protektorátu působily řídicí úřadovny gestapa (Staatspolizeileitstellen) v Praze a Brně, jimž podléhaly venkovní služebny gestapa (Aussendienststellen) v menších městech. Gestapo bylo v roce 1946 Mezinárodním vojenským soudním tribunálem v Norimberku prohlášeno za zločineckou organizaci.

K přijímání a zaznamenávání zpráv ilegálních vysílaček sloužil krátkovlnný přijímač Spez. 860 Bs. a magnetofofon AEG, typ Ton.S.b.

Nenápadně vyhlížející farma v Garramor ➤

V průběhu roku 1941 zahájila Zvláštní skupina D v čele se štábním kapitánem generálního štábu Jaroslavem Šustrem nábor vhodných mužů z 1. čs. samostatné brigády ve Velké Británii pro připravované tajné operace v okupované vlasti. Jejich výcvik probíhal ve specializovaných střediscích, která vytvořila SOE pro své partnery. Tyto přísně specializované Special Training Schools (STS) sídlily převážně v odlehlých částech anglického a skotského venkova na bývalých farmách, zámečcích a venkovských sídlech. Výcvik parašutistů sestával ze tří etap: základní, udržovací a speciální. Základní výcvik probíhající v jednotlivých STS se skládal z kurzu útočného boje (assault course) a z kurzu vzdušného výcviku (para course).

Pro kurz útočného boje vybudovala SOE ve Skotsku STS 25 sídlící na farmách Garramor a Camusdarrach. Vlastní kurz trval většinou 4 týdny a byl prováděn ve skupinách po 20 mužích. Parašutistům dával základní teoretické i praktické znalosti útočného boje a položil základ návykového jednání v krizových situacích. Cílem kurzu bylo i zvýšení celkové fyzické a psychické odolnosti parašutistů. Součástí neobyčejně náročného kurzu byla fyzická příprava, polní výcvik, střelecký výcvik, boj zblízka, používání výbušnin, radiotelegrafický výcvik, zpravodajská a topografická příprava.

Britský granát vz. 69

JAROSLAV ŠUSTR

(18. 3. 1908–6. 11. 1988)

Absolvent Vojenské akademie v Hranicích.

V letech 1935–1937 studoval na Vysoké škole válečné

v Praze. V roce 1938 ve štábu 1. divize.

Po okupaci zapojen v Obráně národa, před pronásledováním gestapem odešel přes Jugoslávii do Francie. Po její porážce evakuován do Velké Británie. Zde přidělen II. odboru MNO jako přednosta Zvláštní skupiny D. V březnu 1943 přemístěn k ŠVBM (přidělený důstojník 3. oddělení). Od června 1944

čs. vojenský atašé v Číně. Po válce se vrátil do vlasti, přidělen k 8. oddělení hlavního štábu. Od listopadu 1946 zástupce MNO u čs. vojenské mise při Spojenecké kontrolní komisi v Berlíně. V dubnu 1948 odešel do exilu, odkud působil proti komunistickému režimu v ČSR. Zemřel v USA.

Absolventi prvního kurzu v STS 25. Zleva: desátník aspirant Václav Málek, desátník aspirant Libor Zapletal (operace BIVOUAC, popraven 27. 9. 1944 v koncentračním táboře Mauthausen), rotný Josef Gemrot (operace CALCIUM), svobodník aspirant František Pavelka (operace PERCENTAGE), nadporučík František Lopaur, rotní mistr Josef Gabčík (operace ANTHROPOID), rotní mistr Leopold Musil (operace TUNGSTEN) a desátník Vojtěch Lukašík (operace INTRANSITIVE, padl 8. 1. 1943 ve vlasti).

ZÁŘÍ 1941 – PROSINEC 1941

Říšský protektor svobodný pán von Neurath onemocněl.

Obergruppenführer generál Heydrich ustanoven zástupcem říšského protektora.

Praha, 27. září. (ČTK.) Říšský protektor v Čechách a na Moravě, říšský ministr svobodný pán von Neurath považoval za nutné navrhnutí Vůdce, aby mu udělil delší dovolenou za účelem obnovení jeho ořezaného zdraví. Poněvadž nynější válečná doba vyžaduje plného uplatnění říšského protektora, požádal pan von Neurath zároveň Vůdce, aby jej přechodně zprostil až do doby, než se obnoví jeho zdraví, jeho funkce jako říšského protektora a ustanovil na tuto dobu jeho zástupce.

Vůdce nemohl za těchto okolností nevyhovět žádosti říšského protektora a pověřil Obergruppenführera Heydricha na dobu nemoci říšského ministra von Neuratha výkonem funkce říšského protektora v Čechách a na Moravě.

Spolu se zprávou o nástupu Heydricha přinesl protektorátní tisk i šokující informaci o zatčení ministerského předsedy Eliáše.

Dnes v listě:

Státní vzhled národního listu v Praze.

NÁRODNÍ POLITIKA

LIST NÁRODNÍHO SOUDRUČENSTVÍ

Ročník LIX. Čís. 272.

V Praze v úterý 30. září 1941.

70 haléřů

Výnos státního protektora v vyhlášení civilního výjimečného stavu.

Prohlášení a vyhlášení lidu pro 1941-42.

Uvádějí se také v čísle.

Z důležitosti vzhledu v listu.

Telefonní číslo * 293-51.

Obergruppenführer gen. Heydrich, zástupce říšského protektora, se ujal úřadu

Slavnostní přehlídka českých četníků na Hradě.

Německé a italské vojsko zničilo tři sovětské divize.

Větší úspěchy proti britské zbrovi ovšem dosud nebyly.

Ministerský předseda Eliáš zatčen.

Zatčen ministerský předseda Eliáš.

Německé a italské vojsko zničilo tři sovětské divize.

Větší úspěchy proti britské zbrovi ovšem dosud nebyly.

Německé a italské vojsko zničilo tři sovětské divize.

Větší úspěchy proti britské zbrovi ovšem dosud nebyly.

Ministerský předseda Eliáš zatčen.

Zatčen ministerský předseda Eliáš.

Německé a italské vojsko zničilo tři sovětské divize.

Větší úspěchy proti britské zbrovi ovšem dosud nebyly.

Dne 27. září 1941 vydala ČTK zprávu o onemocnění říšského protektora Konstantina von Neuratha a o jmenování zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. V pozadí této výměny stály obavy nacistů z dalšího vývoje v protektorátu. Vedle vzrůstajícího se stávkového hnutí a sabotáží, které postihovaly zejména železniční dopravu, docházelo i k otevřeným projevům odporu proti okupační moci. Nejvýznamnější protestní akcí se stal bojkot protektorátního tisku, zorganizovaný ve dnech 14.-21. září 1941 pomocí zahraničního rozhlasového vysílání. Adolf Hitler Neurathovi vytýkal, že neprokázal dostatečnou tvrdost vůči českému odbojovému hnutí. Ve snaze zvrátit tento vývoj přistoupil k radikálnímu řešení. Konstantin von Neurath byl poslán na zdravotní dovolenou, a ještě téhož dne odpoledne přistálo v Praze letadlo s Reinhardem Heydrichem. Heydrich začal okamžitě realizovat plán, jehož cílem byla likvidace odbojového hnutí v českých zemích. Hlavním trumfem se měla stát rychlost a krutost prováděných protiopatření, která měla mít na obyvatelstvo silný psychologický účinek. Dne 27. září 1941 tak byla nad protektorátem nastolena vláda teroru a zastrasování. O den později, 28. září 1941, vyhlásil Heydrich civilní výjimečný stav na území oberlandrátů (regionální správní orgány) Praha, Brno, Moravská Ostrava, Olomouc, Kladno a Hradec Králové. Stanné soudy mohly učinit pouze tři rozhodnutí – vynést rozsudek smrti, předat obviněného gestapu, nebo jej zprostit obžaloby. Rozsudky stanných soudů byly nezvratné a byly vykonávány okamžitě.

Erlaß
des Reichsprotectors in Böhmen
über die Verhängung
des Ausnahmezustandes
am 28. September 1941.

Výnos
říšského protektora v Čechách
a na Moravě o vyhlášení civilního
výjimečného stavu ze dne
28. září 1941.

In Tagen haben unverantwortliche, im Solde stehende Elemente eine Anzahl von reichs- handlungen begangen. Durch diese däm- ligen haben diese Elemente versucht, die Reichsprotectors in Böhmen und Mähren in Gegen- stand des Reiches zu bringen.

Ikennung, die in ihrem Größte die Schicksals- europäischen Völker mit Deutschland als ich, erwarre ich, daß sie sich keinesfalls von in provozieren läßt. Notwendig ist, daß Jeder bewahrt und seiner gewissenhaftigsten dem ordnungstreuenden Menschen wird der den zugesichert.

V minulých dnech se dopustili neodpovědní, ve službách nepřátel Evropy jsoucí jednotlivci některých činů, namířených proti Říši. Propagandou s tím spo- jenou pokusili se tyto živly dostat obyvatelstvo Pro- tektorátu Čechy a Morava do rozporu se zájmy Říše.

Okřádávám od obyvatelstva, které ve své většině uznává osudové společenství evropských národů s Německem jako skutečnost, že se nedá některak vyprovokovat těmito nepřáteli Říše. Je třeba, aby každý zachoval klid a pořádek a šel za svou obvyk- lou denní práci. Každému, kdo dbá pořádku, je zabezpečena ochrana úřadů.

Ausnahmezustand.

civilní stav výjimečný.

II. Handlungen, die die öffentliche Ordnung und das Wirtschaftsleben oder den Arbeitsfrieden wie der vorsätzliche unerlaubte Besitz von in der Sprengstoff oder Munition, unterliegen drehet des zivilen Ausnahmezustandes.

unter fallen auch alle Zusammenrottungen, dungen, Versammlungen in geschlossenen und unter freiem Himmel, auf öffentlichen d Plätzen.

III. Kenntnis von derartigen Handlungen oder nicht den zuständigen Behörden sofort mit- teilt wie der Täter dem Standrecht des z- ahmezustandes.

(1) Všechny činy, jimiž jsou porušovány veřejný pořádek a bezpečnost, hospodářský život nebo pracovní mír, jakož i zájemné a nedovolené chování stíelných zbraní nebo tiskovin anebo stíeliva, podléhají stannému právu civilního stavu výjimečného.

(2) To se týká také všeho srocování, shuko- vání, shromáždění v uzavřených místnostech a pod širým nebem, na veřejných ulicích a náměstích.

III. Kdo se o takových činech nebo záměrech dověděl aniz je ihned oznámil příslušným úřadům, propadá právě tak jako pachatel stannému právu civilního stavu výjimečného.

Reichsprotector in Böhmen
und Mähren
Mit der Führung der Geschäfte beauftragt
gez. Heydrich
H-Obergruppenführer und General der Polizei.

Říšský protektor v Čechách a na Moravě
Pověřen vedením funkcí
pod. Heydrich
H-Obergruppenführer a generál policie.

Na území protektorátu byly vylepeny krvavě rudé plakáty s vyhlášením civilního výjimečného stavu.

K oficiálnímu převzetí funkce došlo 28. září 1941 v 11.00 na Pražském hradě. Reinhard Heydrich ve své nové funkci rozhodně neztrácel čas. Dokládá to i dálnopis zaslaný krátce po jeho přiletu, 27. září 1941, říšskému vedoucímu SS Heinrichu Himmlerovi:

V 15.10 proběhlo plánované zatčení bývalého ministerského předsedy Eliáše.

V 18 hod. proběhlo, rovněž podle plánu, zatčení bývalého ministra Havelky.

V 19 hod. český rozhlas ohlásil Vůdcovo oznámení o mém jmenování...

Výslechy Eliáše a Havelky probíhají... Ze zahraničněpolitických důvodů požádám prezidenta (Lidového soudu) Thieracka, aby postavil v co možná nejkratším čase ministerského předsedu Eliáše před zvláštní senát Lidového soudu...

Rychlost a brutalita Heydrichových opatření, zejména vyhlášení stanného práva, zatýkání tisíců českých lidí, zřízení stanných soudů a okamžité provádění prvních poprav, vyvolala mezi obyvatelstvem protektorátu ovzduší strachu a hrůzy. V této atmosféře byl generál Alois Eliáš 1. října 1941 odsouzen k trestu smrti. Začalo tak období nejkrvavějšího teroru v dosavadních novodobých dějinách českého národa.

Brigádýrka generála československé armády a čs. šavle vz. 24 A z pozůstatosti divizního generála Aloise Eliáše

REINHARD HEYDRICH

(7. 3. 1904–4. 6. 1942)

Po absolvování gymnázia sloužil od roku 1922 u námořnictva, ze kterého byl na konci roku 1930 propuštěn. V roce 1931 vstoupil do NSDAP a SS. Od července 1932 vytvořil a vedl SD. Stal se „pravou rukou“ říšského vedoucího SS Heinricha Himmlera. V roce 1936 byl jmenován šéfem bezpečnostní policie (současně vedl i SD). Od 27. září 1939 šéfem nově zřízeného RSHA. Byl přímo zodpovědný za teror proti odpůrcům nacismu v Německu i na okupovaných územích. V roce 1939 pověřen přípravou tzv. konečného řešení židovské otázky. Od roku 1941 byl pod jeho dohledem vytvářen systém vyhlazovacích koncentračních táborů. Dne 20. ledna 1942 vedl zasedání konference ve Wannsee. Od srpna 1940 byl prezidentem Interpolu.

ALOIS ELIÁŠ

(29. 9. 1890–19. 6. 1942)

Za první světové války důstojník čs. legii v Rusku a ve Francii.

V letech 1920–1921 přednosta kanceláře ministra obrany, 1921–1923 studoval na Vysoké škole válečné v Paříži, 1924–1929 přednosta organizačního oddělení hlavního štábu, 1929–1931 II. zástupce náčelníka hlavního štábu a vedoucí čs. vojenské delegace v komisi pro odzbrojení při Společnosti národů v Ženevě. V letech 1931–1933 velitel 2. pěší brigády, 1933–1935 velitel 3. divize, 1935–1938 velitel V. sboru, poté ministr dopravy. Od 27. 4. 1939 do 27. 9. 1941 předseda protektorátní vlády. Za okupace úzce spolupracoval s vedením Obrany národa a byl v kontaktu s E. Benešem. Po Heydrichově příchodu zatčen a v červnu 1942 popraven.

JOSEF BÍLÝ

(30. 6. 1872–28. 9. 1941)

Absolvent c. k. kadetky v Terstu a Válečné školy ve Vídni. Za 1. světové války důstojník rakousko-uherské armády, velitel pluku na ruské, později italské frontě, 1917–1918 velitel zvláštní skupiny „Oberstleutnant Bily“ na frontě u Asiaga. V letech 1918–1920 posádkový velitel v Českých Budějovicích, 1920–1922 velitel 16. pěší brigády ve Frýdku, 1923–1928 velitel brněnské 6. divize. V letech 1928–1935 zemský vojenský velitel v Čechách. V červenci 1935 odešel do výslužby. Po okupaci ČSR se podílel na organizaci Obrany národa a po odchodu gen. S. Ingra do exilu stanul v jejím čele. Od prosince 1939 žil v ilegality. Dne 14. 11. 1940 zatčen gestapem v jižních Čechách, kde se skrýval.

Den po příjezdu Heydricha do Prahy, 28. září 1941, byli odsouzeni stanným soudem a v ruzyňských kasárnách popraveni zastřelením dva vedoucí činitelé vojenské odbojové organizace Obrana národa, která připravovala ozbrojené povstání: vrchní velitel Obrany národa armádní generál Josef Bílý a velitel zemského velitelství Čechy divizní generál Hugo Vojšta. Tato brutální opatření měla zlomit protiněmecký odboj v českých zemích. Poslední slova generála Bílého zněla: „Ať žije Československá republika! Psi palte!“

KONCEPT

Policejní ředitelství v Praze
/ Tel. č. 269-41./

Č.j. 23.042 pres./ II-A-1. V Praze dne 6. listopadu 1941....

Policejnímu ředitelství
Vládnímu policejnímu úřadu
Okresnímu úřadu
Četnické stanici
Magistrátu hl. města Prahy
/ popsaný referát /

**Velmi důležité.
Důvěrné!**

v Praze.....

Vše : Bílý Josef záznam umrtí.

Příloh.... : zastřelením

Dne 28. září 1941..... byl popraven ~~oběšením~~

Bílý Josef, nar. 30. června 1872

v Zboníně příslušný tantáž

stav ženatý náboženství římskokatolického

syn Josefa a Anny povoláním státní úředník

matrika narození Staré Sedlo, okr. Písek matrika bydliště
Praha II, Spálená ul. posledně bytem Praha II, Mikulandská
č. 4. Zaslán na vědomí.

Podle přiloženého úmrtního lístku proveďte záznam v
matrice zemřelých a vyrozuměte matriku narození.

Úmrtní lístek ihned vraťte !

Za policejního presidenta :

Měděná jmenovka z bytu arm.gen. Josefa Bílého v Mikulandské ulici

Prag, den 29. September 1941

TOTEN-SCHWEIN!

Der Protektoratsangehörige Bílý Josef
geboren am 30.6.72 in Sbenin
Todesurache: Tod durch Erschießen am 8. September 1941. 21. 09. 41

Der Gruppenarzt
F. C. ...
H-Oberegruppenführer

HUGO VOJŠTA

(11. 4. 1885–28. 9. 1941)

Za 1. světové války důstojník čs. legií v Rusku. Do vlasti se vrátil jako velitel dělostřelectva 2. divize. V letech 1920–1922 velitel 8. dělostřelecké brigády, 1922 přednosta 17. (dělostřeleckého) oddělení MNO, 1923–1925 zástupce přednosta II. odboru (dělostřeleckého a zbrojního) MNO, v letech 1927–1930 velitel dělostřelectva ZVV Košice, 1930–1939 velitel dělostřelectva ZVV Bratislava. Za mobilizace v září 1938 velitel dělostřelectva III. armády. Po okupaci českých zemí jeden ze zakladatelů Obrany národa, v letech 1939–1940 stál v čele Zemského velitelství ON Čechy a koordinoval spolupráci se Sokolem. V roce 1940 zatčen gestapem.

Bekanntmachung. Oznámení.

Prag, 28. September 1941.

Wegen Vorbereitung zum Hochverrat im Sinne der Verordnung des Reichsprotektors in Böhmen und Mähren vom 27. September 1941 hat das Standgericht in Prag den

Armeeoberführer a. D. Josef Bílý und den Divisionsoberführer i. R. Hugo Vojšta zum Tode verurteilt. Außerdem wurde auf Einziehung des Vermögens erkannt.

Wegen Sabotage im Sinne der Verordnung des Reichsprotektors in Böhmen und Mähren vom 27. September 1941 hat das Standgericht in Brünn den

Alois Trněčka aus Alt-Rauhnitz und den Rudolf Pospíšil aus Dřnovitz

zum Tode verurteilt.

Wegen unerlaubten vorsätzlichen Waffenbesitzes im Sinne der Verordnung des Reichsprotektors in Böhmen und Mähren vom 27. September 1941 hat das Standgericht in Prag den

Ladislav Kumiák aus Prag und den Wenzel Franc aus Prag

zum Tode verurteilt.

Die Urteile wurden heute durch Erschießen vollstreckt.

Der Reichsprotektor in Böhmen und Mähren

Mit der Führung der Geschäfte beauftragt

gez. Heydrich

(H-Oberegruppenführer und General der Polizei.

Praha, 28. září 1941.

Pro přípravu vlezrady ve smyslu nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě ze dne 27. září 1941 byli stanným soudem v Praze odsouzeni armádní generál m. st. Josef Bílý a divizní generál v. v. Hugo Vojšta

k smrti. Kromě toho byl zkonfiskován jejich majetek. Pro sabotáž ve smyslu nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě ze dne 27. září 1941 byli stanným soudem v Brně odsouzeni

Alois Trněčka z Rousínova a Rudolf Pospíšil z Drnovic

k smrti.

Pro nedovolené záměrné chování zbraní ve smyslu nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě ze dne 27. září 1941 byli stanným soudem v Praze odsouzeni

Ladislav Kumiák z Prahy a Václav Franc z Prahy

k smrti.

Rozsudky byly dnes vykonány zastřelením.

Říšský protektor v Čechách a na Moravě

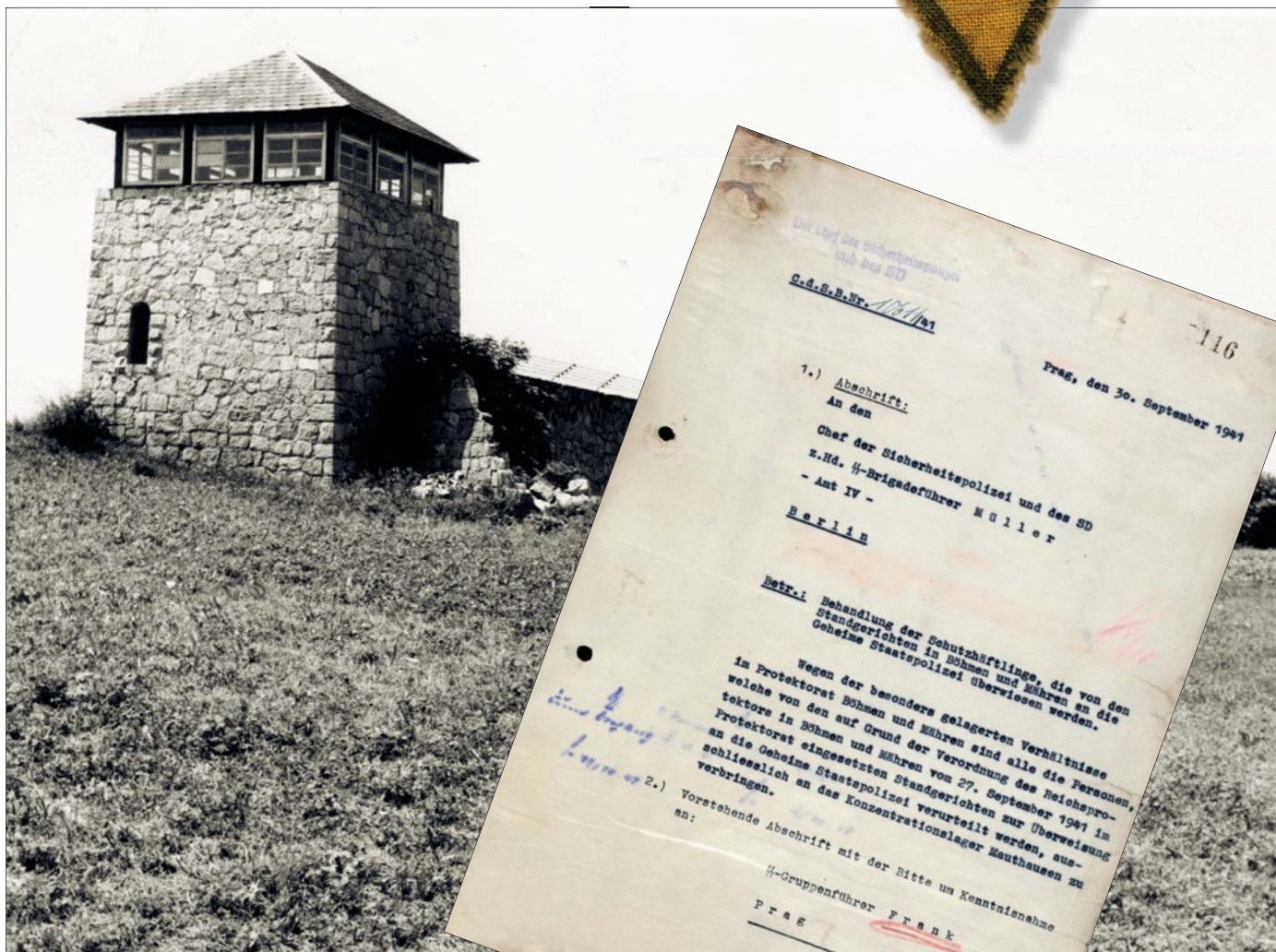
Pověřen vedením funkcí

pod. Heydrich

(H-Oberegruppenführer a generál policie.

Okamžitě po příjezdu do Prahy začal Heydrich naplňovat své představy o „konečném řešení židovské otázky.“ Jeden z jeho prvních výnosů z 29. září 1941 se týkal opatření proti českým Židům ve smíšených manželstvích, Čechům spráteleným se Židy a uzavření synagog. Kromě jiného se v něm uvádělo: „...Židovské synagogy a modlitebny neslouží již po delší dobu náboženským účelům, nýbrž se staly středisky pro všechny židovské subverzivní živly a ohnisky ilegální šeptané propagandy. Z tohoto důvodu jsem nařídil, aby všechny židovské modlitebny a synagogy byly s okamžitou platností uzavřeny...

Jisté české kruhy se k Židům chovají zejména v poslední době velmi přátelsky. Většinou jde o české živly, které chtějí prokázat i jinak své protiříšské smýšlení. Nařizuji státní policii, aby policejné zakročila proti Čechům, kteří na ulicích a ve veřejných místnostech zvláště demonstrativně prokazují své přátelství k Židům (ochranná vazba!).“ Toto opatření bylo vyvoláno podporou, které se ze strany části českého obyvatelstva dostalo Židům po záříjovém zavedení povinného nošení žluté Davidovy hvězdy pro všechny židovské obyvatele. Někteří lidé začali nosit demonstrativně židovské hvězdy a k označeným Židům se chovali velmi přátelsky. Současně Heydrich zahájil přípravy ke zřízení židovského ghetta v Terezíně. Už v říjnu 1941 město opustila německá armáda. První vězňové přišli do Terezína 24. listopadu 1941. Od 9. ledna 1942 bylo z Terezína postupně odvezeno do vyhlazovacích táborů na bývalém polském území a v Pobaltí 86 934 vězňů. Konce války se dočkalo pouhých 3097.

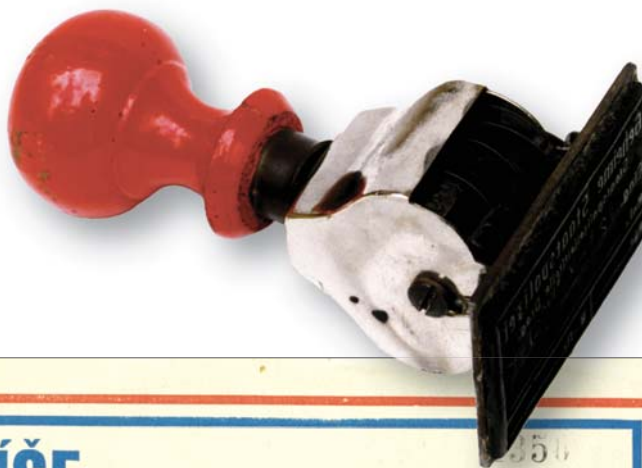
Dne 30. září 1941 oznámil Reinhard Heydrich vedoucímu berlínské ústředny gestapa SS-Brigadeführerovi Heinrichu Müllerovi, že všechny osoby odsouzené stannými soudy k předání gestapu budou výlučně umístovány v koncentračním táboře Mauthausen. Zde bylo umučeno či popraveno celkem 4473 československých občanů.

Dne 2. října 1941 přednesl Reinhard Heydrich ve svém sídle v Černínském paláci projev k vedoucím představitelům okupační moci. Dal v něm pádnou odpověď těm, kdo dosud pochybovali o jeho poslání: „...musím jednoznačně a s neoblomnou tvrdostí přivést obyvatele této země, pokud jsou Češi, k poznání, že se nemohou vyhnout té skutečnosti, že jsou příslušníky Říše a jako takoví dluží Říši poslušnost... První úkol je dán potřebami války. Tedy musím mít v tomto prostoru klid, aby dělník, český dělník, pracoval naplno pro německé vedení války... K tomu patří, že českému dělníkovi se musí dát nažrat – abych to řekl jasně –, aby mohl konat svou práci.“

V části projevu věnované konečnému řešení řekl, že prostor protektorátu musí být jednou definitivně osídlen německým živlem: „...K rozhodnutí, kdo se hodí k poněmčení, potřebuji rasovou inventuru... Máme zde různé lidi. Někteří vykazují dobrou rasovou kvalitu a dobré smýšlení. S těmi to bude jednoduché, můžeme je poněmčit. Ale na druhé straně jsou zde rasově podřadné živly, které navíc vykazují špatné smýšlení. Tyhle musím dostat ven. Na východě je hodně místa. Mezi těmi póly se nachází střední vrstva, kterou musím dokonale prozkoumat. Jde o lidi rasově podřadné, ale s dobrým smýšlením, pak o lidi rasově přijatelné, ale se špatným smýšlením. S těmi prvními budeme asi muset naložit tak, že je nasadíme někde v Říši, nebo vůbec někde, ale přitom se postaráme o to, aby už neměli děti, neboť v tomto prostoru už je nemíníme dále vyvíjet... Pak zbývá ona skupina, jež je rasově přijatelná, ale myšlenkově nám nepřátelská. Ti jsou nejnebezpečnější, neboť jde o rasově zdravou vrstvu vůdců. Musíme si dobře rozmyslet, co s nimi. Můžeme se pokusit některé z nich přesídlit do Říše, do čistě německého prostředí, tam je poněmčit a převychovat. Když to nepůjde, musíme je postavit ke zdi.“

Prostředky, s jejichž pomocí chtěl Heydrich naplňovat své představy, byly dány; želízka pocházející z úřadovny pražského gestapa v Petschkově paláci a razítko pražského gestapa

Krátce po svém inauguračním projevu odletěl Reinhard Heydrich do Hitlerova hlavního stanu v Rastenburgu ve Východním Prusku na krátkou pracovní večeři, při níž vůdci sdělili první poznatky v nové funkci: „...Čeští dělníci přijali likvidaci spiklenců celkem klidně. Pro ně je nejdůležitější, že mají práci a chléb. Obecně jsou jen stížnosti o malém přídelu tuků...“ Druhého dne vyhlásil Adolf Hitler ve Sportovním paláci v Berlíně zahájení akce zimní pomoci 1941/1942 pro vojáky bojující na frontě, a vyzval k jejímu plnění celý národ.

Čechoslovák

The Czechoslovak

Independent Weekly

Ročník III. č. 40.

Londýn, 3. října 1941

3d.

Strašné oběti českého lidu

Jan Masaryk:

Budeme jich hodni?

V Čechách a na Moravě děje se dnes to, co jsme tušili, vlastně věděli, že musíme přijít: jen jsme docela nevěděli kdy. Klidný, vzdělaný a nevyrušený odpor našich domů, který není vidět v hlukových demonstracích ani v pseudo-hrdinství, nýbrž v menším odvádění práce v sobotu, dráždivé berňákové chůzi už dlouho. Vstřet sadistických vyhrůbek vyvrcholil ještě zrudněji, než jsme se obávali. Heydrich, to nepodceňte, co Evropa skýtá, byl vyrušen z Blatné, rozkazem, který znel: „Sofort nach Prag abgehen und dort weiter machen.“ Ani ti neutrojeni krev norských odhodlání ze svých odporových okoutin a už se ukládají kvi našim domům. Sedmdesátiletý generál stojí v čele hrůzně krásné řady našich nových nesmrtelných. A bude to dlouhá řada, která svými životy zpečetí osud pitvorných policejních nerónů. Kdyby byl živ Rohm, byl by ho snad Hitler poslal místo Heydricha, aby zase dokumentoval našim domům, jak hluboko může klesnout smekla, které jsme kdysi říkali německý národ. Náhodou Hitler zavraždil Rohma místo Heydricha také úkol zocelil a ještě víc sjednotil Pražské, Olomoucké, Brněnské a Ostravské příslušníky přeborníku německého morálního bankrotu.

Neurath odjel — krev pražských studentů na jeho tučném, mánivých rukou ochla, ale nezmlkla. Jisti se Neurath docela konečného výsledku svého junkerského filmování — dojde se si pro něj. Známe ho dlouho a dobře a vím že za jeho zvrhovanou, usměvavou baronskou pruskou faux — bonhomii se skrývá nejzvrhovější odrůda teutonického herenvolku. Heydrich je jeho důstojným nástupcem.

Alc náš domů. Budeme jich hodni? Někdy mi připadá, že se nám tu v emigraci i při bombách, starostech a stejkání snad více až moc dobře. Zdá se mi, že si někdy té volnosti, kterou nám Anglie skýtá, neumíme dost vážit. Dnes je třeba se důkladně zamyslet.

Všichni jsme ovšem zajedno v tom, že Hitler musí být poražen a naši domů osvobozeni. To se rozumí sama sebou. A věřím, že všichni budeme hodni toho, aby nás naši domů přijali. Tu a tam vidím jednotlivce, kterým se stýká nejen po domově ale i po strachem pletichatelném. Bohu zaplať, není jich mnoho a věřím, že po tom, co dnes slyší z Prahy, ustanou ve své poslušnosti. Mý v emigraci po dobu války ani neznámé politický stran, ani koalici, ani taktiku. Není přece možné, aby si někdo chtěl svůj vystupování a malichernou politickou česneku ohlívat na světových událostech dneška. Rusko a spojení bojů za naše domů a ne za bývalé naše stranníky. Generál Bily neměl v kapse stranní legitimace, jeho hrud byla svatá nadstátní. A naše armáda je politickým nástrojem právě tím, že je a zůstane stranní nepolitickou. Dnes už ani Hitler nevrhá podle politického klíče.

Politický vývoj jde rukou v ruce s vývojem na bojisti; na tom my ani ve Furcrotu, ani na Piccadilly, ba ani v Putney nic nezměníme. Změny budou ohromné a trvalé. Jaká bude konečná konstelace poválečné Evropy neví dnes nikdo. Jisté je však, že pracující lidé se nedá už nikdy řídit starobylými formulemi předválečné politiky. Mý pjděme-li k lidu, nemáme nic na Benešově základní linii, za cílem, který jsme nám vytvářeli, v naší domů. Vv rozhodnutí nám vláda věci vašich vrátí se do vašich čistých rukou. Mý, vaši skromní mluvčí v Londýně, mám k vám nekonečnou důvěru, víme, že ani Heydrich vás nezmate, že se nedáte vyprovokovat k nepřetlakovým činům a že budete dál dělat pomalu, ale jistě.

Mý se musíme velmi snažit, abychom byli hodni těch našich nových nesmrtelných a vůbec těch našich domů.

Lidstvu jako celku dali Němci jenom bídu a utrpení v nejhorší podobě.

„Chceme být barbary“, pravil Hitler. Není třeba, abyste si to vy, Němci, přáli. Jste barbary. Jak dlouho chcete v tom pokračovat? Váš vlastní Goethe řekl, že musí uplynout staletí, než přestanete být barbary.

Sir Robert Vansittart

Hromadné vraždy v protektorátě

Šéf Gestapa vládcem v českých zemích

Předseda protektorátní vlády Eliáš zatčen — Stanné právo v šesti českých městech

Za jediný týden přes osmdesát poprav

V sobotu 27. září večer ohlásil Berlín, že „říšský protektor Neurath požádal pro své ošetření zdraví Führera o zdravotní dovolenou. Führer Neurathovi žádosti vyhověl a pověřil výkonem funkce říšského protektora pro Čechy a Moravu Obergruppenführera Heydricha do doby Neurathovy zdravotní dovolenky.“

Reinhard Heydrich, který se tak stal dočasným vládcem v českých zemích je šéfem Gestapa a pravou rukou gestapáckého karta Himmlera. Před tím, než byl pověřen do Prahy snázil se potlačit vzpouru norského lidu. Za jeho hrůzovlád byli popraveni vůdové norské dělnické strany a mnoho jiných norských vlastenců mnoho strážně pykat za svou protiněmeckou činnost.

Prvním činem Heydrichovým bylo, že vyhlásil stanné právo v šesti důležitých okresích: v Praze, v Brně, v Moravské Ostravě, na Kladně, v Hradci Králové a Olomouci. Nařízení stanného práva obsahuje sedm bodů. Ve vyhláše se píše, že stannému právu podléhá také nedovolené chování střelných zbraní jakož i všechny činy ohrožující pořádek, bezpečnost, hospodářský

život nebo pracovní údel. Stanné soudy dosazují říšský protektor, který může ve zvláštních případech navrhnouti „řízení na odsouzení před lidovým soudem“. Nálež stanného soudu může zničit na trest smrti, na postoupení tajné státní policii (Gestapu) nebo na osvobození. Nálež může zničit také na odnětí jméni nebo určitých částí jméni. Proti rozsudkům stanných soudů není odvolání. Vykonnávají se ihned. Rozsudky smrti se vykonávají zastřelením nebo oběšením. Soudní řízení německé hranné moci, soudnictví SS, a příslušníků svazů se zvláštním úkolem, jako říšská policie, nejsou tím dotčeny.

V neděli ohlásil Berlín že byl zatčen předseda protektorátní vlády generál Eliáš, který je podezřelý z velezrádné činnosti. Eliáš byl německým Volksgerichtem odsouzen k smrti a popraven.

Současné bylo sděleno že Heydrich navštívil Háchu a že po této návštěvě Háchu poslal písemně prohlášení v němž projevuje přání po lojalní spolupráci v Němci. Není ovšem jisto zdali Háchu takový dopis poslal, nebo jde-li o jeden z obvyklých německých padělků.

President Beneš: Trapný neúspěch německé politiky

President dr. Edvard Beneš poskytl zástupci „The Chicago Daily News“ interview, v němž se zabýval také nejnovějšími událostmi ve vlasti. Velký americký list požádal o rozhovor k třetímu výročí podepsání mnichovské dohody (30. září 1938). Dr. Beneš pravil:

„Dnes je třetí výročí podepsání mnichovské dohody. Neurath odjel z Prahy a vyhlášení stanného práva jsou důkazy, že německá politika v Československu skončila trapným a hanebným neúspěchem. Byla doba, kdy Neurath se pokoušel spojit útlak s přeměnou v bytí. Bylo řečeno mému národu, že dosáhne svobody a uznání

v tak zvaném novém řádu. Nedal se však oklamat. Byly mu odhaleny možnosti výchovy a vzdělání, v jeho hospodářském životě zavlád zmatek. Německé řízení došlo k úplatkářství a korupci. Naši dělníci nenesou, aby Československé továrny a železnice byly znepořčeny v německé válce proti Rusku; a když Němci oslavené noviny zamýšlely přeměnování nadávkami, Češi a Slováci bojkotovali noviny tak dokonale, že Němci byli na míru znepokojeni. Heydrich je surovec a nařídil určité noviny hrůzovlád. Ale náš lid se dovede skvěle odolat, neprovede nic ukvapeného a Hitler se dojde dne, kdy bude trpět litostmi. Je přitom třeba lety započal svůj nestoudný útok proti Československu.“

Anthony Eden Československému národu:

„Vytvrďte! Dobudeme spolu vítězství!“

V den třetího výročí mnichovské dohody zaslal britský ministr zahraničí Anthony Eden Československému lidu poselství, které bylo přečteno v londýnském rozhlase. Ve svém poselství ministr Eden pravil:

O třetím výročí mnichovské dohody obraci se naše mysl k Československému národu a tragické oběti, která měla, jak svět doufal, zabránit největší válečné tragedii.

Československý národ byl mezi svobodnými a pokrokovými evropskými národy z prvních, který se dostal do vlády barbarské moci proti níž dnes bojujeme s tak neochvějným oddělním. Podstoupili jste a podstupujete plné utrpení, působené ničivým a uchvatlivým duchem. Není ve vašem národě vrstvy, která by ho byla ušetřena. Uloupili vám váš národní a soukromý majetek, zotročili vaše dělnictvo, uzavřeli dveře školních budov před vašimi dětmi a universit před vaší mládeží. Vypudili tisíce nevinných lidí z domovů, zabili a mučili a vraždili Československé vlastence. Rozdupali vaše svobodná zřízení a zřídili vaše dělníky. Snaží se ze všech sil, aby zkorumpovali vaše slabé a zničili silné. Nezískali se žádné krutosti, žádné zrahy, žádné nízkosti, žádné podvody, žádné lsti, o níž soudili, že se hodi k barbarskému cíli úplného zničení volného a nezávislého Československého národa. A přece nedosáhli svého cíle. Hitler již nepřetřel ducha smířlivosti a vyslal nyní gestapáckého karta Heydricha, aby rozdrtil stanným právem rostoucí odpor Československa.

Avšak Československý národ je dalek toho, aby se dal zkrutit strašlivými zlačenostmi. Byl jimi jen zocelen. Československý národ je dnes po třech letech nejen sjednocen a nezrůčen jest silnější a sjednocenější než kdykoliv jindy. Vaši mladí mužové a ženy jsou nyní odhodlanými, neústupnými, avšak disciplinovanými bojovníky za svobodu. Vykládáte svým dětem

úkol, k němuž budou povoláni nejen v osvobození a znovu vybudování vlasti, nýbrž i osvobození a znovu vybudování Evropy.

Němci násilníci posílili to, co chtěli zničit. Poradit se s nezastřenými tyrani Heydrichem jako jste si poradili s mímějším útlakem Neurathem.

Mý zde ve Velké Británii jsme rovněž uprostřed toho mohutného, strašlivého zápasu. Ruští spojenci odolávají hrdinsky valnému útok německé armády a působí mu strašlivé ztráty. A zatím se mohutné strese svobodného světa mobilisují v drtivé síle, mužstvo a zbraň a zásoby proudí k těmto životně důležitým místům, kde budou vybojovány rozhodné bitvy. Útokem na Rusko dorazili Němci své vlastní obklíčení a posílili svou vlastní blokádu. Jejich odpárci jsou tři největší světové velmoci, z nichž dvě jsou zároveň největšími mocnostmi námořními a všichni jsou rozhodnuti na konec je zničit. Máme proto dostatečné důvody k důvěře. Víme, že víc, za níž bojujeme, nemáme být poraženi. Nikdy nevítkázlo trvale lze nad dobrem a nezvítězí také nyní. Jsme posíleni ve svém úsilí vědomím, že nebojujeme jen pro sebe, nýbrž pro všechny potlačené evropské národy, jejichž svoboda a štěstí je nutno pro blaho světa. Čerpáme odvahu z vědomí, že nebojujeme jen pro vás, nýbrž i s vámi. Dnes budou našimi spojenci nejen ony armády, ony námořní a letecké síly, ony vlády svobodných mužů, kteří jsou nám nyní po boku a bojují s námi na četných bojisti — našimi spojenci jsou rovněž ony hrdiné a neochvějné evropské národy, které se nikdy nesmířily s dobytčím. Československo se stalo pro nás v Anglii symbolem disciplinovaného a neochvějného odporu a pramenem posily pro nás všechny.

Známe vaše utrpení, avšak především známe vaše neobyčejné ducha a víme, že jste s námi za jedno v lásce k národní a osobní

ČTĚTE:

Hubert Ripka: Teror v Československu
Jaromír Nečas: Evropa v plamenech
Sergej Ingr: Vojenská smlouva sovětsko-československá

Jan Masaryk:

STO NĚMCŮ ZA JEDNOHO ČECHA

A.P.: Neurath a Heydrich
Dr. L. Feierabend: Vzpomínky na Mnichov

Tenax:

„Z bouřného času jsme se narodili...“

Na naši Kalvárii, v chramě kříže stínu,
hle matka Vlast — syn Národ v jejím klínu.
(Jan Neruda)

Mimle to byl listopad. Němci nedocílili ani před světem, pohleděním na ně s pohrdáním a hrůzou, ani před českým lidem zrušit nepřátelství činy české kultury, pražskou univerzitu, ani při tom neprošli — v hmasném předstírání nebezpečí — krev českých studentů a nezachránili šest českých studentů. A nyní si vybral konec září, předtím chvilu, která před třemi roky již dostatečně přivládla českého člověka k nenditě cizího německého. Už máme těch dat, na která židovská generace nezapomene, ačkoli: konec září 1938, března 1939, listopad 1939 a nyní konec září 1941. A mezinárodní úmluva o boji v Němci našli letci. Snad si vybral lidstvo, německý typ „německého“, ani neuvědomuje, jak strašně zatěžuje svědomí německého lidu. Snad ani nechápe, jak neodůstředně se zapíná do srdce a historie našeho národa.

A jistě Němci nevědí, že ty naše nej větší oběti, ta naše nejdražší semena nás všechny ostátní, zbytní spny a dery národa, zasazují k pomat. Nikdo k pomat zloby, nýbrž k spravedlivé odplatě, po které jsme před příchodem Hanu na břehy Vltavy celkem nevstoupili, ale která nám jist každým dnem svatějším přikazuje. Je jist pro nás, nezúčelně a normálně stěny lidské společnosti, naší oběti pohřebi, jak si Němci mohou hrát tak neopatrně a obom. Jak špatně mají představa o tom, co se bude dít, až se uvolní všechny spoutané síly pohorlení, vražedného a vzrůstného evropského lidstva.

Náš člověk se nikdy nekval oběti a vždy vydržel největší ztráty, viděl-li jasnou budoucnost. V létě 1940 se ve Velké Británii utvořily tři perla československých letců. Dnes máme ty tři perly — a celou, československou letci ve výkonech své povinnosti přinášejí své oběti. Právě jsem se dočel, že jsou opět ztracili jednoho z dobrých pilotů; jaký to dnes tragický důkaz, že bojujeme na dvou frontách, domácí i zahraniční. Tam doma generál-staťe, zde mladá lípa národa. Pilot A.D. byl tyto dva pohromy na malém seničním letišti kde v Velké Británii, když se jeho letoun roztřítil o skálu v moři. Čechy let hodín po něm pátrala několik komandů nad mořem, ale marně. Teprve druhý den jej našel farmář v pustých horách, kam lidstvo naša mladých škrotil. Když spouštěli rakety do hrobu, přelétli tři pilotové komandů nízko nad hřbitovem v posledním poždrzu leti.

Němci snad už vraždí ze zvyklosti. Ji snad jsou vraždy, nařízené z Berlína a prováděny v Paříži, Oslo, Praze a ve Varšavě činní smutného plánu? Což si německý mozek nedovede představit, jak připravuje svou vlastní zkaťu?

Krátko před zahájením německého útoku na Polsko jsem dostal dopis z Prahy, poslední tohoto druhu. Jeho písař jist dle v koncentračním táboře a dosud, jak dougám, živ a přivítězný zbývá. Tento přítel mi psal: „Přiznám si Ti, že jsem patřil k malochřejm.

svobodě, v onom utváření lidské důstojnosti a lidského blaha, která nám dávají odvahu a síly abychom vytrvali, neboť jsme si jisti konečným vítězstvím.

Čechoslováci! Vytvrčte. Víme, že nezaváhá a že nezapadne. Hodina vašeho osvobození vzejde. Dobudete opět svobodu, neboť si ji zasluhujete svou pevností a svým oddělním. Spolu dobudeme vítězství, vy za německou frontou, my, vaši spojenci, na bojisti.

Další členové protektorátní vlády zatčeni?

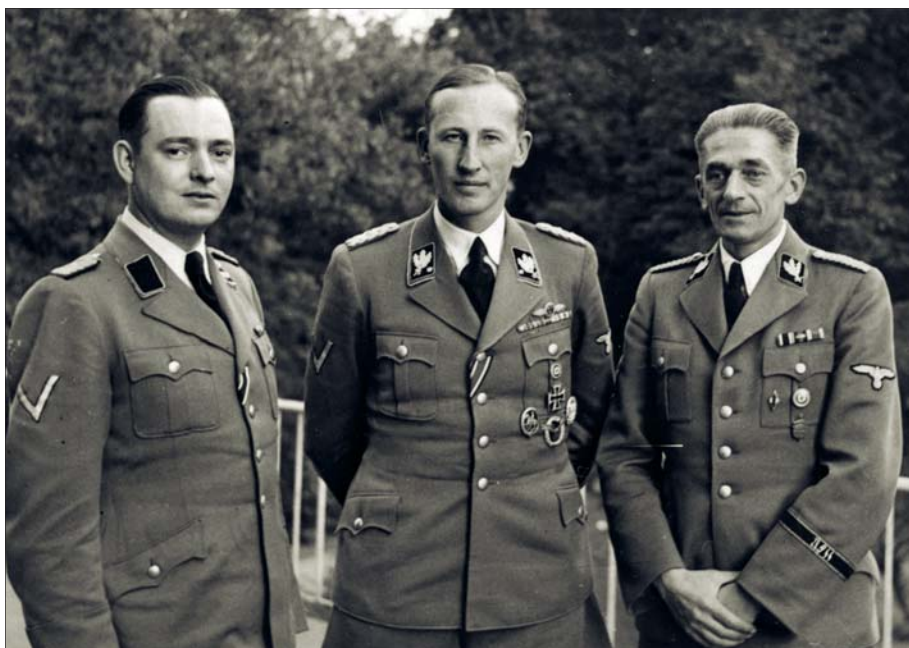
Moskevský rozhlas ohlásil, že byli zatčeni další členové protektorátní vlády. Mezi zatčenými je prý zástupce generála Eliáše, dr. Krejčí a také ministr Ježek. O osudu bývalého ministra železnice Havelky není prý niceho známo.

Současné hlásila Moskva, že v českých zemích došlo k řadě otevřených srážek mezi německými úředníky a českým obyvatelstvem. V Moravské Ostravě napadla skupina mladých lidí oddíl S.S. V Praze byl prý proveden útok na pankráckou trestnici, kde jsou uvězněni stovky českých vlastenců. Do Pečkovy paláce, hlavního stanu Gestapa, byla hozena puma.

Združujeme, že jde o zprávy dosud nepotvrzené.

SS

Ochranné oddíly (Schutzstaffeln, dále SS) vznikly v roce 1925 jako elitní organizace z fanaticky oddaných přívrženců A. Hitlera. Jednotky SS původně formálně podléhaly SA, od nichž byly odděleny v roce 1934, kdy se rozhodující měrou podílely na tzv. noci dlouhých nožů 30. 6. 1934. V čele SS stál říšský vedoucí SS, jímž byl od roku 1929 H. Himmler. Po roce 1933 se SS staly významnou oporou nacistického režimu. Vedle všeobecných SS (Allgemeine SS), bezpečnostní služby (Sicherheitsdienst – SD) a pohotovostních oddílů SS (SS-Verfügungstruppe) existovaly i svazy umrlčí lebk (SS-Totenkopfverbände) určené ke střežení koncentračních táborů, které SS podléhaly od roku 1934. Postupně se vytvořily i zvláštní bojové jednotky SS (Waffen-SS), které postupně dosáhly síly 40 divízi. SS přímo zodpovídaly za vyvražďování milionů lidí na okupovaných územích. Mezinárodním vojenským soudním tribunálem v Norimberku byly v roce 1946 prohlášeny za zločineckou organizaci.

Od prvních dnů Heydrichova působení v protektorátu se měli stát hlavní oporou jeho politiky příslušníci SS. Tři nejvýznamnější se scházeli až příliš často. Na snímku SS-Obergruppenführer Reinhard Heydrich ve společnosti velitele bezpečnostní policie a bezpečnostní služby (SD) SS-Obersturmbannführera Horsta Böhmeho (vlevo) a německého státního tajemníka SS-Gruppenführera Karla Hermanna Franka.

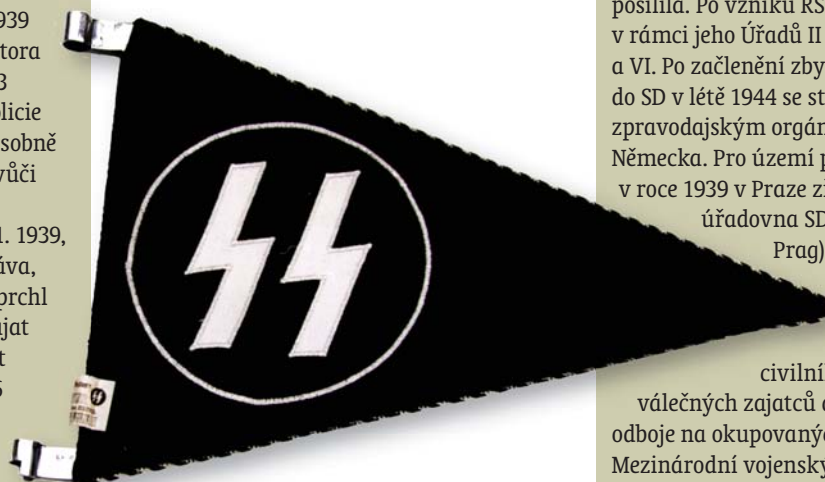
KARL HERMANN FRANK

(24. 1. 1898–22. 5. 1946)

Původním povoláním knihkupec, od roku 1933 jeden z vedoucích činitelů Sudetoněmecké strany (SdP) Konráda Henleina. V letech 1935–1938 poslanec čs. parlamentu za SdP. Od 19. 3. 1939 státní tajemník u říšského protektora pro Čechy a Moravu, od 20. 3. 1943 říšský státní ministr a generál policie v Protektorátu Čechy a Morava. Osobně zodpovídal za represálie nacistů vůči českému obyvatelstvu (akce proti vysokoškolským studentům 17. 11. 1939, popravy za druhého stanného práva, vyhlazení Lidic). V květnu 1945 uprchl z Prahy do západních Čech, byl zajat americkou armádou a vydán zpět do Československa. V květnu 1946 čs. lidovým soudem v Praze odsouzen k trestu smrti a popraven.

Na protektorátních ulicích se stále častěji objevovali muži v uniformách SS a automobily s černou standartou SS na blatníku.

SD

Bezpečnostní služba říšského vedoucího SS

(Sicherheitsdienst des Reichsführer der SS) byla založena 19. 7. 1932 pod vedením R. Heydricha jako zpravodajská služba NSDAP. Původně měla dohlížet na členy nacistické strany, postupem času však začala kontrolovat všechny oblasti života v nacistickém Německu. Od 26. 6. 1936, kdy se stal R. Heydrich šéfem bezpečnostní policie, měla SD společné vedení s gestapem, čímž její moc opět výrazně posílila. Po vzniku RSHA působila SD v rámci jeho Úřadů II (později VII), III a VI. Po začlenění zbytku abwehru do SD v létě 1944 se stala jediným zpravodajským orgánem nacistického Německa. Pro území protektorátu byla v roce 1939 v Praze zřízena vedoucí úřadovna SD (SD-Leitabschnitt Prag). V letech války se zvláštní oddíly SD podílely na vyvražďování civilního obyvatelstva, válečných zajatců a příslušníků odboje na okupovaných územích. Mezinárodní vojenským soudním tribunál v Norimberku prohlásil v roce 1946 SD

Prezident Beneš se počátkem října 1941 připravoval na jednání se západními spojenci o oduznání mnichovské dohody a obnovení Československa v hranicích ze září 1938. Západní velmoci v prvních letech války totiž neuznávaly Československo jako subjekt mezinárodní politiky, a tak jeho poválečná obnova nebyla nijak samozřejmá. Dne 18. června 1941 Velká Británie sice definitivně uznala československou exilovou vládu v Londýně, ale mnichovská dohoda zůstávala v platnosti. To znamenalo, že i v případě vítězství ve válce by bylo Československo obnoveno v pomnichovských hranicích. Podle původních předpokladů měla jednání o oduznání mnichovské dohody předcházet demisi protektorátní vlády, která by ukázala, že i politická reprezentace v protektorátu uznává Benešovu autoritu a celý český národ odmítá nacistickou okupaci. K demisi ale nedošlo, protektorátní reprezentace po příchodu Heydricha do Prahy neprotestovala proti vyhlášení stanného práva, smířila se i se zatčením ministerského předsedy Eliáše a zcela vstoupila do služeb okupační moci. Prezident Beneš byl proto nucen čelit stupňujícímu se nátlaku spojenců žádajících aktivní odpor v okupovaném protektorátu. Exilová vláda v Londýně se tak dostávala na poslední místo mezi zástupci okupovaných států, které přispívaly aktivním odbojem k porážce Německa.

V této situaci bylo nutné připravit takovou odbojovou akci, která by jasně ukázala protiněmeckou aktivitu domácího odboje a zároveň potvrdila, že prezident Beneš kontroluje situaci v okupované vlasti. Druhým důvodem, který rozhodl o přípravě atentátu, se stal teror rozpoutaný Heydrichem v protektorátu. Atentát byl považován za akt spravedlivé odplaty, která měla nacistům ukázat, že nikdo z nich není nepostižitelný a může být kdykoliv povolán k zodpovědnosti za svoje činy. Od počátku příprav této odbojové akce se uvažovalo, že cílem bude Reinhard Heydrich nebo K. H. Frank.

Operace, jejímž cílem bylo provést atentát, získala krycí jméno ANTHROPOID. Vlastní přípravy byly zahájeny 2. října 1941 ve spolupráci s britskou SOE. K provedení atentátu byli vybráni rotmistr Josef Gabčík a rotný Karel Svoboda. Akce měla být uskutečněna pokud možno co nejrychleji. Jako vhodné datum byl vybrán 28. říjen 1941, tedy den výročí vzniku Československé republiky.

KAREL SVOBODA

(18. 10. 1912–3. 4. 1982)

Úředník a kreslič u firem Popper a Hruška v Praze, prezenční službu absolvoval v letech 1932–1934 u hraničářského praporu 2 v Trutnově. V červnu 1939 odešel přes Polsko do Francie, kde sloužil v Cizinecké legii. Na konci září 1939 prezentován v Agde a zařazen ke spojovací rotě 2. pěšího pluku. Po kapitulaci Francie evakuován do Velké Británie, kde konal službu u velitelské rotě 2. praporu. V říjnu 1941 převelen ke II. odboru MNO v Londýně. Úraz ho vyčlenil z účasti na operaci ANTHROPOID. Vysazen byl jako radista výsadku WOLFRAM 14. 9. 1944, krátce poté zatčen gestapem. Přes bestialní mučení nic neprozradil, nabídky ke spolupráci odmítl. Odeslán do koncentračního tábora Flossenbürg, kde se dočkal konce války.

Tato čtveřice mužů rozhodovala v exilu ve Velké Británii o mnohém. Zleva plukovník generálního štábu František Moravec, divizní generál Sergej Ingr, prezident republiky Dr. Edvard Beneš a divizní generál Rudolf Viest.

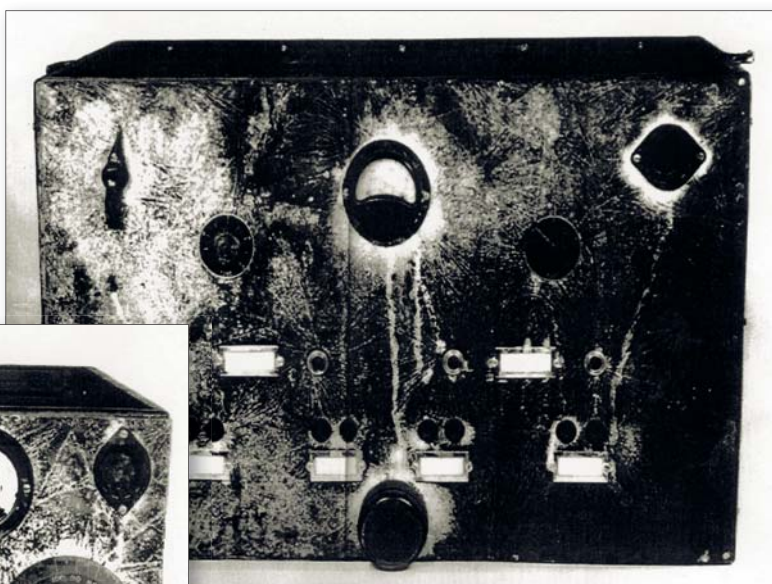
**FRANTIŠEK
PAVELKA**

(29. 11. 1920–11. 1. 1943)

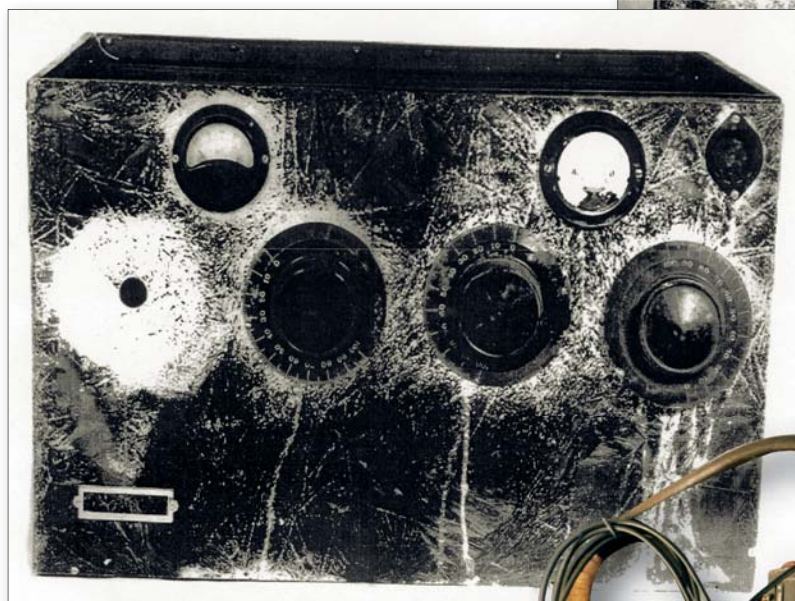
Student Filozofické fakulty brněnské Masarykovy univerzity. Dne 17. listopadu 1939 unikl zatýkání studentů, po určitou dobu byl zaměstnán na telegrafním úřadu v Brně. V březnu 1940 odešel přes Ma'arsko a Jugoslávii do Francie, kde byl prezentován u 1. čs. divize v Agde. Zúčastnil se bojů s německou armádou, po kapitulaci Francie evakuován do Velké Británie, kde byl zařazen ke spojovací četě 2. praporu. Přihlásil se k plnění úkolů ve vlasti a po absolvování potřebného výcviku byl v rámci operace PERCENTAGE vysazen v noci z 3. na 4. 10. 1941 na území protektorátu. Kontaktoval složky odbojové organizace ÚVOD, ale již 25. 10. 1941 padl do rukou gestapa. Berlínským Volksgerichtem byl odsouzen k trestu smrti a v Plötzensee popraven.

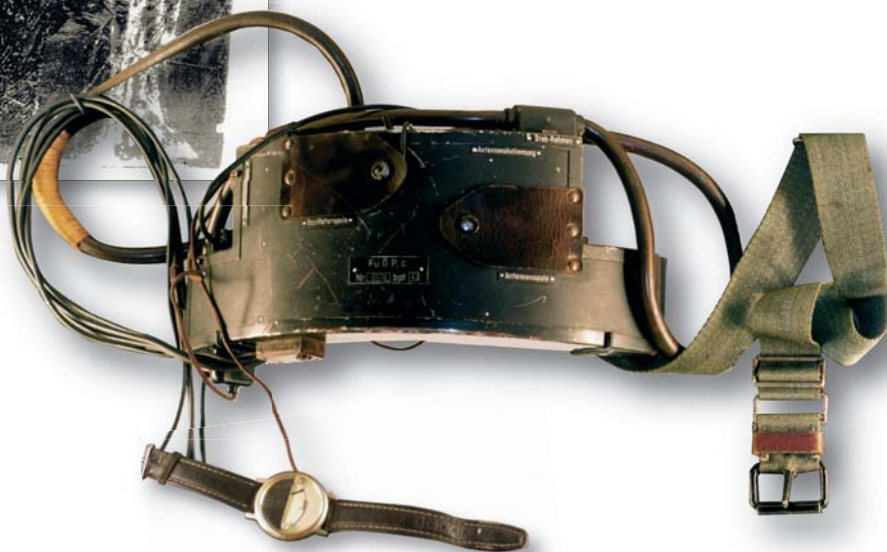
V průběhu roku 1941 se Němcům dařilo úspěšně likvidovat nesmírně důležité rádiové spojení mezi domácím odbojem a Londýnem. Toto spojení bylo udržováno od podzimu 1939 prostřednictvím série radiostanic domácího odboje, které pracovaly pod krycími názvy SPARTA I a SPARTA II. Rádiový provoz SPARTY I řídila původně odbojová organizace Politické ústředí (PÚ), od počátku roku 1940 pak civilní složka Ústředního vedení odboje domácího (ÚVOD). Od 8. července 1941 udržovala spojení s Londýnem již pouze stanice Sparta I, provozovaná radiotelegrafní skupinou doc. Krajiny. Tato skutečnost vedla k uskutečnění operace PERCENTAGE. V noci ze 3. na 4. října 1941 byl u Koudelova nedaleko Čáslavi vysazen svobodník aspirant František Pavelka. Jeho úkolem bylo navázat kontakt s vedoucími představiteli domácího odboje, předat jim poselství gen. Ingrá a nové krystaly pro rádiové stanice, dvoudotekový telegrafní klíč a nový šifrovací klíč. Pavelka byl rovněž vybaven britským agenturním vysílačem typu MARK III, s jehož pomocí měl pomáhat udržovat spojení mezi domácím odbojem a Londýnem. Ačkoliv byl Pavelka vysazen 35 km mimo předpokládanou doskokovou plochu u Nasavrk, podařilo se mu ještě 4. října 1941 navázat kontakt na domácí odboj na záchytné adrese u Václava Doležala v Nasavrkách.

Zdrojový a vysílací díl ilegální odbojové radiostanice SPARTA I

Shodou tragických okolností se však německé rádiové zaměřovací službě a gestapu podařilo téže noci, kdy v protektorátu přistál výsadek PERCENTAGE, odhalit v jinonickém akcízu stanici SPARTA I. Domácí odboj tak ztratil spojení s Londýnem a nemohl předat ani zprávu o úspěšném přijetí PERCENTAGE. Odhalení vysílačky vedlo k hromadnému zatýkání vedoucích představitelů odbojových organizací zastoupených v ÚVOD.

K vyhledávání ilegálních vysílaček používala rádiová zaměřovací služba pojezdné goniometry maskované civilními reklamami. Po přibližném určení místa vysílání nastupovali pěší pátrači vybavení dokonale maskovanými opaskovými zaměřovacími přijímači Fu G.P.c. vídeňské firmy Kapsch. S jejich pomocí dokázali příslušníci gestapa přivést až k bytu, za jehož dveřmi pracovala ilegální vysílačka.

Antropoid :

U ř e d n í z á z n a m :

3.října 1941: Přítomni: plk.gšt.Moravec, pplk.konc.Bartík, mjr.pěch.Palčák, mjr.gšt.Krček, rotmistr Gabčík a rotný Svoboda.

Plk.gšt.Moravec řekl rotn.Gabčíkovi a rotnému Svobodovi toto:

Z rozhlasu a z novin Jste informováni o tom nesmyslném zabíjení u nás doma.Němci vraždí nejlepší z nejlepších.I tento stav je znamením války,tedy nenaříkat,neplakat ale dělat.Doma naši pracovali a jsou nyní v situaci,že jejich možnosti jsou omezené.Rada je na nás z venčí,abychom pomohli.Jeden z úkolu pomoci z venčí bude svěřen Vám.Měsíc říjen je měsícem našeho národního svátku,našeho osvobození.Je potřeba v této situaci,kdy náš lid bude s l a v i t nejsmutnější svátek svého osvobození,aby tento svátek byl nějak podtrhnut.Bylo rozhodnuto,aby toto podtržení se stalo nějakým činem, který by byl zaznamenán do dějin právě tak,jako toto vraždění.Jsou v Praze dvě hlavní osoby,které reprezentují toto vybičení.Je to K.H.Frank a Heidrich,nově příchozí.Podle našeho názoru jakož i našich vedoucích osob,je třeba pokusit se o to,aby jeden z nich za to zaplatil,abychom ukázali,že vracíme ránu za ránu.To by byl v principu také úkol,kterým budete pověřeni.Zítřa odjedete přezkoušet noční seskoky.Domů jedete dva,abyste si pomáhali.To bude také potřeba,poněvadž z důvodu které Vám budou jasné provedete úkol bez součinnosti našich doma.Říkám-li bez,chci to říci tak,že tato součinnost bude vyloučena až do provedení.Pak se Vám dostane od našich doma plné ochrany a součinnosti.Způsob a dobu ~~xxxixxxxixx~~ provedení úkolu si musíte stvořit sami.Budete vysazeni v prostoru který zaručuje maximální možnost přistání.Budete vybaveni vším,čím Vás můžeme vybavit.Tak jak známe situaci u nás,dostane se Vám pomoci všech našich dobrých lidí na které se obrátíte.Ovšem s Vaší strany třeba důsledné opatrnosti a rozvahy.Nemusím opakovat,že úkol je historicky vážný,risiko veliké.Záleží od toho,jaké předpoklady si stvoříte,Vaší chytrosti a.t.d.My budem ještě o věci hovořit až se vrátíte z doplňovacího výcviku.Jak jsem řekl,úkol je vážný.Tedy srdce na pravém místě.Vznikají-li pochybnosti po tom co jsem řekl,řekněte to.Gabčík i Svoboda souhlasně setrvávají na tom,úkol převzít.Odchod obou bude uskutečněn kolem 10.X.t.r.

V době, kdy začal svobodník aspirant František Pavelka plnit své úkoly v protektorátu, propukly v Londýně naplno přípravy operace ANTHROPOID. Jedním z mála dochovaných dokumentů o přípravě operace je záznam z 3. října 1941 o přijetí rotmistra Josefa Gabčíka a rotného Karla Svobody u přednosty zpravodajského odboru MNO v Londýně plukovníka generálního štábu Františka Moravce.

Dne 8. října 1941, v atmosféře zatýkání a poprav českých lidí, navštívil Reinhard Heydrich spolu s K. H. Frankem představení cirkusu Krone hostujícího v Praze. Téhož dne vstoupila v platnost Heydrichova vyhláška o rozpuštění všech Sokolských jednot a zabavení jejich majetku.

Dne 9. října 1941 zaslal Reinhard Heydrich všem inspektorům, velitelům a vedoucím jemu podřízených úřadů oběžník, ve kterém je informoval o svém novém poslání v protektorátu. Nikoho nenechal na pochybách, jakými metodami bude vládnout: „...V tomto čestném poslání nevidím pouze vyznamenání pro mne osobně, ale především uznání práce Sicherheitspolizei a SD... Vím, že mi byl tento úkol svěřen jako příslušníkovi SS, a jako takový jej splním...“ Heydrichova vláda v protektorátu se skutečně stala absolutní vládou bezpečnostní policie (Sipo) a SD.

Dýka pro příslušníky SS vz. 33 s heslem „Mou ctí je věrnost“

SIPO

Bezpečnostní policie (Sicherheitspolizei, dále Sipo) vznikla v rámci reorganizace německé policie, která se uskutečnila v červnu 1936. V čele její centrály – Hlavního úřadu bezpečnostní policie (Hauptamt der Sicherheitspolizei) – stál od 26. června 1936 R. Heydrich, který byl současně i šéfem Hlavního úřadu SD, čímž ve svých rukou soustředil obrovskou moc. Bezpečnostní policie se skládala z gestapa (Geheimstaatspolizei – Tajné státní policie) a kriminální policie (Kriminalpolizei – Kripo). Po vzniku RSHA v září 1939 tvořilo gestapo jeho Úřad IV a kriminální policie Úřad V. Vedle bezpečnostní policie existovala ještě policie pořádková (Ordnungspolizei – Orpo), která se členila na ochrannou policii (Schutzpolizei – Schupo), četnictvo (Gendarmerie), obecní policii (Gemeinde-vollzugspolizei) a požární ochrannou policii (Feuerschutzpolizei).

Dne 10. října 1941 vedl Reinhard Heydrich za přítomnosti SS-Sturmbannführera Adolfa Eichmanna poradu o „konečném řešení židovské otázky“ v protektorátu. Konstatoval, že v celém protektorátu žije přibližně 88 000 Židů, z toho 48 000 v Praze, 10 000 v Brně a 10 000 v Moravské Ostravě. Jako nejlepší místo pro vybudování přechodného sběrného tábora označil Terezín. „...Transporty do ghetta nezaberou příliš času, každý den by mohly být vypraveny 2–3 vlaky, každý s 1000 osobami. Přesídlení bude provedeno podle evakuačních zásad. Podle vyzkoušené metody může si každý Žid s sebou vzít neuzamykatelné zavazadlo do 50 kg a – k usnadnění našeho úkolu – potraviny na 14 dní až 4 týdny.“

ADOLF EICHMANN
(19. 3. 1906–1. 6. 1962)

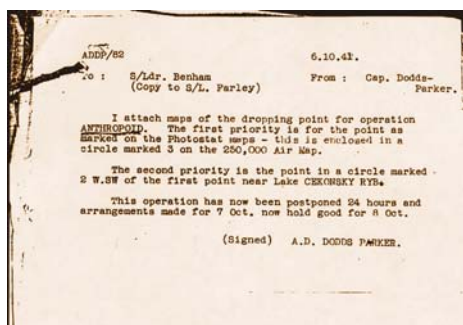

V dubnu 1932 vstoupil do rakouské NSDAP a SS. Působil v centrále SD a jako její pověřenec organizoval v roce 1938 ve Vídni antisemitské akce nacistů. Od října 1939 vedoucí referátu RSHA pro záležitosti Židů (IV D 4, později IV B 4), autor protokolu z konference ve Wannsee z ledna 1942 o tzv. konečném řešení židovské otázky. Za války organizoval transporty židovského obyvatelstva z Německa a okupovaných zemí do vyhlazovacích táborů (přes tři miliony lidí!). V roce 1946 uprchl z amerického zajetí do Argentiny, kde žil pod cizím jménem (Ricardo Klement). V roce 1960 unesen příslušníky izraelské tajné služby do Izraele, odsouzen k trestu smrti a popraven.

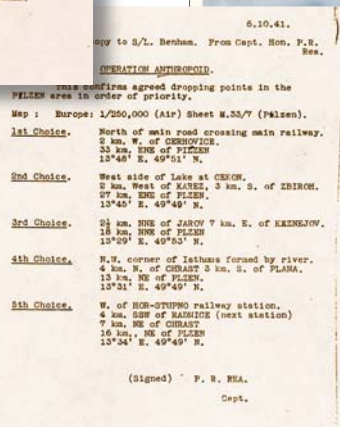
Na základě prvních jednání zpravodajského oddělení v Londýně s SOE byl odlet výsadku ANTHROPOID do protektorátu stanoven již na noc mezi 7. a 10. říjnem 1941, kdy končila operační perioda letů nad okupovanou Evropou (k dlouhému letu byla potřeba tmavá bezměsíčná noc). Tento spěch byl provázen poněkud zjednodušenou představou o provedení atentátu. Současně, tak jak přicházely zprávy o krutých represáliích prováděných v protektorátu, které se týkaly i špiček prvorepublikové armády, zvítězilo v londýnském exilovém vedení přesvědčení, že atentát musí být proveden přímo na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Josef Gabčík s Karlem Svobodou odjeli do kurzu v Manchesteru, kde měli provést v rámci zdokonalovacího vzdušného výcviku dva denní seskoky z letounu Whitley a jeden noční seskok z upoutaného balonu.

Právě seskok z upoutaného balonu se stal osudným pro rotného Svobodu. Při seskoku se poranil na hlavě. Den po návratu do Londýna, 6. října 1941, byl pro přetrvávající bolesti vyšetřen lékařem. Dne 7. října 1941 již absolvoval zdokonalovací výcvik rtm. Gabčík sám. Škpt.gšt. Šustr informoval okamžitě přednostu zpravodajského odboru plk.gšt. Moravce a navrhl, aby byl rtm. Svoboda, na Gabčíkovo přání a se souhlasem mjr. Karla Palečka pověřeného výběrem parašutistů, nahrazen

rtm. Janem Kubišem. Tato změna byla schválena, stanovený časový plán operace ale nebylo možné dodržet, neboť rtm. Kubiš neměl připraveny falešné protektorátní doklady a neabsolvoval zdokonalovací vzdušný a střelecký výcvik. Realizace operace ANTHROPOID tak byla odložena.

Cennými doklady původního plánování operace ANTHROPOID jsou dva dokumenty ze 6. října 1941. První určuje pět možných přistávacích ploch poblíž Plzně. Druhý, jehož kopii obdržel i velitel 138. perutě pro speciální úkoly S/L. Farley, pak odkládá uskutečnění vysazení skupiny ANTHROPOID ze 7. na 8. října 1941.

Seskok parašutisty z upoutaného balonu

KAREL PALEČEK

(28. 1. 1896–12. 3. 1962)

Za 1. světové války příslušník čs. legií v Rusku. Po návratu do ČSR působil u pěšího pluku 46 v Chomutově (velitel roty, zpravodajský důstojník pluku). Od 1. května 1931 odvelen ke 2. oddělení hlavního štábu, kde konal službu až do 14. 3. 1939, převážně jako velitel samostatné PAÚ (VONAPO). Jako takový přímo spolupracoval se sovětskou a francouzskou zpravodajskou službou. Ve Velké Británii působil na II. odboru MNO jako velitel šifrové skupiny a od 2. 7. 1942 jako vel. Zvláštní skupiny D. V březnu 1945 byl přemístěn na východní frontu (zástupce přednosty 2. oddělení hlavního štábu v Košicích). Po válce řídil výstavbu výsadkového vojska a v roce 1948 se stal jeho prvním velitelem. V listopadu 1949 zatčen, odsouzen k devíti letům žaláře a vězněn. Propuštěn v květnu 1952.

Významným nástrojem při upevňování německé politické linie v protektorátu byli takzvaní aktivističtí novináři. Jednalo se o novináře reprezentující v české žurnalistice vysloveně pronacistický směr. Tato skupina, podporovaná úřadem říšského protektora Konstantina von Neuratha, otevřeně vystupovala proti politice předsedy vlády Aloise Eliáše. Horlivým stoupencem nacistické ideologie a uznávaným vůdcem aktivistických novinářů byl šéfredaktor Českého slova Karel Lažnovský. Jako jeden z hlavních tvůrců protektorátní kolaborantské ideologie se také stal ústředním aktérem tzv. chlebičkové neboli travičské aféry, která vzrušila protektorátní veřejnost na přelomu září a října 1941. Dne 18. září 1941 byla skupina aktivistických novinářů na audienci u předsedy protektorátní vlády Eliáše. Zde se někteří údajně otrávilí neznámým jedem pocházejícím pravděpodobně z obložených chlebičků. Dne 11. října 1941 podlehl Karel Lažnovský otravě. Jeho pohřeb 15. října 1941 se stal manifestací jednoty nacistického vedení protektorátu a protektorátní vlády.

Dýka pro příslušníky SS vz. 36

Po odhalení radiostanice SPARTA 1 v jinonickém akcízu došlo v polovině října 1941 k likvidaci téměř celého vedení odbojové organizace ÚVOD. Zatýkáni velmi citelně postihlo i jeho součást, odbojovou organizaci Petiční výbor Věrní zůstaneme (PVVZ). Postupně odhalování celé ilegální sítě přivedlo gestapo až ke svob. asp. Františku Pavelkovi. Dne 25. října 1941 byl zatčen v jednom ze svých ilegálních bytů a uvězněn. Operace PERCENTAGE tak skončila neúspěšně. Při jeho výsleších poprvé padlo jméno obce Lidice a rodin Stříbrných a Horákových, tedy záchytných adres, které Pavelka obdržel v Londýně před svým odletem.

O tom, že protektorát začíná být považován za zvláštní doménu SS, svědčila i návštěva říšského vedoucího SS Heinricha Himmlera. Svou inspekční návštěvu zahájil Himmler 29. října 1941 přehlídkou čestné jednotky SS na Pražském hradě.

Neúspěch operace PERCENTAGE ovlivnil odložení odletu skupiny ANTHROPOID. Ztráta spojení s domácím odbojem vedla zpravodajský odbor MNO v Londýně k upřednostnění programu SILVER. Ten měl prostřednictvím dvou skupin vysazených v protektorátu se spojovacím materiálem obnovit životně důležité spojení mezi domácím odbojem a zahraničním ústředím v Londýně. Zprávy o dění v okupované vlasti byly velmi důležité hned z několika důvodů. Londýnští zpravodajci jejich prostřednictvím dostávali velmi cenné údaje o přesunech německých vojsk a zbrojní výrobě, které předávali dál svým Spojencům. Informace o běžném každodenním životě v protektorátu pak sloužily pro přípravu parašutistů. Nejdůležitější pochopitelně byla hlášení o změnách protektorátních průkazů, neméně podstatné také byly informace o celkové atmosféře a náladě lidí v protektorátu. O nedostacích ve spojení svědčí i přílišné očekávání, s nímž parašutisté mnohdy přicházeli do okupované vlasti. Místo očekávané hromadné podpory ze strany obyvatel často narazili na strach a odmítání a skončili v široké síti českých konfidentů gestapa.

Instruktorový sbor tvořili příslušníci skotské gardy

Britský lehký kulomet BREN Mk.I vycházel z československého kulometu ZB vz. 26 a na základě licenční smlouvy byl enfieldskou zbrojovkou vyráběn od září 1937. Odtud také pochází jeho název BRno-ENfield.

Odkladem operace získali oba příslušníci výsadku ANTHROPOID dostatek času pro zdokonalovací výcvik a důkladnější naplánování celé akce. Ve dnech 14.–18. října 1941 pobývali rotmistři Jan Kubiš a Josef Gabčík opět ve Skotsku, kde absolvovali speciální kurz SOE zaměřený na střelbu, vrhání ručních granátů a bomb. Součástí kurzu byl i nácvik mířené a letmé (pudové) střelby ze samopalů STEN, pistolí COLT a lehkého kulometu BREN. Náročný výcvik probíhal také ve všech situacích, které mohly oba parašutisty potkat v okupované vlasti. Procvičovali střelbu na pevné i pohyblivé cíle, a to jak ve volném terénu, tak i v uzavřených objektech a místnostech.

Dne 20. října 1941 se oba parašutisté přesunuli do Station XVII v Brickendonbury Manor zaměřené na speciální diverzní výcvik. Zde, nedaleko Londýna, pokračoval jejich výcvik praktickými cvičeními v zacházení s trhavinami. Parašutisté se učili vytvářet nejrůznější typy výbušných nástrah na silnicích, železnicích a v domech. Učili se používat tlakové, mechanické, chemické i elektrické rozněcovače. Pod dohledem kpt. Pritcharda ze SOE se rovněž naučili zacházet se speciálními bombami s velmi citlivými nárazovými zapalovači upravenými z protitankových granátů vz. 73. Jednu z nich použili o půl roku později při atentátu na Reinharda Heydricha.

Britský ruční zápalný granát vz. 74

Porovnání britského protitankového granátu vz. 73 a jedné z dvojice bomb nalezených 27. května 1942 na místě atentátu.

Heydrichova koncepce okupační politiky počítala s tím, že českou společnost je třeba „odpolitizovat“, vnitřně rozdělit na jednotlivé sociální skupiny, plně zapojit do válečné výroby a postupně podle rasových hledisek začít germanizovat. Důležitou úlohu při realizaci tohoto plánu hrála protektorátní reprezentace, jejíž čelný představitel státní prezident Dr. Emil Hácha byl přesvědčen, že jedině plně podřízení okupantům může zajistit holou existenci českého národa. Reinhard Heydrich si od počátku pochvaloval, že se státní prezident Hácha spolu s protektorátní vládou zapojili do protibenešovské propagandy, že se hlásí k Hitlerovi jako svému vůdci, zdraví německým pozdravem a že je povolným nástrojem okupační politiky.

Dne 19. listopadu 1941 předal státní prezident Hácha čtyři ze sedmi klíčů od korunovačních klenotů Reinhardu Heydrichovi. Tento symbolický akt doprovodil slovy: „...Korunovační klenoty, uložené ve Svatováclavské kapli Svatovítského dómu v Praze, jsou symboly věrnosti Čech a Moravy k Říši. Dne 15. března 1939 převzala Říše, od níž kdysi pocházela důstojnost českých králů, také ochranu těchto insignií a tím klíčovou moc. Pane říšský protektore! Odevzdávám Vám jakožto pověřenci Vůdcovu v protektorátu čtyři klíče ke korunovační klenotnici, které byly v mém držení.“

Podstatnou roli v Heydrichově sociální politice hrála Národní odborová ústředna zaměstnanecká (NOÚZ), která přesvědčovala dělníky, že každý vzdor je hazardem. Dělníci ve zbrojovkách přivítali nařízení, aby byly od 1. října 1941 zřízeny podnikové stravovny. Úřadovna pražského abwehru tak zaregistrovala, že u dělnictva se prosazuje poznání, že nejdále se dojde svědomitým plněním povinností. R. Heydrich přijímal delegáty NOÚZ, zvyšoval dělníkům potravinové přiděly, zlepšil jejich sociální pojištění, navýšil důchody a několik luxusních hotelů nechal předělat na dělnická rekreační střediska. S pomocí NOÚZ si tak získal část českého dělnictva, zejména ze zbrojního průmyslu.

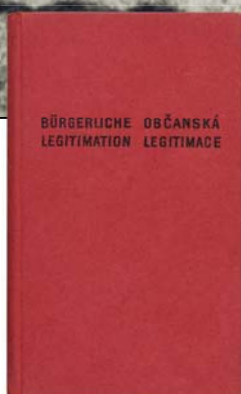
ABWEHR

Orgán německé vojenské rozvědky a kontrarozvědky zřízený v roce 1925, od roku 1935 součást nacistického Wehrmachtu (pod označením Amtsgruppe Abwehr, od roku 1939 Amt Ausland/A.). V jeho čele stál v letech 1935–1944 admirál W. Canaris. Na území protektorátu působila jeho hlavní úřadovna v Praze (Abwehrstelle Prag), již podléhala pobočka v Brně (Abwehrnebenstelle Brünn) s předsunutou skupinou abwehru v Ostravě. Pražská úřadovna se dělila na oddělení ofenzivního zpravodajství, oddělení sabotážní (později zrušené) a obranné oddělení. Úřadovna abwehru se zabývala odhalováním činnosti cizích rozvědek v protektorátu, ochrannou vojenských složek, zařízení a podniků důležitých pro válečnou výrobu. Léta trvající rivalitu mezi abwehrem a SD ukončilo až začlenění vojenské rozvědky do RSHA a její faktické podřízení SD, k němuž došlo v únoru 1944. V rámci RSHA působily zbytky abwehru jako Vojenský úřad (Militärisches Amt, AMT MIL).

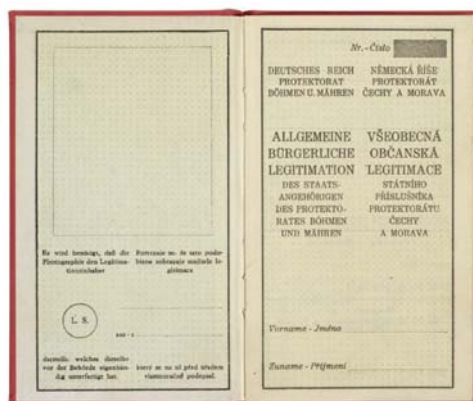
Od 8. listopadu 1941 pobývali oba parašutisté tvořící skupinu ANTHROPOID v STS 2 v Bellasis u Dorkingu. Zpravodajský odbor MNO v Londýně zde ve spolupráci s SOE zřídil výcvikové středisko pro československé parašutisty. Nadporučík Rudolf Hrubec zde organizoval zdokonalovací kurz pro sabotážní skupiny. Rotmistři Jan Kubiš a Josef Gabčík se v Bellasis zdokonalovali v řízení motorových vozidel, znalosti Morseovy abecedy, orientaci v neznámém terénu, činnosti po seskoku, vytyčování plochy pro přijímání zásob ze vzduchu, ale i ve střelbě z pistolí a samopalů, v destrukční činnosti a vrhání ručních granátů.

Npor. Hrubec se samopalem STEN Mk.II před zámečkem Bellasis

Britský samopal STEN Mk.II S ráže 9 mm s tlumičem vyvinutým SOE pro potřeby parašutistů

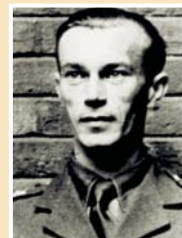
Pro parašutisty byly ve Velké Británii vyráběny padělané protektorátní průkazy. Pomocí falešných razítek vznikaly takřka dokonale plagiáty

RUDOLF HRUBEC

(15. 11. 1914–11. 9. 1944)

V letech 1937 a 1938 studoval na Vojenské akademii v Hranicích, z níž byl vyřazen jako poručík

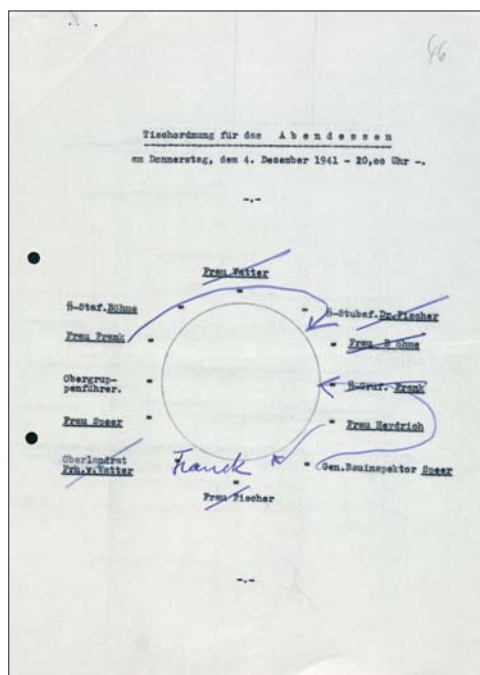
jezdectva. V červnu 1939 odešel přes Polsko do Francie, prošel Cizineckou legií v Africe. V září 1939 prezenťován v Agde u 1. čs. divize, s níž se zúčastnil bojů na frontě. Po kapitulaci Francie evakuován do Velké Británie.

Ze zdravotních důvodů nebyl přijat k letectvu. V květnu 1941 absolvoval paravýcvik a na podzim 1941 kurz útočného boje. Poté přidělen k II. odboru MNO-Zvláštní skupině D. Instruktor parašutistů, některé skupiny za letu doprovázel. Od října 1943 velitel odloučené sekce Zvláštní skupiny D v Alžírsku. Zařazen do operace SILICA II. Jeho letoun narazil v severní Itálii na horský masiv. Celá Hrubcova rodina byla povražděna 2. 7. 1942 v Lubech u Klatov.

Vojenská knížka rotmistra Josefa Gabčíka s vloženou fotografií jeho britské přítelkyně Lorny Ellison

Dne 4. prosince 1941 přijel do Prahy Hitlerův dvorní architekt Albert Speer (druhý zprava), aby s Reinhardem Heydrichem projednal podrobnosti o nasazení 16 000 českých stavebních dělníků v Říši. Po dvouhodinové okružní jízdě Prahou jednal Speer s prof. Hermannem Wunderlichem, viceprezidentem pražské plánovací komise, jak zlepšit architektonickou podobu hlavního města. Mezi jeho „podnětné“ návrhy patřilo zbourání petřínské rozhledny, výstavba nové budovy pro německé vysoké školy na Strahově nebo místo nádraží Holešovice-Bubny, monumentální přestavba vltavského nábreží či výstavba nové německé vládní čtvrti na Letné.

20,00 Uhr Abendessen.
Teilnehmer:
Generalbauinspektor Speer
und Frau Speer
SS-Gruppenführer Heydrich
und Frau Heydrich
SS-Gruppenführer Stasssekretär Frank
und Frau Frank
SS-Standartenführer Kühne
und Frau Kühne
Landrat Freiherr v. Watter
und Frau v. Watter
Hofrat Dr. Fischer
und Frau Fischer.
Anmerk: Uniform, lange Hose,
Damen: Kuzesse Abendkleid.

Der Generalbauinspektor
für die Reichshauptstadt
Berlin SS 8, den 22. November 1941.
Berlin SS 8, den 25. Nov 1941
Walt: 11 09 54

Gedächtnisprotokoll
Sp/Wa.
Es wird gebeten, keine Rückschlüsse auf den
Wahrscheinlichkeit der weiteren Entwicklung zu ziehen.

Herrn
Reichsmarschall Hermann Göring,
Berlin W 8,
Leipziger Platz 3.

An den stellv.
Reichsprotokoll im
Büreau etc.

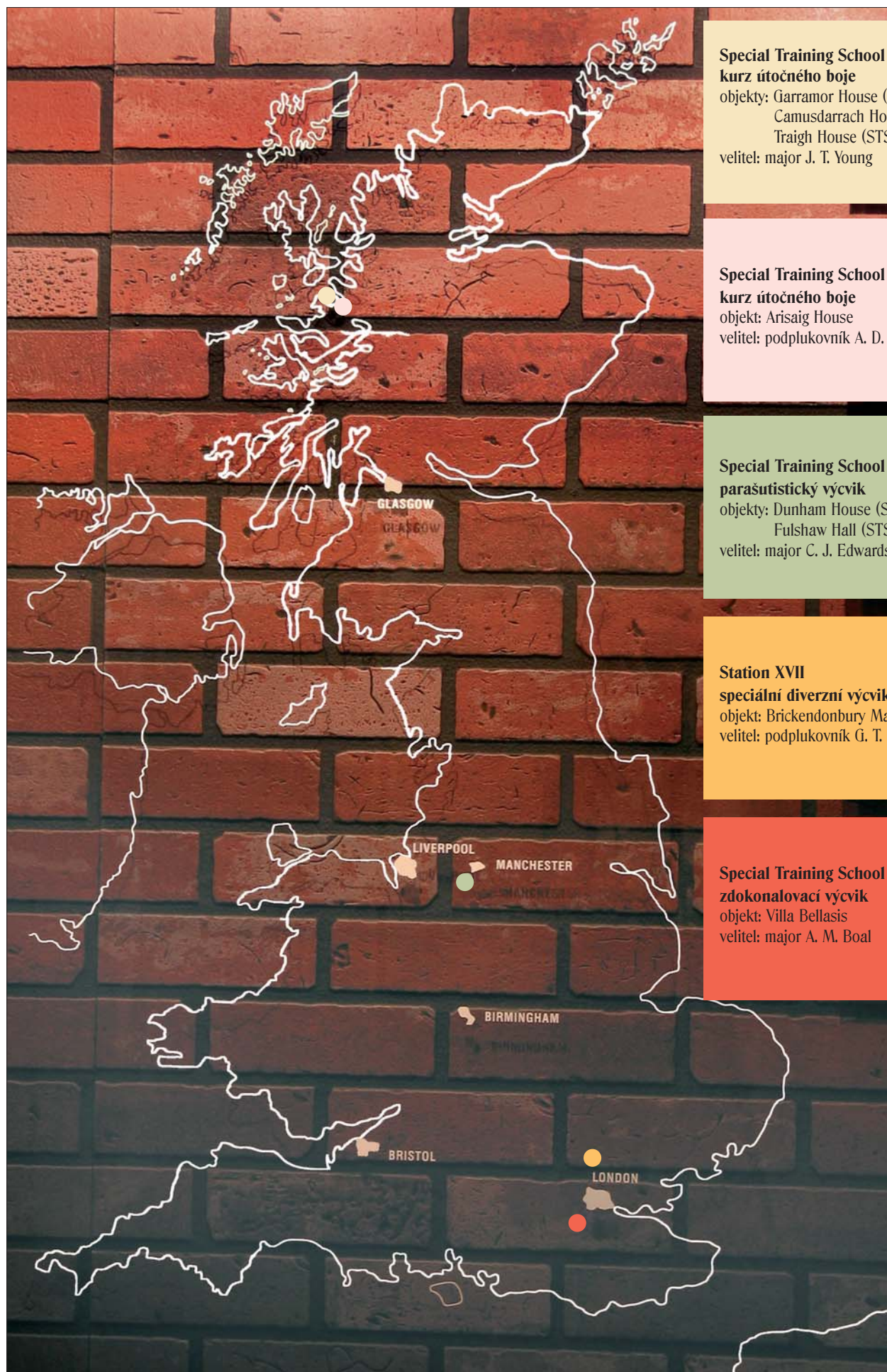
Sehr verehrter, lieber Herr Reichsmarschall,

die Arbeitseinsatzlage in Luftwaffenrüstung-
programm (Göring-Programm) veranlasst mich, mit einer
Bitte an Sie heranzutreten. Die obigen Rüstungsbauten
sind zu einem erheblichen Teil arbeitseinsatzmäßig mit
italienischen Arbeitskräften aufgezogen worden. Nachdem
nunmehr die Arbeitsverträge mit den Italienern in kürzester
Zeit ablaufen und es den deutschen Regierungsstellen nicht
gelingen ist, bei der italienischen Regierung eine ent-
sprechende Verlängerung der Verträge herbeizuführen, laufen
wir Gefahr, dass die wichtigsten Großbaustellen in kürzester
Zeit von Arbeitskräften entkleidet werden. Ein Ersatz durch
deutsche Bauarbeiter oder andere ausländische Bauarbeiter
ist gegenwärtig nicht möglich. Lediglich im Protektorat
wären noch Arbeitskräfte - auch Bauarbeiter - in größerem
Maße verfügbar. Eine Besprechung mit Herrn Stasssekretär
SS-Gruppenführer Frank in Prag ergab die Möglichkeit der
Dienstverpflichtung von tschechischen Arbeitskräften zu
Dienstleistungen bei kriegswichtigen Aufgaben im Reichsge-
biet, sofern Sie oder der Führer ihm hierfür eine entspre-

Heydrichem upravený zasedací pořádek
večere pořádané 4. 12. 1941 na Pražském
hradě při příležitosti návštěvy Alberta Speera.
Předepsaný oděv: páni – uniformy, dámy
– krátké večerní šaty.

V Gegen Bolschewismus
und Plutokratie
Proti bolševismu
a plutokracii

Albert Speer oznamuje říšskému maršálovi Her-
mannu Göringovi, že odcházející italské dělníky
mohou při výstavbě leteckých továren nahradit
pouze pracovní síly z protektorátu. O celé záleži-
tosti již jednal s K. H. Frankem, který začal přípra-
vovat nařízení o povinném pracovním nasazení.

Special Training School 25

kurz útočného boje

objekty: Garramor House (STS 25a)
Camusdarrach House (STS 25b)
Traigh House (STS 25c)

velitel: major J. T. Young

Special Training School 21

kurz útočného boje

objekt: Arisaig House

velitel: podplukovník A. D. Balden

Special Training School 51

parašutistický výcvik

objekty: Dunham House (STS 51a)
Fulshaw Hall (STS 51b)

velitel: major C. J. Edwards

Station XVII

speciální diverzní výcvik

objekt: Brickendonbury Manor

velitel: podplukovník G. T. Rheam

Special Training School 2

zdokonalovací výcvik

objekt: Villa Bellasis

velitel: major A. M. Boal

Dne 5. prosince 1941 přijal Reinhard Heydrich delegaci českých rolníků. Vyslechl jejich vyjádření vůle po spolupráci a zároveň jim vytkl, že sabotovali pořizování soupisů dobytka a zásob obilí. Tato akce byla součástí Heydrichova boje proti černému trhu, který dosáhl v roce 1941 takových rozměrů, že musel být zřízen zvláštní hospodářský policejní oddíl. Nad českými rolníky se vznášela hrozba, že pokud zatají skutečný výnos svého hospodářství, bude jim statek zabaven. Heydrich, v duchu své přednášky z 2. října 1941, požadoval, aby byly statky zabavovány jen zemědělcům nehodícím se k poněmčení. Reinhard Heydrich spojil boj proti černému obchodu s terorem namířeným proti veškerému obyvatelstvu. Stanné soudy tak začaly (do jisté míry se souhlasem obyvatelstva) vynášet desítky rozsudků smrti nad řezníky, zelináři a hospodskými.

Dne 7. prosince 1941 přepadlo japonské letectvo americkou námořní základnu Pearl Harbor na Havajských ostrovech. Dne 11. prosince 1941 vyhlásilo Německo, jako spojenec Japonského císařství, válku Spojeným státům americkým. Hned druhého dne v noci proto začalo bourání pomníku bývalého amerického prezidenta Woodrowa Wilsona, který stál doposud v Praze před Hlavním nádražím.

Text na tabuli oznamuje: „Zde stál Wilsonův pomník, který byl odstraněn na rozkaz zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera Heydricha.“

Dne 1. prosince 1941 podepsali rotmistři Jan Kubiš a Josef Gabčík v Londýně závazek v následujícím znění:

„Můj úkol tkví v zásadě v tom, že společně s jiným příslušníkem československé armády budu odeslán do vlasti, abych v čase, na místě a v situaci, která se podle našeho zjištění na místě a za daných okolností bude zdát nejvýhodnější, provedl nějakou sabotážní, nebo teroristickou akci, tak účinnou, aby měla patřičný ohlas jak doma, tak za hranicemi Československé republiky. Učiním podle svého nejlepšího vědomí a svědomí vše, abych tento úkol, k jehož provedení jsem se dobrovolně přihlásil, úspěšně splnil.“

Tento závazek oba o půl roku později bezesbytku naplnili.

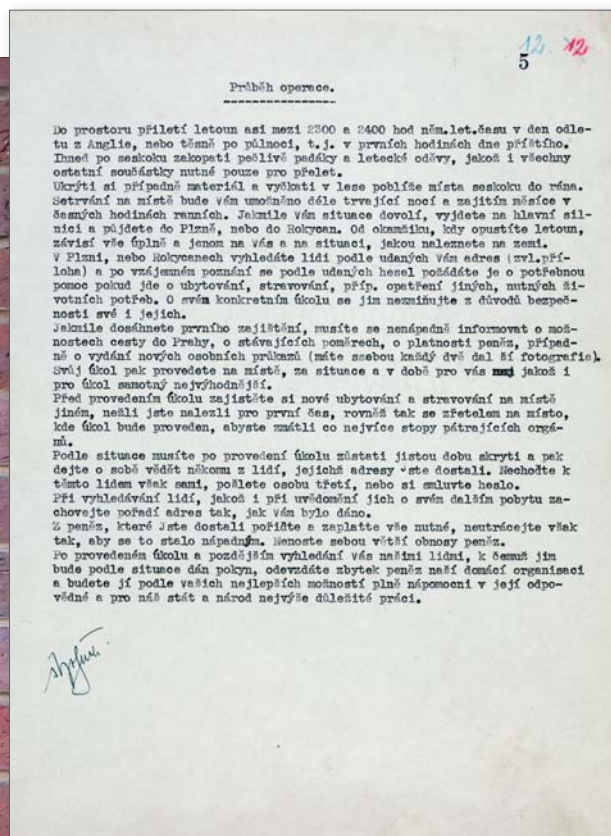

Rotmistr Jan Kubiš

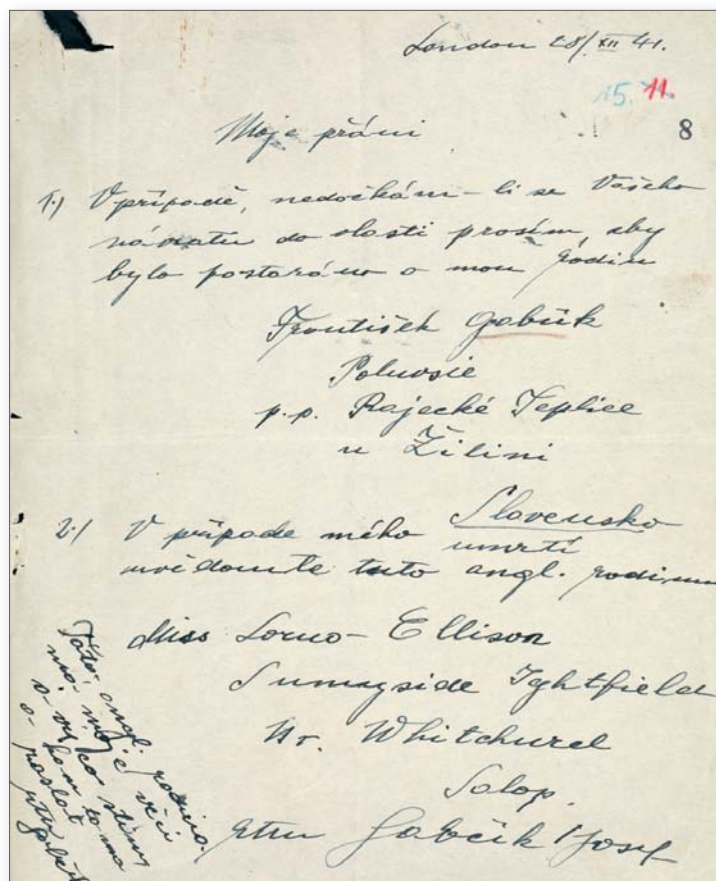
Rotmistr Josef Gabčík

Dvě fotografie, které vstoupily do dějin, byly pořízeny 18. prosince 1941 na dvoře budovy Porchester Gate v Londýně, kde sídlila velitelská sekce Zvláštní skupiny D.

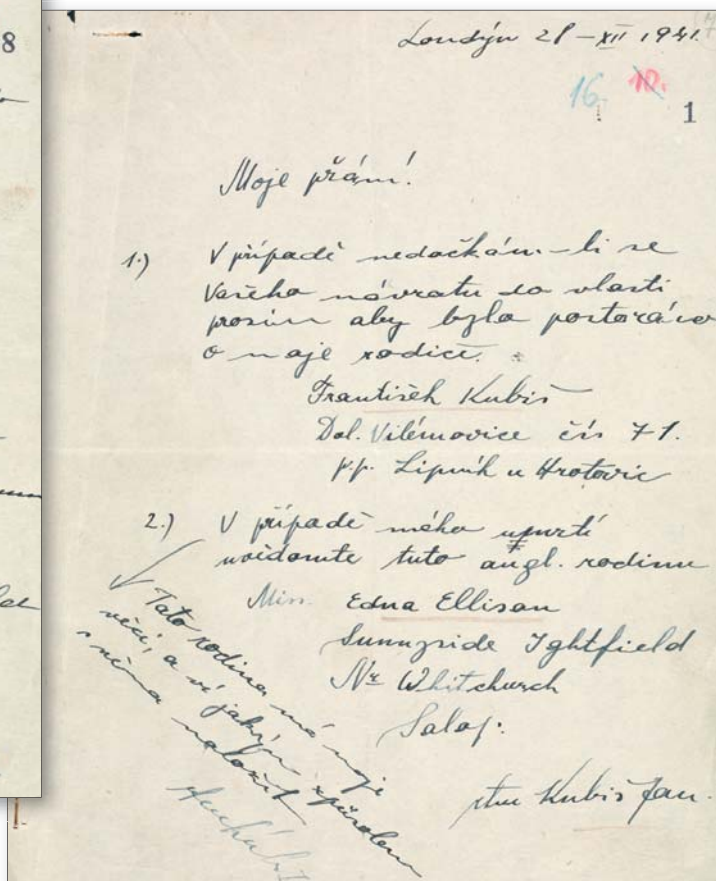

Před odletem obdrželi oba parašutisté pokyny, podle kterých měli postupovat po seskoku, a falešné protektorátní občanské legitimace. Gabčík na jméno Zdeněk Vyskočil, Kubiš na jméno Otto Strnad.

Budova i památná zeď, u níž byli fotografováni všichni českoslovenští parašutisté před odletem do akce, dodnes stojí.

Dne 28. prosince 1941, krátce před odletem do okupované vlasti, sepsali Josef Gabčík a Jan Kubiš své poslední vůle.

Téhož dne odstartoval ve 22.00 hodin z letiště Tangmere v jihoanglickém Sussexu přetížený letoun s 15 muži na palubě. Historickou operaci provedla v noci z 28. na 29. prosince 1941 osádka čtyřmotorového letounu Handley-Page Halifax Mk.II/srs.1a sériového čísla L9613 s kódy NF-V od 138. perutě pro speciální úkoly pod velením F/Lt (kpt.) Ronalda C. Hockeye. Kromě sedmičlenné osádky se na palubě nacházel dispečer, škpt. gšt. Jaroslav Šustr, a celkem sedm čl. parašutistů. Aby bylo využito kapacity výkonného letounu, nacházely se na palubě kromě desantu ANTHROPOID také skupiny SILVER B a SILVER A (její lety do vlasti v noci 7. a 30. listopadu 1941 na nevykonném letounu Whitley Mk.V Z9125 NF-A, pilotovaném P/O Leo Anderlem, skončily neúspěšně). Francouzské pobřeží přeletěl Halifax v prostoru Le Crotoy, odkud nabral kurz na Darmstadt, kam dospěl v 00.42. Cestou došlo dvakrát k setkání s nepřátelským nočním stíhacím letounem, jemuž se však Halifax ztratil. Orientace osádky byla velmi ztížena tím, že většina orientačních bodů byla pokryta velkým množstvím sněhu, pod nímž zmizely železnice, řeky i menší města. Pravděpodobně tato skutečnost vedla k navigačnímu omylu, kdy osádka

Prahu (odkud na letoun ve 02.12 zahájilo palbu protiletadlové dělostřelectvo) zaměnila za Plzeň. Tak se stalo, že namísto východně od Plzně byla skupina vysazena v 02.24 u obce Nehvizdy u Čelákovic, východně od Prahy. V 02.37 byl vysazen desant SILVER A (npor. Alfréd Bartoš, rtm. Josef Valčík a svob. Jiří Potůček). Podle navigátora se tak stalo východně od Čáslavi, ve skutečnosti však mezi Poděbrady a Městcem Králové. V 02.56

byl vysazen SILVER B (rtm. Jan Zemek a čet. Vladimír Škácha), jenž však namísto severozápadně od Žďirce seskočil u Kasálíček nedaleko Přelouče. Po skončení nebezpečného a náročného úkolu nabral Halifax kurz Darmstadt, přičemž byl dvakrát opět neúspěšně ostřelován protiletadlovým dělostřelectvem. Francouzské pobřeží přelétl v 07.20, anglické v 08.07 a konečně v 08.19 hodin opět dosedl na letišti Tangmere.

Čtyřmotorový letoun Handley-Page Halifax Mk.II/srs.1a L9613 (NF-V), z něhož byly v noci z 28. na 29. prosince 1941 vysazeny paraskupiny ANTHROPOID, SILVER A a SILVER B.

Speciální lety nad noční okupovanou Evropou patřily k vůbec nejnebezpečnější činnosti, které RAF za války podnikalo. Halifaxy startovaly osamoceně, majíce před sebou perspektivu deseti i vícehodinového nočního letu nad polovinou okupované Evropy. Světlo mety, protiletadlové dělostřelectvo, noční stíhači, ale i špatné počasí a možná porucha, to vše byla zcela reálná nebezpečí, která na ně číhala. Velká zodpovědnost spočívala na bedrech navigátora, na jehož práci závisel úspěch celé akce. Osádka musela najít místo pro plánovaný seskok parašutistů, nebo shoz zásobovacích kontejnerů. Orientace byla navíc ztížena nejen noční tmou a nedokonalostí navigačních pomůcek, ale i skutečností, že cílové plochy byly zpravidla vybírány v lesnatých oblastech mimo velká města. Plochy byly vytyčeny jen slabě viditelnými přijímacími světly či ohni (v protektorátu se tento systém příjmu parašutistů prakticky vůbec nepoužíval a desanty zde seskakovali zpravidla naslepo). Vysazování muselo být prováděno z výšky pouhých 150–200 metrů při rychlosti kolem 200 km/h. To vše vyžadovalo vysokou profesionalitu a souhru osádky i parašutistů za neustálého nebezpečí hrožícího ze strany německé obrany. Po provedení úkolu pak osádka čekala ještě další úmorné hodiny vyčerpávajícího letu zpět.

138. PERUŤ PRO ZVLÁŠTNÍ ÚKOLY

Pro realizaci úkolů SOE byla 21. 8. 1940 na letišti North Weald zřízena 419. letka pro speciální úkoly (N° 419 Special Duties Flight). Zpočátku disponovala pouze třemi jednomotorovými hornoplošníky Westland Lysander Mk.III, určenými pro dopravu a vyzvedávání agentů z okupované Francie, k nimž později obdržela tři dvoumotorové letouny Armstrong-Whitworth Whitley Mk.V, používané k vysazování parašutistů v odlehlejších oblastech. K 1. 3. 1941 byla letka přecíslována na č. 1419, avšak již o půl roku později (25. 8. 1941) si rostoucí množství úkolů od SOE vynutilo její rozšíření na 138. peruť pro zvláštní úkoly (No 138 Special Duties Squadron). Zpočátku sídlila v Newmarketu, od 18. 1. 1942 ve Stradishallu a nakonec od 11. 3. 1942 v Tempsfordu. V červnu 1944 byla peruť přezbrojena na Stirlingy Mk.IV a v plnění speciálních operací pokračovala až do 9. 3. 1945. Rozpuštěna byla 1. 9. 1950.

Do výbavy výsadku ANTHROPOID patřily i britské ruční granáty Mills vz. 36M Mk.I a tzv. časovací tužky. Jednalo se o tužkové roznětky s různou dobou časového zpoždění.

Osádka, která uskutečnila historický let. Zleva F/Lt (kpt.) Hockey, P/O (por.) Wilkin, F/Sgt (rtn.) Holden, F/Sgt Burke, Sgt (čet.) Hughes, Sgt Berwick, Sgt Walton a neznámý.

RONALD CLIFFORD HOCKEY

(4. 8. 1911–21. 2. 1992)

Absolvent Imperial College v Londýně.

V roce 1933

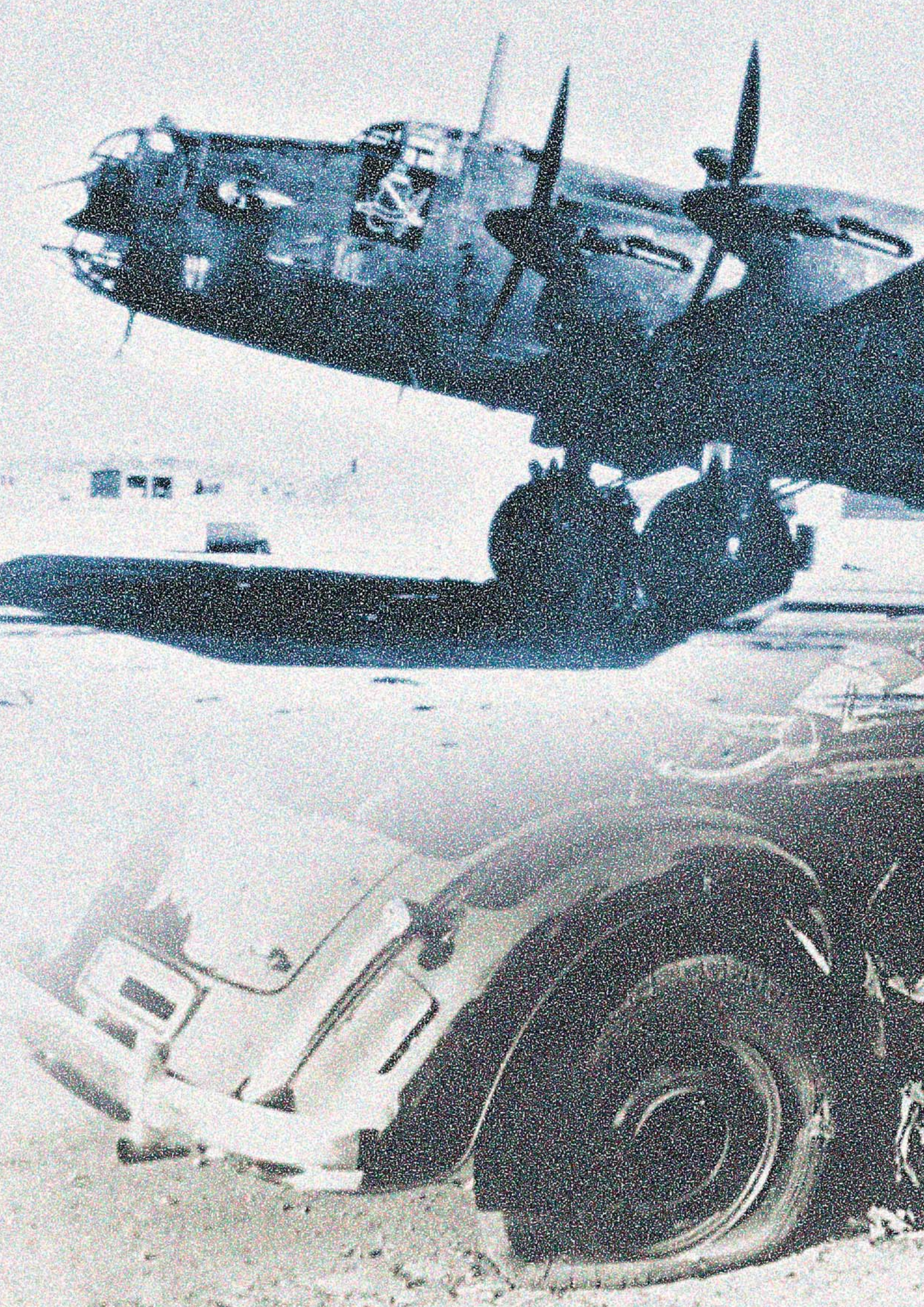
absolvoval pilotní kurz, zaměstnán

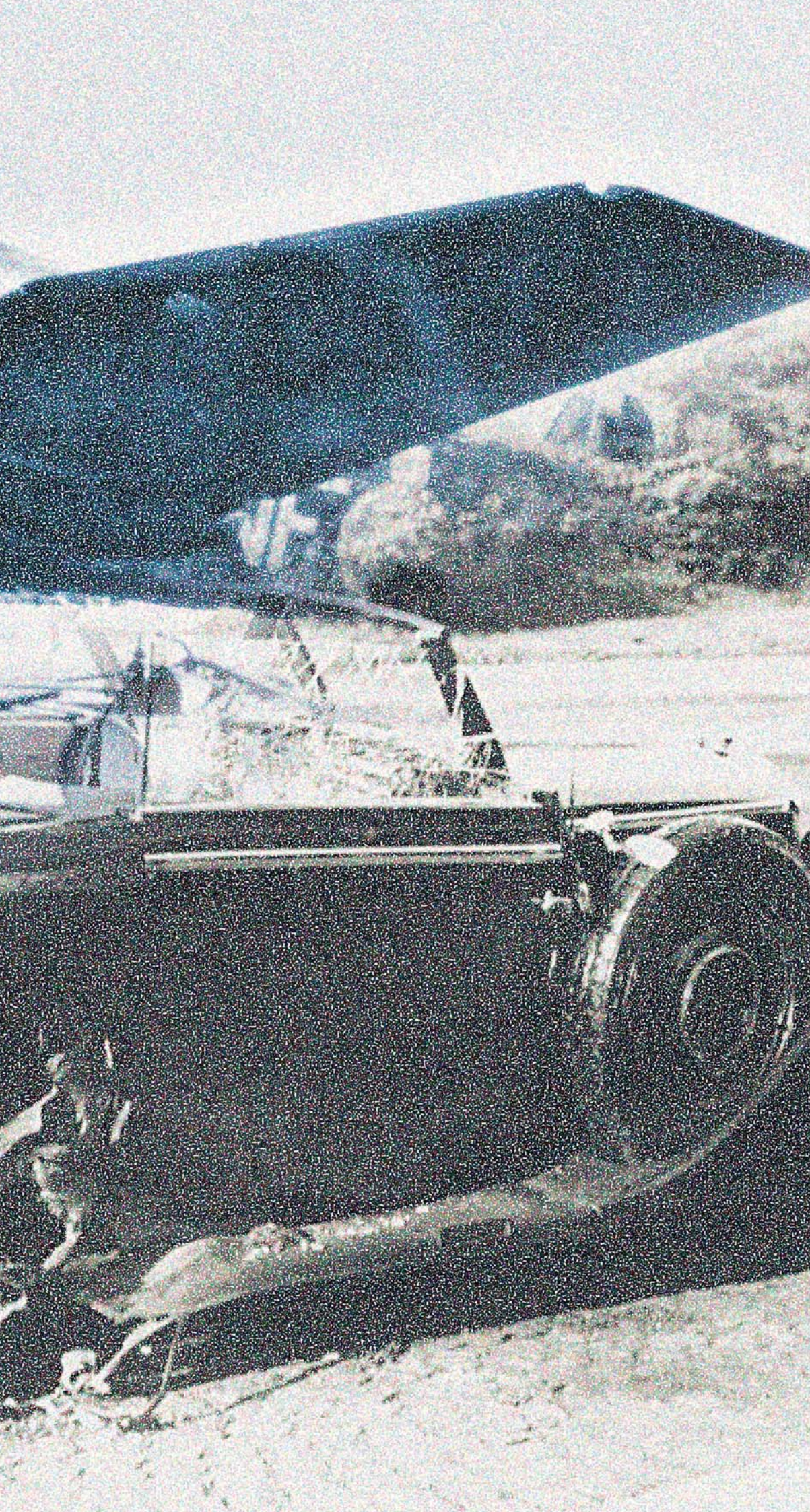
v RAE ve Farnborough. Po vypuknutí války nastoupil službu v Hendonu u 24. spojovací peruti, zvláštní jednotky zajišťující dopravu pro VIP (létal s W. S. Churchillem a Ch. de Gaullem). Po pádu Francie přemístěn ke 1419. letce pro zvláštní úkoly, z níž později vznikla 138. peruť pro zvláštní úkoly, jejímž velitelem se stal v dubnu 1942. Od dubna 1943 působil u 334. křídla provádějícího tajné operace z jihoitalské základny v Brindisi. Od února 1944 náčelník štábu 38. křídla ve Velké Británii. Podílel se na přípravách výsadkových operací v rámci spojenecké invaze v Normandii. V roce 1946 přeložen do zálohy.

Výsadek ANTHROPOID byl na svou misi vybaven dvěma zásobníky s operačním materiálem. Zásobníky obsahovaly kromě jiného dvě pistole COLT ráže 38 se čtyřmi plnými náhradními zásobníky a stovkou nábojů, šest průbojných bomb plněných plastickou trhavinou (jedna z nich čeká na svůj cíl), dva zásobníky rozbušek, dva granáty typu Mills, jeden vrhač bomb Tree Spigot s jednou bombou, čtyři elektrické rozbušky, jeden samopal STEN Mk.II se stovkou nábojů, 32 liber plastické trhaviny, dva yardy bleskovice, čtyři dýmovnice, cívku ocelové struny a tři časovací tužky.

Dne 29. prosince 1941, přibližně v 02.30 hodin přistáli Jan Kubiš a Josef Gabčík na zasněženém poli nedaleko Nehvizd u Prahy.

PROSINEC 1941 – KVĚTEN 1942

Je 29. prosinec 1941, den jako každý jiný. Protektorát prožil třetí válečné Vánoce, civilní výjimečný stav je stále v platnosti a mezi lidmi panuje všudypřítomný strach. Kdo na něj chce alespoň na okamžik zapomenout, může zajít např. na hokej. Včera hrálo LTC. Praha přípravu s SSC. Říčany a vyhrálo 21:0 – Zábrodský dal 4 branky. Nebo si třeba může jít koupit lístky do divadla. V Prozatímním divadle v Karlíně budou dávat hru s přitažlivým názvem „Prudká zatáčka“. Kousek od Prahy se ale v tutéž dobu skrývají dva muži, kteří za necelých pět měsíců zrežují hru, která by mohla mít totožný název. Tentokrát to ale bude hra o život, o život třetího muže říše a o životy tisíců československých vlastenců.

Jan Kubiš s Josefem Gabčíkem po přistání ukryli osobní operační výstroj a sabotážní materiál v boudě zahradníka Antonína Sedláčka, kde přečkali svou první noc v protektorátu. Ráno na místní faře zjistili, že došlo ke značné navigační chybě a že namísto na Plzeňsko seskočili u Nehvizd nedaleko Prahy. Podle původních pokynů odjeli na Plzeňsko, kde vyhledali kontaktní osoby. Záchytné adresy spolehlivých příslušníků domácího odboje představovaly důležitou součást výbavy všech paravýsadků. V mnoha případech bohužel parašutisté končili u dveří již popravených odbojářů. V případě výsadku ANTHROPOID se adresy skutečně osvědčily a Josef Gabčík a Jan Kubiš na nich získali potřebnou pomoc. Gabčíkovi, zraněnému při seskoku, se dostalo i lékařského ošetření.

Vedoucím ilegální organizace JINDRA byl prof. Ladislav Vaněk. Tato osobnost patří ke kontroverzním postavám domácího odboje. Po svém zatčení gestapem 4. září 1942 učinil plné doznání, usvědčoval dopadené spolupracovníky a byl ochoten podílet se i na případné rádiové protihře s Londýnem.

Ladislav Vaněk

Rozmnožovací stroj ilegální organizace JINDRA

„Jsme připraveni na rok 1942!“ Novoročenka československé armády ve Velké Británii.

Prvními pomocníky parašutistů se stali inspektor tajné státní policie Václav Král z Plzně (heslo: „Adina zdraví Plzeň – 8. březen je dobrý“) a železniční penzista Václav Stehlík z Rokycan (heslo: „Pozdrav od Hradeckého“).

Václav Stehlík

Václav Stehlík byl popraven s celou rodinou 28. května 1942 v Plzni-Lobzích.

Václav Král

Václav Král byl popraven s celou rodinou 24. října 1942 v Mauthausenu.

Z Plzeňska se oba příslušníci výsadku ANTHROPOID vydali přes Prahu opět do Nehvizd. Zde vyzvedli ukrytý materiál, který postupně přemístili do jiných úkrytů v Praze a okolí.

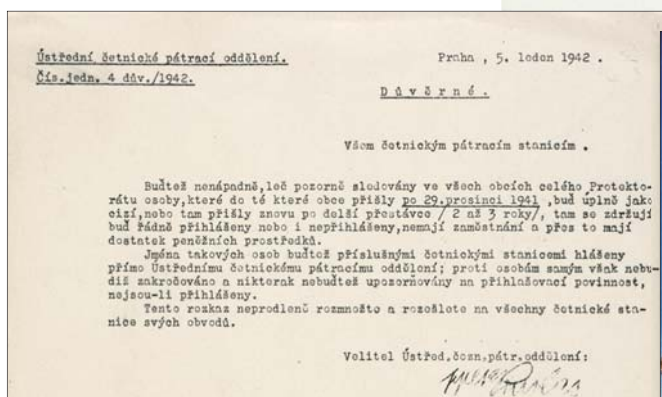
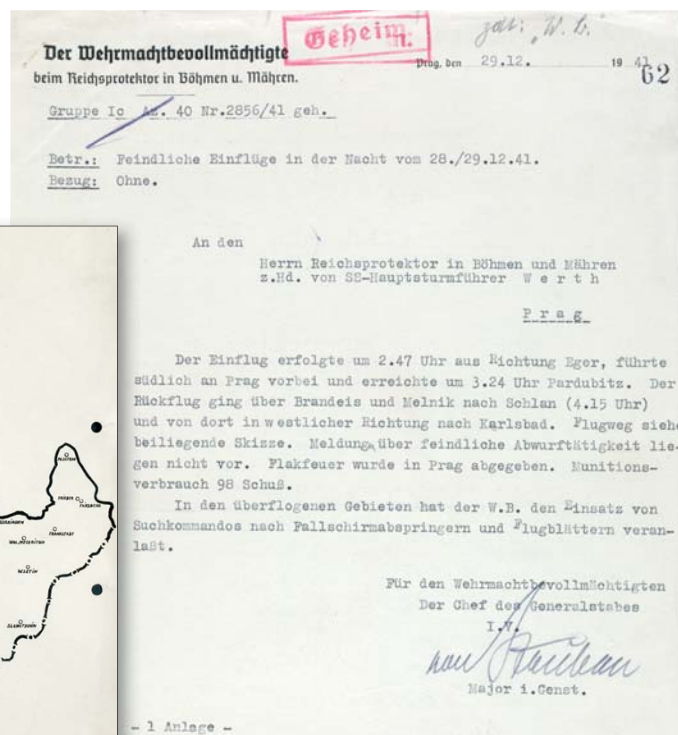
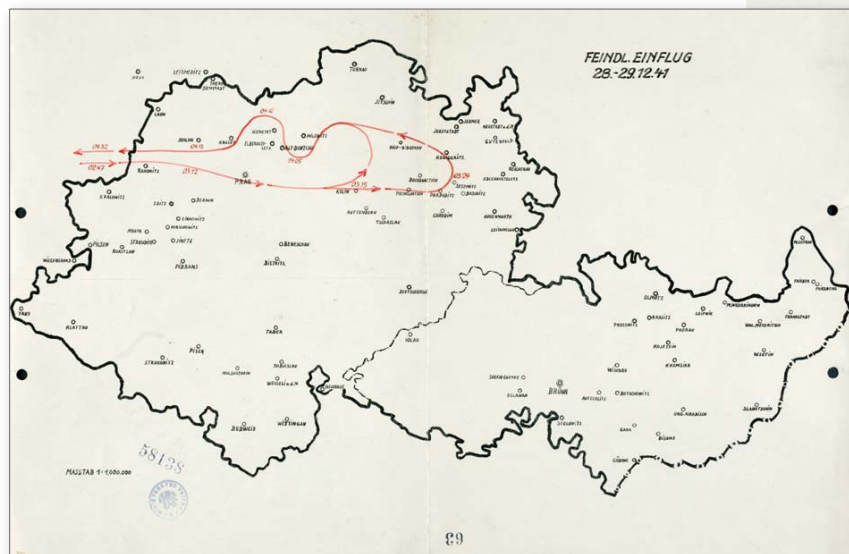
Za pomoci místního mlynáře Břetislava Bauman navázali spojení se sokolskou odbojovou organizací JINDRA.

Tato organizace, spolu s některými pracovníky bývalé Masarykovy ligy proti tuberkulóze, poskytla oběma parašutistům ilegální byty v Praze a veškerou pomoc. Tato okolnost se ukázala pro úspěch operace ANTHROPOID jako rozhodující. Břetislav Bauman byl spolu s manželkou Emilií popraven 24. října 1942 v Mauthausenu.

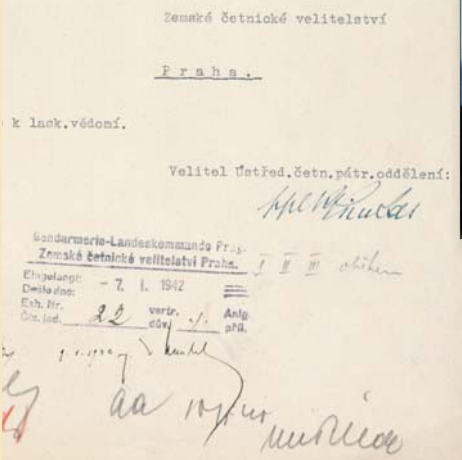
Břetislav Bauman

Přilet československých parašutistů neunikl pozornosti velmi dobře organizované hlásné služby Luftwaffe (Flugmeldedienst) monitorující vzdušný prostor nad protektorátem. Reinhard Heydrich tak byl o trase letu informován téměř současně s prvními kroky výsadek ve vlasti. Protože existovalo podezření na seskok parašutistů, hlídky Wehrmachtu prohledaly prostor průletu.

BEDŘICH HOMOLA (2. 6. 1887–5. 1. 1943)

V letech první světové války příslušník čs. legií v Rusku. V letech 1920 až 1921 přidělen hlavnímu štábu v Praze, 1922–1923 zástupce velitele Vojenské akademie v Hranicích, 1923–1925 náčelník štábu 7. pěší divize, 1925–1928 velitel pěšího pluku 27, v letech 1928–1934 velitel 14. pěší brigády, 1934–1935 velitel 1. divize, 1935–1939 velitel VII. sboru v Banské Bystrici. V březnu 1939 řídil vojenský zásah proti slovenským separatistům (tzv. Homolův puč). Od počátku okupace jeden z vedoucích činitelů Obrany národa, stál v čele zvláštního Oblastního velitelství ON – Velká Praha. Po zatčení gen. Bílého vrchní velitel ON. V důsledku zraedy zatčen, odsouzen k trestu smrti a popraven.

Krátce po přeletu parašutistů rozeslalo Ústřední četnické pátrací oddělení všem četnickým stanicím důvěrný oběžník s pokynem, aby po celém protektorátu pátraly po podezřelých osobách, které se objevily po 29. prosinci 1941.

Dne 31. prosince 1941 postihla domácí odboj další krutá rána. Do rukou gestapa padl divizní generál Bedřich Homola, který stál v čele odbojové organizace Obrana národa od zatčení armádního generála Josefa Bílého. Jeho zatčením gestapo uzavřelo likvidaci tzv. druhé garnitury Obrany národa. Dne 5. ledna 1943 byl divizní generál Bedřich Homola v Berlíně-Plötzensee popraven. Ve svém posledním dopise napsal: „O mé oběti nepíši, jest samozřejmá.“

ALFRÉD BARTOŠ

(23. 9. 1916–21. 6. 1942)

Absolvent Vojenské akademie v Hranicích, z níž byl vyřazen jako poručík jezdeckva. V květnu 1939

opustil protektorát a odjel do Francie, kde vstoupil do Cizinecké legie, a až do vypuknutí války sloužil v Tunisu. V říjnu 1939 prezentován v Agde, kde konal službu jako II. pobočník velitele 2. pěšího pluku. Bojů na frontě se zúčastnil jako zpravodajský důstojník. Ve Velké Británii byl zařazen jako velitel čtyř u 1. roty 2. pěšího praporu. Přihlásil se k plnění zvláštních úkolů ve vlasti, kam odletěl jako velitel výsadku SILVER A. Při své misi v protektorátu dosáhl mimořádných úspěchů. Aby nepadl do rukou nepřítele, spáchal sebevraždu.

JOSEF VALČÍK

(2. 11. 1914–18. 6. 1942)

Vyučil se koželuhem a pracoval v Ba'ových závodech ve Zlíně. V letech 1936–1938 absolvoval prezenční službu u pěšího pluku 22. Přes Jugoslávii, Turecko a Sýrii dorazil do Francie, kde byl v březnu 1940 zařazen k 2. čs. pěšímu pluku, s nímž prožil celé francouzské tažení. Ve Velké Británii konal službu jako výkonný rotmistr 1. roty 2. praporu. Přihlásil se k nasazení v týlu nepřítele a po absolvování výcviku byl ustanoven zástupcem velitele SILVER A. V protektorátu se podílel na vybudování široce rozvětvené zpravodajské organizace. Po svém prozrazení uprchl do Prahy, kde se zúčastnil provedení atentátu na R. Heydricha. Padl v kryptě kostela v Resslově ulici.

JÍŘÍ POTUČEK

(12. 7. 1912–2. 7. 1942)

U firmy Ba'a ve Zlíně se vyučil obuvníkem a gumařem a později se stal instruktorem v gumárně. Měl mimořádný talent na cizí jazyky. V roce 1938 byl poslán jako vedoucí filiálky do Osijeku v Jugoslávii. V roce 1939 zaměstnání v Jugoslávii opustil a odjel do Francie, kde se 14. 1. 1940 přihlásil do čs. armády. V Agde byl zařazen k telefonní rotě. Po evakuaci do Velké Británie byl začleněn do telefonní čtyř štábní roty. Přihlásil se k vysazení ve vlasti. Absolvoval spojovací výcvik a zvláštní kurzy. Do protektorátu byl vyslán jako radiotelegrafista skupiny SILVER A. Své posláním zvládl vynikajícím způsobem. Na útěku před gestapem byl zavražděn protektorátním četníkem.

Spolu s ANTHROPOIDEM byla v noci z 28. na 29. prosince 1941 vysazena i paraskupina SILVER A ve složení nadporučík Alfréd Bartoš, rotmistr Josef Valčík a svobodník Jiří Potuček. Dostala za úkol vyhledat vedoucí činitele domácího odboje a obnovit radiotelegrafické spojení s Londýnem.

SILVER A operoval hlavně na Pardubicku, kde se mohl opřít o rozsáhlou síť ilegálních spolupracovníků, kteří se nejen starali o jeho ukrývání, ale především dodávali cenné informace očekávané v londýnském ústředí. Všechny zprávy vyslané z okupované vlasti přijímala Vojenská rádiová ústředna sídlící na Dukes Hill u Woldinghamu, asi 50 km jižně od Londýna. Zkušenému radiotelegrafistovi Jiřímu Potučkovi se podařilo pomocí radiostanice typu MARK III s kódovým označením LIBUŠE navázat spojení s Vojenskou rádiovou ústřednou v britském Woldinghamu již v noci ze 14. na 15. ledna 1942. SILVER A si vedl velmi úspěšně při plnění zpravodajských i organizačních úkolů. Jeho činnost přerušila až zrada Karla Čurdy z výsadku OUT DISTANCE, který gestapo informoval o úkrytech ostatních parašutistů. Nadporučík Alfréd Bartoš se 21. června 1942 zastřelil při pronásledování gestapem v Pardubicích. Dne 2. července 1942 zahynul na útěku i svobodník Jiří Potuček, kterého nedaleko Rosic ve spánku zastřelil protektorátní četnický strážmistr Karel Pulpán. Rotmistr Josef Valčík byl již předtím nucen opustit SILVER A a ukrýl se v Praze, kde spolupracoval se skupinou ANTHROPOID.

Počátkem roku 1942 byly v Londýně všechny depeše od LIBUŠE netrpělivě očekávány

JAN ZEMEK

(3. 5. 1915–6. 7. 1994)

V letech 1935–1937 absolvoval prezenční službu u pěšího pluku 15. V armádě zůstal jako dělesloužící.

Od srpna 1939 zařazen u 11. praporu vládního vojska. V prosinci 1939 se pokusil neúspěšně odejít do zahraničí, tři měsíce vězněn v Ma'arsku. Úspěšný byl teprve napodruhé. Přes Balkán a Sýrii se dostal do Agde, kde byl prezentován v květnu 1940. Absolvoval francouzské tažení. Zmeškal lo' do Velké Británie, kam dorazil na vlastní pěst přes Martinique a Bermudy v březnu 1941. Přihlásil se k vysazení ve vlasti a byl zařazen do skupiny SILVER B. Nepodařilo se mu navázat spojení. Skrýval se před gestapem, v závěru války se spojil s partyzány. Po únoru 1948 vyhozen z armády, 1950–1951 vězněn v TNP Mírov.

Téže noci jako skupiny ANTHROPOID a SILVER A přistála u Přelouče i skupina SILVER B. Úkolem dvoučlenného výsadku, rotného Jana Zemka a četaře Vladimíra Škáchy, bylo předat domácímu odboji rádiovou stanici a pomáhat udržovat jeho spojení s Londýnem. Rádiová stanice byla při seskoku poškozena a skupině se proto nepodařilo navázat kontakt ani s Londýnem, ani s domácím odbojem. SILVER B tak svůj úkol nesplnil. Oba parašutisté se ale dočkali konce války. Zemek v ilegality, Škácha (zatčený v lednu 1945 gestapem) v koncentračním táboře Flossenbürg.

Emanuel Moravec

Dne 19. ledna 1942 byla jmenována nová protektorátní vláda, která nahradila (zcela podle Heydrichových představ) vládu starou, od 27. září 1941 fakticky nefungující. Smyslem reorganizace vlády byla likvidace protektorátní autonomní správy. Počet ministerstev se snížil na sedm. Nově vzniklé klíčové ministerstvo hospodářství a práce řídil jediný německý ministr v protektorátní vládě, SS-Oberführer Walther Bertsch. Kromě personálních výměn bylo však největší změnou zřízením Úřadu lidové osvěty. Úřad dostal do své podřízenosti tiskové záležitosti, divadlo, literaturu, umění, film a cizinecký ruch a byl podřízen nově jmenovanému ministru školství Emanuelu Moravcovi. Tento bývalý československý legionář a později plukovník generálního štábu a profesor válečných dějin a strategie na Vysoké škole válečné v Praze byl do Mnichova nejozradnější zastáncem boje proti nacistickému Německu. Po okupaci se však přidal zcela na stranu nacistů a stal se symbolem krajního kolaborantství. Podle Heydrichova názoru byl Moravec pro kolaboraci zvlášť vhodný. Jako ministr školství se již při svém nástupu smířil s tím, že vysoké školy nebudou v roce 1942 znovu otevřeny, jak bylo původně oznámeno, a uznal, že „tato otázka je vývojem již překonána“. Při příležitosti jmenování vlády nechal Heydrich propustit část studentů zatčených při demonstracích 17. listopadu 1939 a zrušil civilní výjimečný stav. Necelé čtyři měsíce Heydrichova panování v protektorátu si vyžádaly krutou krvavou daň. Od 27. září 1941 bylo na základě rozsudků stanných soudů popraveno celkem 486 osob, dalších 2242 osob pak bylo odvečeno do koncentračních táborů.

VLADIMÍR ŠKÁCHA

(17. 5. 1920 – 23. 3. 1987)

Vyučil se zedníkem a jako stavitelský asistent pracoval až do odchodu za hranice v první polovině roku 1939.

Z Polska odjel do Francie, kde konal službu v Cizinecké legii. V říjnu 1939 byl prezentován v Agde a se svojí jednotkou se zúčastnil bojů na frontě. Ve Velké Británii byl zařazen ke 3. rotě 2. praporu. Po speciálním výcviku začleněn do výsadku SILVER B. Přežil několik přestřelek s gestapem. Nakonec zatčen v Ostravě a vězněn až do konce války v koncentračním táboře. Po osvobození působil krátce na MNO. V roce 1946 armádu opustil a pracoval jako vedoucí prodejny potravin v Brně. V roce 1968 odešel do Kanady, kde ve druhé polovině osmdesátých let v Torontu zemřel.

Moravcův Úřad lidové osvěty měl napříště dohlížet i na filmovou tvorbu. Filmy měly dát především zapomenout na realitu každodenního života. Lidé měli pracovat pro blaho třetí říše a nestarat se o nic jiného.

Dne 20. ledna 1942 se v Berlíně-Wannsee uskutečnila tajná koordinační porada o systematickém vyvraždění evropských Židů. Jedním z hlavních architektů „konečného řešení židovské otázky“ (Endlösung der Judenfrage) byl Reinhard Heydrich. Na poradě ve Wannsee, která položila základ k vyvraždění 6 milionů evropských Židů, uvedl, že „konečné řešení židovské otázky“ zahrne 11 milionů osob, z toho 74 000 žijících v protektorátu.

Pět dní po konferenci ve Wannsee Reinhard Heydrich oznámil K. H. Frankovi, že již 31. července 1941 dostal od Göringa pověření, aby učinil všechny potřebné přípravy pro konečné řešení židovské otázky.

Mezi nejdůležitější úkoly skupiny SILVER A patřilo navázání spojení se štábním kapitánem Václavem Morávkem. Prostřednictvím posledního unikajícího člena nejslavnější složky Obrany národa, gestapem s respektem nazývané „Tři králové českého odboje“, se čs. zpravodajská služba v Londýně pokoušela obnovit informační tok od agenta A-54, přerušeny 4. října 1941 zabavením poslední vysílačky SPARTA I v jinonickém akcízu. Agentem A-54, se kterým československá rozvědka spolupracovala již od roku 1936, byl – aniž by to čs. zpravodajci tušili – hlavní rezident protišpionážního referátu III.F pražské služebny abwehru Paul Thümmel. Tento agent působící na obě strany dodával čs. rozvědce za nemalé peníze jak cenné zprávy, tak i mnohé dezinformace. Bartoš usiloval o spojení s Morávkem velmi dlouho a bezvýsledně. Nikdo nemohl tušit, že snaha o získání dalších informací od A-54 (jinak též RENÉ nebo EVA) je již v podstatě marná. Spolu s vysílačkou SPARTA I ukořistilo gestapo řadu depeší, které se mu podařilo rozluštit. Gestapo zjistilo, že nejdůležitější zprávy odesílané domácím odbojem do Londýna pocházejí od osobnosti z vysokých německých vojenských kruhů používající krycí jméno RENÉ. Dne 19. října 1941 byl na základě zjištěných skutečností Paul Thümmel (s Heydrichovým souhlasem) zatčen. Vzhledem k tomu, že se mu nepodařilo nic prokázat, byl po intervencích vysoce postavených představitelů nacistického aparátu dne 25. listopadu 1941 propuštěn. Po shromáždění dalších důkazů byl Thümmel opět zatčen 22. února 1942. Přiznal se, ale snažil se gestapo přesvědčit, že jeho snahou bylo dopadnout celé vedení čs. domácího odboje. Dne 2. března 1942 byl dočasně propuštěn, když slíbil, že na schůzku přivede štábního kapitána Morávka.

Kromě štábního kapitána Václava Morávka počítalo gestapo mezi Tři krále podplukovníka Josefa Balabána, který byl s pomocí konfidenta gestapa A. Nerada zatčen 22. dubna 1941 a 3. října 1941 v ruzyňských kasárnách zastřelen. Do trojice patřil ještě podplukovník Josef Mašín, zatčený 13. května 1941 při vysílání zprávy do Londýna a popravený 30. června 1942 v Praze-Kobylisích.

Václav Morávek

Při likvidaci skupiny podplukovníka J. Mašína zabavilo gestapo i improvizovaný biják

Důležitou součástí činnosti Obrany národa představovaly sabotážní akce. Skupina podplukovníka Josefa Mašína vyráběla speciální nálože, které byly maskovány jako brikety a v určených objektech se tajně ukládaly do zásobníků na uhlí.

Příslušníci gestapa používali pistole Walther PPK ráže 7,65 mm

JOSEF BALABÁN

(5. 6. 1894–3. 10. 1941)

V letech první světové války příslušník čs. legií v Rusku. Za první republiky prošel řadou funkcí u útvarů dělostřelectva i ve štábech (velitel baterie, velitel oddílu, zástupce velitele pluku), zastával rovněž funkci přednosty oddělení na MNO. Po okupaci ČSR a likvidaci čs. branné moci byl zařazen v komisi, která prováděla umísťování bývalých důstojníků do civilních zaměstnání. Od jara 1939 zapojen v Obráně národa. Osobně se rozhodující měrou zasazoval o spolupráci jednotlivých odbojových složek. Zradou bývalého spolupracovníka zatčen gestapem. Během výslechů se choval statečně a nikoho ze svých spolupracovníků neprozradil. Popraven za prvního stanného práva v Praze-Ruzyni.

JOSEF MAŠÍN

(26. 8. 1896–30. 6. 1942)

Za první světové války příslušník čs. legií v Rusku. Od října 1928 konal službu u dělostřeleckého pluku 1 v Praze-Ruzyni. V březnu 1939 chtěl kasárna, včetně zásob zbraní, vyhodit do povětří, ale bylo mu v tom zabráněno. Po okupaci vytvořil v rámci Obrany národa zpravodajsko-diverzní skupinu, která provedla řadu akcí i přímo na německém území (útok na ministerstvo letectví a Anhaltské nádraží v Berlíně). V polovině května 1941 zatčen gestapem. Hrdinným odporem při zatýkání umožnil útěk škpt. Morávkovi a radistovi F. Peltánovi. Přes bestialní mučení nikoho ze svých přátel neprozradil. Se svými spolupracovníky byl popraven za druhého stanného práva v Praze-Kobylisích.

VÁCLAV MORÁVEK

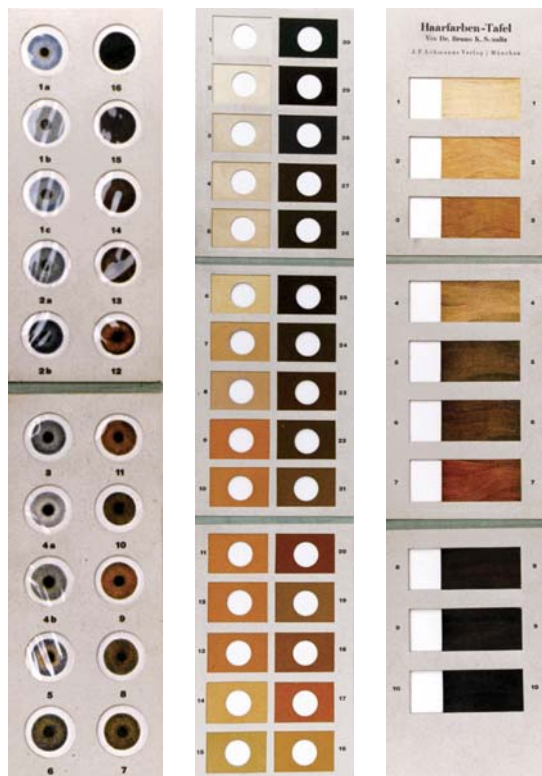
(8. 8. 1904–21. 3. 1942)

V letech 1923–1925 absolvoval Vojenskou akademii v Hranicích, z níž byl vyřazen jako poručík dělostřelectva. Až do března 1939 konal službu u dělostřeleckého pluku 107 v Olomouci. Vynikající jezdec na koni a střelec. Pokusil se o přechod hranic do Polska, který ale skončil neúspěchem. Na podzim 1939 navázal kontakty s pplk. J. Balabánem a J. Mašínem. Jeho krédem bylo: „Věřím v Boha a své pistole.“ Po zatčení svých spolupracovníků pokračoval i nadále ve zpravodajské činnosti. Udržoval spojení s Londýnem i agentem Paulem Thümmelem (A-54). Jeho schůzka se spolupracovníkem byla vyzrazena gestapu. V následné přestřelce byl zraněn, a aby nepadl do rukou nepřítele, spáchal sebevraždu.

Počátkem roku 1942 zahájil Heydrich svůj plán rasového mapování prostoru Protektorátu Čechy a Morava. Začal tak naplňovat myšlenky, které vyslovil krátce po nástupu do funkce: „Abych si učinil přehled o tom, co z těchto lidí se v tomto prostoru hodí k poněmčení, musím tu mít soupis z aspektu rasově-národnostního. To tedy znamená, že za pomoci nejrůznějších metod, s využitím nejrůznějších zadních vrátek musím mít možnost národnostně a rasově ohledat veškeré obyvatelstvo.“ Protektorátem začaly projíždět autobusy s rentgenem, jejichž osádky prováděly ve školách rasové vyšetření dětí. Toto vyšetření bylo vydáváno za ochranu proti tuberkulóze. O rasové otázce se Heydrich zmínil i 4. února 1942 v projevu k vedoucím představitelům okupační moci: „...Je zcela jasné, že pokud chci poněmčovat, musím nejprve jasně vědět, kdo je poněmčení schopen. Počítám s čísly mezi 40 a 60 %... Ti, co se hodí k poněmčení, budou pak, pokud možno, poslání na práci do Říše, a to tak, aby se nemohli vrátit. Ty, kteří jsou k poněmčení nevhodní, bychom mohli využít v prostoru Arktického oceánu, kde převezmeme ruské koncentrační tábory..., ty by v budoucnu byly ideálním domovem pro 11 milionů evropských Židů. Češi nevhodní k poněmčení by tam mohli sloužit ve jménu pozitivní služby pro Německo jako dozorcí, předáci...“

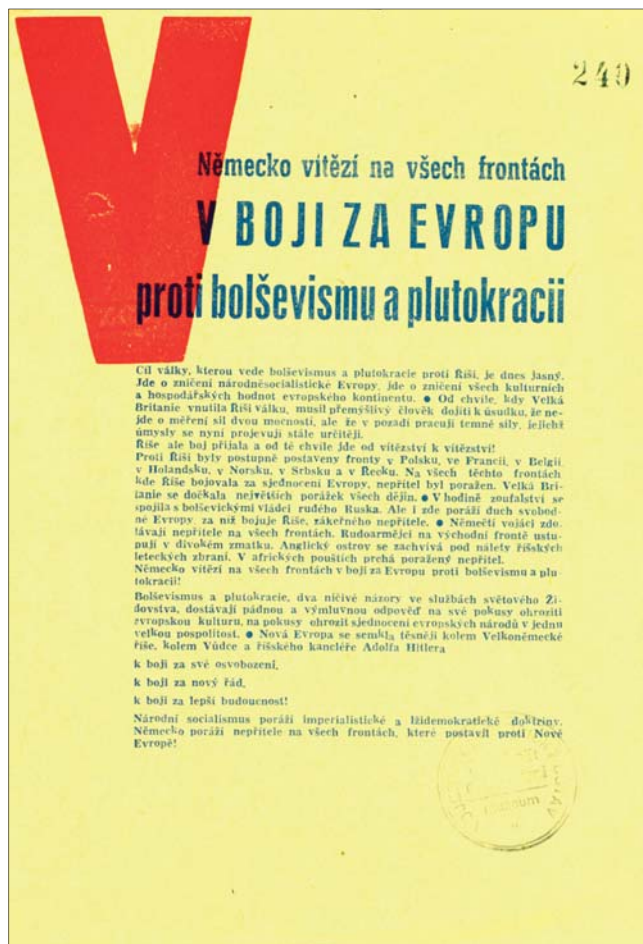
Rasový výzkum byl prováděn i prostřednictvím tabulek na určování rasy. S jejich pomocí byla zjišťována barva očí, kůže a vlasů.

Největší „kulturní akcí“ Heydrichovy éry se stala výstava „Sovětský ráj“, kterou 28. února 1942 slavnostně otevřel K. H. Frank. Výstava, která byla do Prahy převezena na Heydrichův podnět z Vídně, návštěvníkům názorně ukazovala ubohé životní podmínky v Sovětském svazu a hrozbu bolševismu. Její součástí byla i výstava ukořistěné sovětské bojové techniky. Expozici povinně navštívil i státní prezident Dr. Emil Hácha, kterému dělal odborného průvodce nový ministr školství Emanuel Moravec.

Většina českých návštěvníků považovala výstavu za pouhý produkt nacistické propagandy. Během čtyř týdnů ji přesto v rámci hromadně organizovaných návštěv shlédlo na půl milionu lidí. Nechyběli mezi nimi ani Jan Kubiš a Josef Gabčík.

V březnu 1942 se skupině SILVER A podařilo konečně navázat kontakt se štábním kapitánem Václavem Morávkem. Dne 14. března 1942 tak mohla radiostanice LIBUŠE do Londýna ohlásit, že kontakt byl navázán, a přidat i toužebně očekávané Morávkovy depeše se zprávami od agenta A-54. Navázáním spojení s Morávkem, agentem A-54 a s představiteli ÚVOD, o němž neměli v Londýně od 4. října 1941 žádné zprávy, splnil SILVER A své poslání a stal se jednou z nejúspěšnějších paraskupin vyslaných do protektorátu.

Nové informace od agenta A-54 však nebylo v podstatě možné do Londýna poslat. Paul Thümmel již byl pod stálým dohledem gestapa. Ve vlastním zájmu (případná Morávkova výpověď by pro něj znamenala rozsudek smrti) se mu ještě podařilo Morávka varovat. Dne 20. března 1942 byl definitivně zatčen, uvězněn v terezínské Malé pevnosti a 20. dubna 1945 zastřelen.

Dne 20. března 1942 se v Praze škpt. Václav Morávek naposledy setkal s npor. Alfrédem Bartošem, aby mu předal další zprávy pro stanici LIBUŠE. Bartoš mu zároveň předal fotografie parašutistů ze SILVER A určené ke zhotovení nových falešných dokladů. Druhého dne, 21. března 1942, spáchal štábní kapitán Václav Morávek u Pražského mostu sebevraždu při pronásledování gestapem. Zemřel tak jeden z nejstatečnějších pracovníků československého domácího odboje.

Dne 28. března 1942 byla u Ořechova vysazena skupina OUT DISTANCE. Sabotážní skupina ve složení nadporučík Adolf Opálka, rotmistr Karel Čurda a desátník aspirant Ivan Kolařík se měla připojit ke skupině SILVER A. Do protektorátu dopravila především naváděcí radiomaják BEACON (předchůdce známější EURECY) a radiostanici MARK III. Ivan Kolařík ztratil na místě seskoku falešné doklady, které přivedly na jeho stopu gestapo. Ve snaze uchránit své blízké represálií se 1. dubna 1942 nedaleko Zlína otrávil. Gestapo nalezlo i veškerý zakopaný operační materiál skupiny. Adolf Opálka navázal v Pardubicích spojení s Alfrédem Bartošem a byl pověřen velením nad parašutisty ukrývajícími se v Praze. Stejnou cestou se do Prahy dostal i Karel Čurda.

V rámci téhož letu Halifaxu Mk.II/srs.1a L9618 (NF-W) s polskou posádkou F/Lt Mariusze Wódzického byla vysazena skupina ZINC ve složení nadporučík Oldřich Pechal, rotmistr Arnošt Mikš a četař Vilém Gerik. Skupina, jejímž úkolem bylo vytvořit zpravodajskou rezidenturu (obdobně jako SILVER A) s operačním prostorem na Moravě, byla díky navigační chybě vysazena až u Gbel na Slovensku. To se jí také stalo osudným. Při pokusu o přechod hranice do protektorátu byl Pechal zadržen. Podařilo se mu sice uprchnout, podle zadržených dokladů jej ale gestapo identifikovalo a 2. června 1942 zatkl. Gerik se mezitím dobrovolně přihlásil na pražském policejním ředitelství a pomohl gestapu dopadnout vlastního velitele. Rotmistr Arnošt Mikš, zraněný při pokusu o převzetí materiálu jedné z dalších skupin, se zastřelil 30. dubna 1942.

Mezi Morávkovy falešné legitimace patřil i tento měsíční lístek na tramvaj na jméno Miloš Votava

ADOLF OPÁLKA (4. 1. 1915–18. 6. 1942)

V letech 1937–1938 absolvoval Vojenskou akademii v Hranicích, z níž byl vyřazen jako poručík pěchoty. V červenci 1939 odešel přes Polsko do Francie. Sloužil v Cizinecké legii v Sidi bel Abbés a později v Oranu. V září prezentován v Agde. Postupně prošel všemi třemi pluky 1. čs. divize. Zúčastnil se bojů na francouzské frontě. Po příjezdu do Velké Británie sloužil u kulometné rot. Přihlásil se k plnění úkolů v nepřátelském týlu. Do okupované vlasti byl vyslán jako velitel skupiny OUT DISTANCE. Navázal spojení s kpt. A. Bartošem, poté byl vyslán do Prahy, kde se stal velitelem „pražských parašutistů“. Podílel se na přípravách atentátu na Heydricha. Padl v kostele v Resslově ulici.

KAREL ČURDA (10. 10. 1911–29. 4. 1947)

Po absolvování prezenční služby (1933–1935) u pěšího pluku 29 v Jindřichově Hradci zůstal i nadále jako dělesloužící v čs. armádě. Dne 8. června 1938 se stal dozorcem finanční stráže a sloužil v Lošově u Olomouce. V červnu 1939 odešel přes Polsko do Francie, kde konal službu v Cizinecké legii, od září 1939 v čs. zahraniční armádě (10. rota 1. pěšího pluku). Bojů na frontě se nezúčastnil. Ve Velké Británii byl zařazen u automobilní rot. Přihlásil se k plnění úkolů v týlu nepřítele a po absolvování potřebného výcviku byl zařazen do operace OUT DISTANCE. Dne 16. 6. 1942 se dobrovolně přihlásil gestapu. Za svou zradu byl 17. května 1945 zatčen, odsouzen k trestu smrti a popraven.

IVAN KOLAŘÍK (22. 3. 1920–1. 4. 1942)

Po absolvování reálného gymnázia ve Valašském Meziříčí zahájil studia medicíny. Po uzavření vysokých škol odešel přes Slovensko a Balkán do Francie. Zde byl 6. 3. 1940 zařazen jako voják do čs. zahraniční armády. Službu konal u 8. rot 1. pěšího pluku, s níž se zúčastnil bojů s Němci. Po pádu Francie byl na lodi Rod el Farag evakuován do Velké Británie. Zde byl zařazen ke 2. rotě 1. pěšího praporu. Přihlásil se k plnění zvláštních úkolů ve vlasti a po zvládnutí předepsaného výcviku byl zařazen do výsadku OUT DISTANCE. Po seskoku se shodou nežastných náhod dostal do bezvýhodné situace a spáchal sebevraždu. Byl prvním padlým čs. parašutistou na území protektorátu.

(12. 5. 1913–22. 9. 1942)

V letech 1935–1937 absolvoval Vojenskou akademii v Hranicích, z níž byl vyřazen jako poručík pěchoty. Po okupaci ČSR odešel přes Polsko do Francie a 8. září 1939 byl prezentován v Agde. Nejprve konal službu u 3. pěšího pluku, později jako velitel roty doprovodných zbraní u pěšího pluku 2. Po evakuaci do Velké Británie sloužil u kulometné roty, později byl zařazen do tzv. velitelské zálohy. Přihlásil se k plnění zvláštního poslání ve vlasti a po absolvovaném výcviku byl ustanoven velitelem výsadku ZINC. Po dramatických osudech na území protektorátu byl 2. 6. 1942 zatčen gestapem. Po marných pokusech gestapa přinutit ho ke spolupráci byl odsouzen k trestu smrti a popraven v Mauthausenu.

(27. 6. 1913–30. 4. 1942)

Vyučil se zedníkem a v letech 1936–1938 absolvoval vojenskou prezenční službu, kterou ukončil v hodnosti četaře. Po okupaci republiky odešel přes Balkán do Francie. Zde byl 13. ledna 1940 prezentován v Agde a zařazen do čs. armády jako zástupce velitele kulometné čety. Se svojí jednotkou se zúčastnil francouzského tažení. Po ukončení bojů odplul spolu s ostatními do Velké Británie, kde se stal zástupcem velitele čety jedné z rot 1. praporu. Prošel všemi kurzy a byl zařazen do desantu ZINC. Při pátrání po shozeném materiálu narazil na četnickou hlídku. V následné přestřelce byl raněn. Aby nepadl do rukou nepříteli, ukončil svůj život sebevraždou.

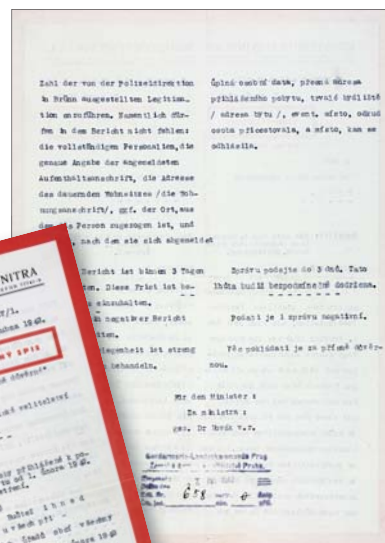
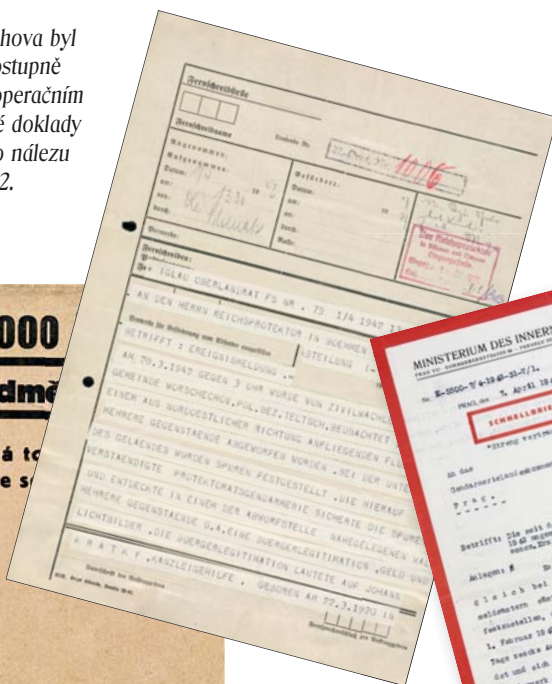

(28. 12. 1920–29. 4. 1947)

Vyučil se radiomechanikem. V listopadu 1939 odešel přes Ma'arsko, Jugoslávii a Bejrút do Francie, kde byl v dubnu 1940 zařazen k 8. rotě 1. čs. pěšího pluku, s nímž zasáhl do bojů s Němci. Ve Velké Británii sloužil u spojovací čety 2. praporu. Do vlasti byl vysazen jako radiista skupiny ZINC. Nepodařilo se mu navázat spojení a 4. 4. 1942 se přihlásil na pražském policejním ředitelství. Domníval se, že bude jako Slovák odeslán domů. Byl však předán gestapu. Jako konfident se neosvědčil a snažil se od gestapa odpoutat. Proto byl na podzim 1942 zatčen a po zbytek války vězněn v koncentračním táboře Dachau. Po osvobození byl 24. 5. 1945 zatčen čs. orgány, odsouzen za velezradu k trestu smrti a popraven.

Seskok skupiny OUT DISTANCE u Ořechova byl zpozorován a nahlášen četnictvu. To postupně našlo při prohlídce okolí zásobník s operačním materiálem, padáky a především falešné doklady Ivana Kolaříka. Reinhard Heydrich byl o nález informován dopisem z 1. dubna 1942.

Pro parašutisty
pobývajících v protektorátu
se po nálezů Kolaříkových dokumentů
staly jejich vlastní falešné doklady smrtelným
nebezpečím. Průkazy byly v Londýně
označovány jediným falešným rážikem
policijního ředitelství v Brně. Tuto skutečnost
vydedukovalo i gestapo a 7. dubna 1942
zaslalo ministerstvo vnitra přísně důvěrný
spěšný spis Zemskému četnickému velitelství
v Praze s pokynem, aby prověřilo všechny osoby
přihlášené k pobytu po 1. únoru 1942, které
se prokázaly občanskou legitimací vydanou
policijním ředitelstvím v Brně.

Jedním z úkolů, kterými byli pověřeni parašutisté vyslaní do vlasti, byla organizace britského pokusu o bombardování Škodových závodů v Plzni. Tato továrna patřila mezi tři nejvýznamnější zbrojovky pracující pro třetí říši. Cíl vzdálený 1200 km od Britských ostrovů byl nejen na hranici doletu tehdejších bombardovacích strojů, ale i na hranici možností britských navigačních prostředků. Čtyři pokusy, provedené mezi říjnem 1940 a říjnem 1941, skončily neúspěšně. Nový pokus, provedený v noci z 25. na 26. dubna 1942 a nazvaný CANONBURY, byl proveden šesti čtyřmotorovými bombardéry Short Stirling Mk.I od 218. peruti. Dne 25. dubna v 18.00 hod. zaznělo v českém vysílání BBC smluvené heslo, které bylo signálem pro členy výsadky OUT DISTANCE, ANTHROPOID a SILVER A, aby označili cíl. Parašutisté zapálili ve směru náletu dvě stodoly. Letci tentokrát Škodovku našli, nad cílem ale ležely ve 300 metrech mraky. Signální ohně tak spatřila jediná osádka a zbylých pět Stirlingů shodilo své pumy naslepo. Škodovku nezasáhla ani jedna puma a celá akce skončila neúspěchem.

V noci z 27. na 28. dubna 1942 vysadil u Požárů na Krivoklátsku Halifax Mk.II/srs 1a L9613 (NF-V) s čs. osádkou v čele s F/O (por.) Leo Anderlem desanty BIOSCOP, BIVOUAC a STEEL.

LEO ANDERLE

(25. 4. 1913–10. 12. 1942)

Po vyučení leteckým mechanikem absolvoval pilotní výcvik ve VLU v Prostějově a až do okupace

konal službu u letectva. Poté v roce 1939 odešel přes Polsko do Francie. Po jejím pádu pokračoval v putování do severní Afriky a odtud do Velké Británie, kde byl 29. července 1940 zařazen k 311. čs. bombardovací peruti. Zde vykonával celkem 27 nočních náletů na Německo, za což byl povýšen do důstojnické hodnosti. Poté se dobrovolně přihlásil ke 138. peruti, kde nastoupil 9. září 1941. Vykonával 28 speciálních misí nad okupovanou Evropou, z toho šest nad Československem, kam na jaře 1942 vysadil výsadky BIOSCOP, BIVOUAC, STEEL, INTRANSITIVE, TIN a ANTIMONY. Jeho letoun se nevrátil z nočního letu z Káhiry na Maltu.

V noci z 29. na 30. dubna 1942 vysadil Anderle u Věšina na Rožmitálsku ze stroje Halifax Mk.II/srs 1a L9618 (NF-W) skupiny INTRANSITIVE a TIN.

JARNÍ VLNA VÝSADKŮ 1942

BIVOUAC

Sabotážní skupina ve složení rtm. František Pospíšil, rtn. Jindřich Čoupek a des. asp. Libor Zapletal se přesunula na Moravu. Po udání Pospíšilovým spolužákem po nich začalo pátrat gestapo. Zapletal byl zatčen a vyzradil gestapu úkryty ostatních. Rotný Čoupek byl zatčen a 29. září 1942 popraven v Mauthausenu. Dne 27. září 1944 zde byl popraven (po zběhnutí ze služeb gestapa) i Zapletal. Pospíšil unikl a stále organizoval sabotáže až do jara 1943. Gestapo jej zatklo až s pomocí konfidenta Čurdy. Rotmistr Pospíšil byl popraven v Terezíně na konci roku 1944.

INTRANSITIVE

Sabotážní a diverzní skupina ve složení npor. Václav Kindl, čet. Bohuslav Grabovský a des. Vojtěch Lukaščík měla za úkol poškodit rafinerii minerálních olejů v Kolíně. Počátkem května našlo gestapo jejich operační materiál, což znemožnilo splnění úkolu. Desátník Lukaščík padl 8. ledna 1943 při přestřelce s gestapem v Jankovicích. V polovině března pak gestapo zatklo Kindla s Grabovským. Oba vstoupili do jeho služeb. Zatímco Grabovský byl později znovu zatčen a v říjnu 1944 popraven v Terezíně, Kindl se stal jedním z čelných konfidentů gestapa. V květnu 1944 byl omylem zastřelen příslušníkem gestapa v Nasavrkách při pátrání po veliteli výsadky CALCIUM ppor. JUDr. Jaroslavu Odstrčilovi.

TIN

Úkolem teroristické skupiny ve složení rtn. Ludvík Cupal a rtn. Jaroslav Švarc bylo provedení atentátu na ministra školství Emanuela Moravce. Zatímco se rtn. Švarc spojil s npor. Opálkou a přidal se k ostatním parašutistům v Praze, rtn. Cupal se přesunul na Moravu. Zde se 15. ledna 1943 na Velehradě při pokusu o zatčení gestapem zastřelil.

BIOSCOP

Sabotážní skupině ve složení rtm. Bohuslav Kouba, čet. Jan Hrubý a čet. Josef Bublík se podařilo napojit na Zelenku-Hajského (viz s. 60), který zajistil jejich ubytování a spojil je s npor. Opálkou. Při pokusu o vyzvednutí zakopaného operačního materiálu skupiny, který byl mezitím nalezen Němci, se na jejich stopu dostalo gestapo. Pronásledovaný rotmistr Kouba se 3. května 1942 otrávil na četnické stanici v Kutné Hoře. Oba zbývající parašutisté se ukryli v Praze.

STEEL

Jediným členem výsadku byl svob. Oldřich Dvořák. Přivážel novou radiostanici, náhradní krystaly pro LIBUŠI a zásobu jedu pro SILVER A. Po doskoku ukryl vysílačku na poli, takže byla druhý den nalezena při polních pracích a předána gestapu. Dvořák se spojil se SILVER A a do 30. června 1942 pracoval s amatérskou stanicí pro ÚVOD jako radista. Po jejím odhalení se pokusil uprchnout na Slovensko. Dne 10. července 1942 byl svobodník Dvořák zastřelen v Radošovicích u Skalce.

Parašutista právě opustil Halifax Mk.VII A

Již počátkem roku 1942 byla pro všechny neženaté (neprovdané) Čechy zavedena povinná pracovní služba. Protože se mnoho mladých pokoušelo vyhnout pracovnímu nasazení rychlým sňatkem, byl výkon povinné pracovní služby rozšířen na všechny praceschopné obyvatele protektorátu. Na rozdíl od roku 1941, kdy bylo na práci do Říše vysláno pouhých 45 999 českých dělníků, v roce 1942 stoupl jejich počet na 135 158. Pracovní nasazení přinášelo nečekané problémy i strážcům „čisté rasy“. V hlášení RSHA tak můžeme číst: „...Z mnoha míst Říše hlásí, že s nasazením milionů dělníků cizí národnosti do Říše se stále zvyšují případy pohlavního styku s německými ženami... nebezpečí biologického oslabení německého národa je tak stále větší... Množí se stížnosti, že dívky německé krve přímo běhají za českými dělníky, aby navázaly milostný poměr...“

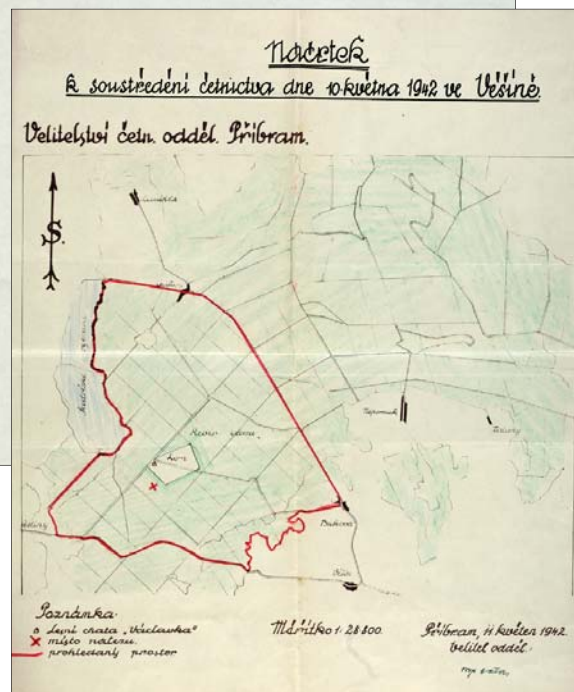
Dne 20. 4. 1942 předal státní prezident Dr. Emil Hácha Adolfu Hitlerovi lazaretní vlak jako dar „všech obyvatel protektorátu“ k jeho narozeninám. Na pražském Hlavním nádraží dar převzal Reinhard Heydrich. V protektorátu se okamžitě začala šířit anekdota, že Hitler na tom musí být už opravdu zdravotně špatně, když pro sebe potřebuje celý vlak.

Telefomogram četnické stanice Věšín, okres Blatná /istrážník/ za dne 8. května 1942, ve 22.45 hodin.

Hláším, že dne 7. května 1942 asi o 9. hodině byl nalezen v lese u Lomu v obvodu vojenské stěfelnice Brdy /Kumwalds/ na stromě asi 5 m vysoko padák. Na lasech padáku byla zavěšena plechová rouba asi 1 1/2 m dlouhá v průměru asi 35 - 40 cm. V roubě byly uskladněny opakovací pistole a tlaskaviny. Dne 8. května 1942 o 16. hodině při vyšetřování nalezení padáku přijelo na místo nálezu Gestapo z Plzně a z Prahy a říšskoněmecké četnictvo z Jince, kteří spolu s velitelem zdejší četnické stanice při prohlídce lesů našli 2 plechové uzavřené nádoby asi 60 cm vysoké a asi 35 - 40 cm v průměru. V jedné byly opakovací pistole a v druhé zápalné střelky a tlaskaviny dále byly nalezeny 2 pytle s rýskou letectvou výstrojí.

O případu bylo vyrozuměno okresní četnické velitelství v Blatné, velitelství četnického oddělení v Příbrami a Gestapo v Klatovech.

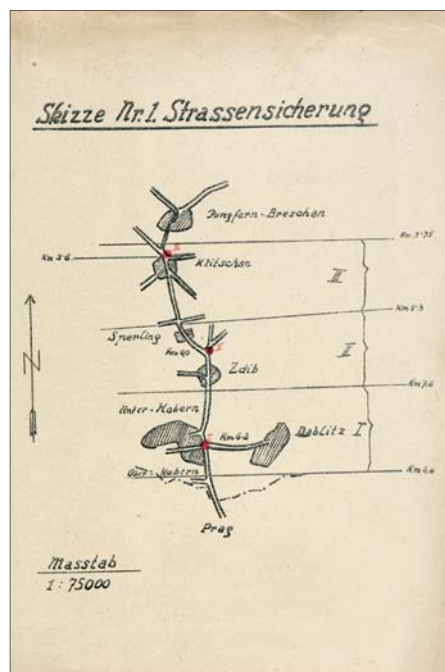
Převzal: vrbh. strážník. Macok.

Nález padáku s kontejnerem ve Věšíně vedl k odhalení dvou dalších zakopaných kontejnerů s operačním materiálem skupin INTRANSITIVE a TIN.

Na fotografii pořízené krátce před odletem výsadků INTRANSITIVE a TIN do vlasti jsou stojící zleva: štábní kapitán Jaroslav Šustr spolu se členy výsadku INTRANSITIVE desátníkem Vojtěchem Lukašíkem, nadporučíkem Václavem Kindlem a četařem Bohuslavem Grabovským. Před nimi rotný Jaroslav Švarc a rotný Ludvík Čupal tvořící výsadek TIN.

Parašutisté plánovali několik variant provedení atentátu na Reinharda Heydricha. Počátkem dubna 1942 přispěl k výběru definitivní podoby atentátu sám Heydrich, když se přestěhoval ze svého dosavadního sídla na Pražském hradě do zámku v Panenských Brežanech (viz snímek uprostřed). K útoku byla nakonec zvolena ostrá pravá zatáčka mezi Kirchmayerovou ulicí a ulicí V Holešovičkách pod Vychovatelnou v Kobylisích, kudy Heydrichovo auto každý den projíždělo cestou na Pražský hrad a kde musel jeho řidič, SS-Oberscharführer Johannes Klein, výrazně zpomalit.

Začátkem května se Alfréd Bartoš pokoušel navázat kontakt s parašutisty z jarní vlny výsadek pomocí inzerátů s předem domluveným heslem a adresou kontaktní osoby.

Představitelé domácího odboje z příprav parašutistů pochopili, že se chystají k atentátu na Reinharda Heydricha. Z obav před represáliemi se rozhodli prostřednictvím stanice LIBUŠE odeslat do Londýna depeši, v níž varují před uskutečněním atentátu. Gestapo při akci proti paraskupině SILVER A nalezlo koncept této varovné depeše odeslané 12. května 1942: „Z příprav, které konají Ota a Zdeněk, a podle místa, kde je konají, usuzujeme přes jejich stále mlčení, že chystají atentát na H. Tento atentát by v ničem neprospěl spojencům a pro náš národ by měl nedozírné následky... Prosíme proto, abyste přes SILVER dali příkaz, aby atentát nebyl proveden. Nebezpečí z prodlení, dejte příkaz obratem. Kdyby to bylo přesto nutné ze zahraničních důvodů, nechtě se podnikne atentát na zdejšího Quislinga, v první řadě E(manuela) M(oravce).“

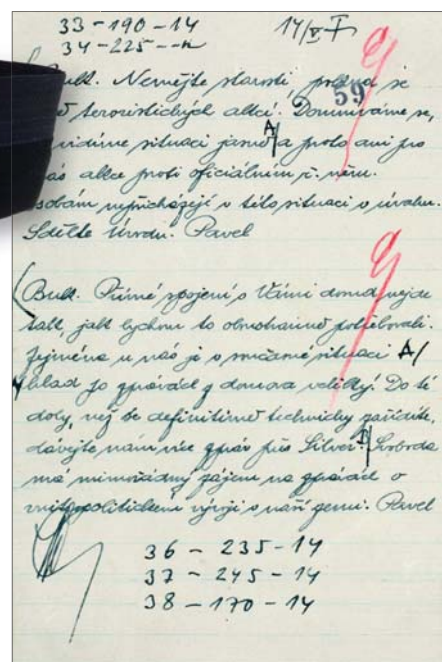
Odpověď plukovníka Františka Moravce byla odeslána o dva dny později radiostanicí prof. Vladimíra Krajiny: „Nemějte starosti, pokud se týče teroristických akcí. Domníváme se, že vidíme situaci jasně, a proto ani pro nás akce proti oficiálním ř. něm. osobám nepřicházejí v této situaci v úvahu. Sdělte Úvodu...“ Dodnes ale zůstává nevysvětlenou záhadou, proč plk. Moravec současně nevydal přes SILVER A rozkaz ke zrušení operace ANTHROPOID.

Zámek v Panenských Brežanech

Jedním z lidí, kteří se nejvíc zasloužili o úspěch operace ANTHROPOID, byl činník karlínského Sokola Antonín Oktábec. V rámci odbojové organizace JINDRA koordinoval pomoc parašutistům a byl zastáncem provedení atentátu. Jeho manželka Vlasta byla popravena 24. října 1942 v Mauthausenu, Antonín Oktábec dne 26. ledna 1943 tamtéž.

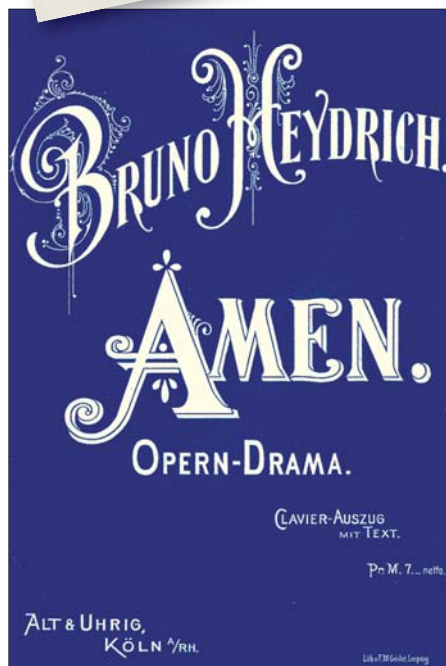
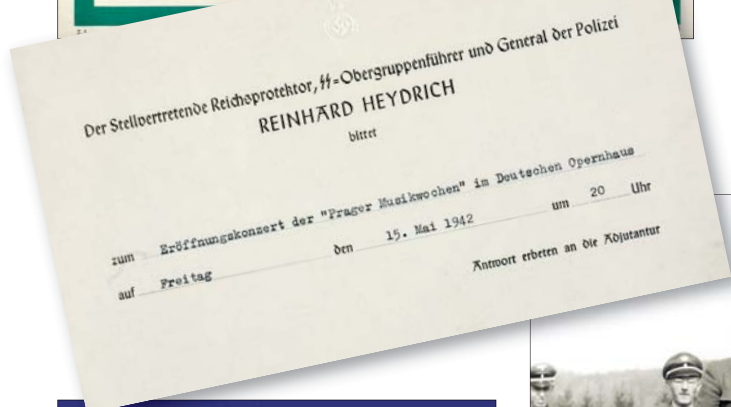

Novou kulturní tradici měly založit „Pražské hudební týdny“, jejichž první ročník osobně plánoval Reinhard Heydrich. Sám pak rovněž zval čestné hosty na zahajovací koncert.

Dne 26. května 1942, v předvečer atentátu, v rámci tohoto cyklu mimořádně vystoupil smyčcový kvartet Arthura Bonhardta posílený o klavíristu Kurta Sankeho. Vyvrcholením večerního koncertu ve Valdštejnském paláci byl totiž klavírní kvintet C moll od skladatele Bruno Heydricha, otce zastupujícího říšského protektora.

Jedna z posledních fotografií Reinharda Heydricha. Zastupující říšský protektor pouze několik hodin před atentátem pozorně poslouchá svoji oblíbenou smyčcovou skladbu od G. F. Händela (na snímku zleva s manželkami: K. H. Frank, Reinhard Heydrich, zplnomocněnec branné moci gen. Rudolf Toussaint, vedoucí RAD Alexander Commichau a velitel zbraní SS gen. Karl von Treuenfeld).

Téhož dne, 26. května 1942, přijal Heydrich protektorátní vládu a oznámil jí zřízení Kuratoria pro výchovu mládeže. Vytvoření této organizace začal plánovat již v únoru 1942. Pomocí kuratoria měla být „převychována“ veškerá česká mládež ve věku 10–18 let. Kuratorium bylo podřízeno ministru školství Moravcovi a zdědilo tělocvičny rozpuštěného Sokola.

Znak z brigády pro vedoucí příslušníky kuratoria

Hlavním pražským opěrným bodem parašutistů se stal byt rodiny Moravců v Biskupcově ulici (Biskupec Str.) č. 1795/7 na Žižkově. Marie Moravcová (uprostřed) získávala pro parašutisty pomoc i prostřednictvím bývalých kolegyně ze svazu Dobrovolných sester Čs. červeného kříže. Její syn Vlastimil, zvaný Aťa (vlevo), obstarával parašutistům kurýrní spojení a aktivně se podílel na přípravě atentátu. Druhý syn Miroslav (vpravo) bojoval v řadách 310. čs. stíhací peruti ve Velké Británii a zahynul 7. června 1944 při havárii svého letounu. Marie Moravcová spáchala sebevraždu při zatýkání gestapem 17. června 1942. Vlastimil Moravec a jeho otec Alois byli popraveni 24. října 1942 v Mauthausenu.

K hlavním spolupracovníkům parašutistů patřil i Jan Zelenka-Hajský. Tento učitel, bývalý náčelník Krušnohorské sokolské župy a spolupracovník čs. zpravodajské služby, je bezvýhradně podporoval v plánech na uskutečnění atentátu. Spolu se synem Janem Miličem a manželkou Františkou parašutistům všestranně pomáhal a poskytoval jim ubytování ve svém bytě v Biskupcově ulici č. 1837/4 na Žižkově (naproti bytu Moravců). Jan Zelenka i jeho syn Jan Milič spáchali sebevraždu 17. června 1942. Františka Zelenková byla popravena 24. října 1942 v Mauthausenu.

Jan Kubiš s Josefem Gabčíkem přespávali i u rodiny Novákových ve Stránskému ulici v Libni (dnes ulice Novákových č. 5). Celá rodina byla zatčena 9. července 1942 a dne 24. října 1942 byli Václav Novák se ženou Marií, dcerami Jindřiškou, Annou, Miroslavou a synem Václavem popraveni v Mauthausenu.

Parašutisté byli častými hosty i u Fafkových v Kolínské ulici (Koliner Str.) č. 1718/11 na Vinohradech. Petr Fafek s manželkou Liběnou a dcerami Relou a Liběnou byli popraveni 24. října 1942 v Mauthausenu.

Dalším důležitým místem, kde se v květnu 1942 parašutisté skrývali, byl byt Svatošových v Melantrichově ulici (Melantrich Gasse) č. 15 na Starém Městě. Josef Svatoš s manželkou Marií byli popraveni 24. října 1942 v Mauthausenu.

Díky statečnosti rodiny Fafkových zůstal neprozrazen úkryt v bytě Ogounových ve Václavkově ulici (Leipziger Str.) č. 338/18. Josef Ogoun s manželkou Marií a syny Milanem a Lubošem proto válku přežili.

Parašutisté také často přespávali v bytě manželů Emanuely a Václava Khodlových v dnešní Kolbenově ulici ve Vysočanech. Celá rodina, včetně syna Václava (první zleva), byla popravena 24. října 1942 v Mauthausenu.

GRIEBEN-STADTPLAN VON PRAG

Maßstab 1:13000.

Hotels (Auswahl)

1 H. Alcron	III 39 h
2 Gr. H. Smetana	II 40 d
3 Palace Hotel	II 40 s
4 H. Ambassador	II 38 s
5 H. Atlantic	II 43 s
6 Morav. H. Gold. Pav.	II 38 s
7 H. Paris	II 40 r
8 Park-H. Splendid	II 37 q
9 H. Imperial	II 41 s
10 H. Jutis	III 38 c
11 H. Astoria	III 41 f
12 Gr. H. Smetana	II 40 s
13 H. Esplanade	II 43 d
14 H. Central	II 40 q
15 H. Axon	II 46 o
16 H. Flora	III 59 m
17 H. Centrum	II 35 n

Eisenbahn ——— Drahtseilbahn
Straßenbahn & Denkmäler ——— Theater
Autobus ——— Post ——— Konzerthäuser
Obus ——— Durchfahrtsstraßen

Byt
Ogounových

Oblastní
velitelství SS

Pražský hrad
sídlo státního
prezidenta

Černínský palác
sídlo říšského
protektora

Hlavní armádní
velitelství

Byt
Svatošových

Kostel sv. Cyrila
a Metoděje

Byt
Novákových

Byt
Moravcových

Byt
Zelenkových

Oblastní
velitelství SA

Petskův palác
sídlo řídicí úřadovny
gestapa

Byt
Fařkových

Namen der Bezirke:

- I Altstadt
- II Neustadt
- III Kleinsiedle
- IV Burgstadt
- V Josefstadt
- VI Wischehrad
- VII Holleschowitz-Bubna
- VIII Lärben (m. Kobitz, Proja, Bochnitz u. Strichkau)
- IX Wissotschan (m. Prosser u. Tiefenbach)
- X Karolinenthal
- XI Veitsberg (m. Nehlen u. Maleschitz)
- XII Kpt. Weinberge
- XIII Werschowitz (m. Al-Straschnitz, Sabechitz u. Bestowar)
- XIV Lust (m. Reuth u. Mischl)
- XV Braník (m. Podol, Al. Hov)

Je ráno 27. května 1942. Černý Mercedes 320 C řízený SS-Oberscharführerem Johanesem Kleinem sjíždí z Kobylis Kirchmayerovou ulicí. Červená standarta říšského protektora na pravém blatníku a poznávací značka vozu SS-3 prozrazují, kdo sedí na předním sedadle vedle řidiče. SS-Obergruppenführer Reinhard Heydrich jede ze svého letního sídla v Panenských Břežanech. Má před sebou důležitou cestu. Již dlouho se mu nedostalo osobního pozvání k Adolfu Hitlerovi. O tom, že do cíle své cesty již nikdy nedorazí, rozhodují dva muži. Je 10.35 hod. a vůz zpomaluje v ostré zatáčce do ulice V Holešovičkách.

Josef Gabčík skáče před automobil a v rukou se mu objevuje samopal STEN, který má v následující vteřině zasypat Heydricha smrtelnou dávkou. V kritickém okamžiku samopal selhává. Na řadu přicházejí návyky získané v kurzech SOE. Jan Kubiš vytahuje z aktovky jednu z připravených speciálních bomb. Je opatřena velmi citlivým nárazovým zapalovačem, který po odvinutí pojistky iniciuje výbuch po jakémkoliv sebeslabším nárazu, a uzpůsobena tak, aby měla maximální účinek v cíli a po výbuchu nezranila střepinami útočníka. Kubiš hází bombu naučeným spodním obloukem směrem k vozu zastupujícího říšského protektora. Bomba míjí cíl. Kdyby explodovala uvnitř vozu, nemohl by Heydrich vyvážnout. Kubišovi se v té chvíli možná promítají slova z hodnocení vystaveného v STS 25: „v praxi s výbušninami pomalý“. Bomba exploduje nad stupátkem před pravým zadním kolem. Výbuch proráží karoserii, vyvrací pravé dveře, a jinak zdánlivě nic. Oba prchající parašutisté již neví, že malý kus karoserie prorazil pravé přední sedadlo a spolu s částmi čalounění učinil z 27. května 1942 jeden z nejvýznamnějších dní v našich novodobých dějinách.

Josef Gabčík použil při atentátu samopal STEN Mk.II bez ramenní opěrky, aby jej bylo možné ukrýt do aktovky.

Dva předměty, které změnily osud mnohých: zásobník ze samopalu STEN Josefa Gabčíka a jedna ze dvou bomb, které na místě atentátu zanechal Jan Kubiš.

A black and white portrait of a young man with short, dark hair, wearing a suit jacket, white shirt, and dark tie. He is looking slightly to his right. In the bottom left corner, a portion of a document is visible, featuring the text "Personalausweis" and "0994".

Prag, den 27. Mai 1942.

206

Blitz

FG Nr. 0341

Geheim 2.2.3.3

Wita-Pis

An den
Heiseführer-8,
Führerhauptquartier.

Betrifft: Operationsprotokoll des Professors Dr. Dick
(H-Übergruppenführer Sagrin).

HIS wurde links von der Lendenwirbelsäule ohne Verletzung
des Rückenmarkes, Das Projekttil, ein Metallblechlein, hat
die 11. Rippe durchdrungen, die Brusthöhle eröffnet, das
Herzobfell durchschlagen und ist in der Wita steckenge-
blieben.

Der Wundkanal enthält zahlreiche Gersten und Haare, offen-
bar Feinsternmaterial.

Befehl: Rippenfellreißung, Brustfellentzündung.

Bei der Operation wurde die Wita entfernt.

ges. B. O. M. S.,
H-Standardführer.

[illegible][illegible][illegible]

- 1) S uveřejněním souhlasím.
- 2) Mezi nařízenými 10 000 rukojmími musí být v první řadě zatčena celá česká opoziční inteligence.
- 3) Ještě dnes v noci musí být zastřeleno 100 nejdůležitějších protivníků z řad této české inteligence.

Zavolám Vám ještě dnes v noci.

Druhý den po atentátu nechal Jan Kubiš v bytě u Khodlů tento unikátní vzkaz pro Josefa Gabčíka: „*Kdyby přišel Dulíšek tak mu řekněte že jsem na Flóře. Zdraví Dulich.*“ Takřka stejně zázračně, jako se nám dochoval tento dokument, pak gestapu na dlouhé dny mizí všichni parašutisté. Nepomáhají domovní prohlídky ani zastrasování obyvatel.

ČERVEN 1942 - ŘÍJEN 1942

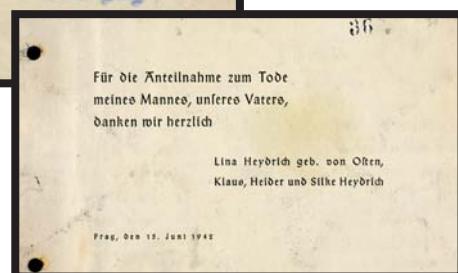
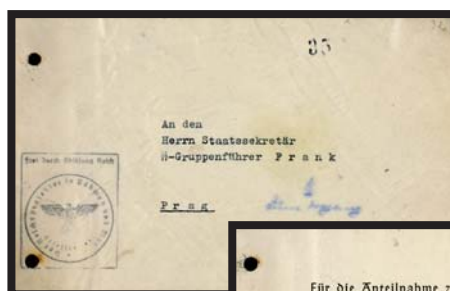
Ačkoliv pro Čechy platil výjimečný stav, němečtí obyvatelé Prahy mohli 31. května 1942 navštívit v zahradách Pražského hradu koncert německých vojenských kapel. Těto poslední akce „Pražských hudebních týdnů“ se zúčastnil i nový zastupující říšský protektor SS-Obergruppenführer Kurt Daluege (třetí zleva).

Večer 2. června 1942 svolala protektorátní vláda na Staroměstské náměstí v Praze veřejné shromáždění, aby podle pokynů nacistické propagandy odsoudila atentát na Reinharda Heydricha a proklamovala věrnost českého národa Hitlerově říši. Manifestace se zúčastnilo na 60 000 Pražanů.

Dne 4. června 1942 v půl osmé ráno Reinhard Heydrich zemřel. O půlnoci z 6. na 7. června 1942 byla jeho rakev převezena za svitu pochodní na Pražský hrad.

Lina Heydrichová spolu se svými dětmi děkuje za projevenou soustrast nad úmrtím manžela.

Ráno 7. června 1942 byla Heydrichova rakev vystavena na nádvoří před Matyášovou bránou, kam až do odpoledních hodin proudily početné zástupy německého i českého obyvatelstva.

Límcové hodnostní označení
SS-Obergruppenführera

Smutečního obřadu se musela zúčastnit
i protektorátní vláda

Cesta průvodu vedla přes Karlův most
na Hlavní nádraží, odkud byla rakev
převezena do Berlína.

Dne 9. června 1942 se v Berlíně uskutečnila
závěrečná část pompézního pohřbu.

Kord pro důstojníky SS

Jednopatrová škola stojící uprostřed vsi (snímek pochází z roku 1906) bývala pětitřídní až do doby, kdy si sousední obec Hřebeč postavila svou vlastní školu. Lidicím poté zůstala jen dvoutřídní škola, na níž působila dvojice pedagogů: Zdeněk Petřík, rodák z blízkého Kladna, který se do Lidic přizemil, a řídící učitel Šimandl z nedalekého Buštěhradu. Právě rozdíl v adrese trvalého pobytu jejich osudy krutě rozdělil. Učitel Petřík se stal jednou z obětí hromadné vraždy u Horákova statku. Pan řídící tragickému osudu kolegy a svých žáků unikl.

V Berlíně ještě nedoznaly smuteční projevy nad Heydrichovou rakví, když bylo „k usmíření jeho smrti“ rozhodnuto o krvavém konci malé české obce. Obce, jejíž jméno a s ní spojený zločin vejdou do dějin. LIDICE. Ves ležící nedaleko Kladna měla v ranních hodinách dne 10. června 1942 celkem 483 obyvatel, kteří žili v 96 obytných domech. Dalších pět stavení patřilo do katastru obce Makotřasy. Centru obce vévodil barokní kostel sv. Martina. Nejvíce domů tvořila ve vsi malá dělnická stavení. Jejich majitelé pracovali většinou v kladenských dolech a hutích. Několik větších statků bylo spíše výjimkou. V obci působil čtenářský spolek „Vlast“ s veřejnou obecní knihovnou, sportovní klub a sbor dobrovolných hasičů.

Ost: - Místo: <i>Buštěhrad</i>	Schule: - Škola: <i>metanohol</i>	Klasse: - Třída: <i>8. c / IV. B₁</i>	Volksgemeinschaft: - Národnost: <i>česka</i>
Name: - Jméno: <i>Puchmeltrová</i>	Vorname: - Křestní jméno: <i>Věnceslava</i>	Geburtsdatum: - Den a rok narození: <i>24. 9. 1928</i>	Geburtsort: - Místo narození: <i>Lidice</i>
Kopfaufnahme von vorne: Schnellblitzaufnahme: 	Wohnort: - Bydliště: <i>Lidice</i>	Wohnbezirk: - Místní část: <i></i>	Kopfaufnahme von der Seite: Schnellblitzaufnahme:
Geschwister: - Sourozenci: <i>1</i>	Davon lebend: - Z toho na živu: <i>1</i>		
Vater: - Otec: Name: - Jméno a příjmení: <i>Karel Puchmelt</i> Geb.-Datum: - Datum narození: <i>18. 1. 1887</i> V.V.-Name: - Jméno otce v straně otce: <i>Josef Puchmelt</i> V.M.-Name: - Jméno otce v straně matky: <i>Karl Puchmelt</i>	Mutter: - Matka: Geburtsname: - Jméno za svobodna: <i>Karoline Puchmelt</i> Geb.-Datum: - Datum narození: <i>16. 6. 1887</i> M.V.-Name: - Jméno matky v straně otce: <i>Josef Puchmelt</i> M.M.-Name: - Jméno matky v straně matky: <i>Karoline Puchmelt</i>		
Vaters Geschwister: - Otčovi sourozenci: <i>5</i>	Mutters Geschwister: - Matčini sourozenci: <i>2</i>		
Davon lebend: - Z toho na živu: <i>5</i>	Davon lebend: - Z toho na živu: <i>2</i>		
Beruf: - Povolání: <i>landw.</i>	Heirats-Dat.: - Datum sňatku: <i>7. 9. 1948</i>		
Kinderkrankheiten: - Dětské nemoci: <i>+</i>	Bisherige Krankheiten: - Prohlášené nemoci: Tbc. - ang. Syphilis Tbc. - venerea erythra		
Ernährungsstand: - stav - míra - zdraví: Ernährung: - výživa: <i>gut - mittel - schlecht</i> <i>gut - mittel - schlecht</i> <i>gut - mittel - schlecht</i>	Körperbau: - tělesná stavba: Konstitution: - tělesná stavba: <i>stark - mittel - schwach</i> <i>stark - mittel - schwach</i>		
Geistige Begabung: - Duševní síla: Intelligenz: - inteligence: <i>hoch - mittel - niedrig</i> <i>hoch - mittel - niedrig</i>	Sportliche Leistungen: - Sportovní výkon: Sport: - sport: <i>gut - mittel - schlecht</i> <i>gut - mittel - schlecht</i>	Körpergröße (cm): - Výška (cm): <i>159/2</i>	Körpergewicht (kg): - Váha (kg): <i>48</i>

Stejně jako ostatní děti v protektorátu musely se i děti z Lidic podrobit pseudovědeckému rasovému průzkumu, který tehdy na našem území probíhal. Svědčí o tom tato karta Věnceslavy Puchmeltrové, žákyně měšťanské školy v Buštěhradu. Tehdy ještě nikdo netušil, že ona i její kamarádi mají před sebou pouhých několik měsíců života. Čtrnáctiletá Věnceslava byla – stejně jako dalších jednaosmdesát lidických dětí – zavražděna ve speciálně upravených autech výukovými plyny v německém vyhlazovacím táboře v Chelmnu (Kulmhof) nad Nerrem.

Rodáci z Lidic a současně příslušníci 311. čs. bombardovací perute ve Velké Británii – poručíci Josef Stříbrný (vlevo) a Josef Horák.

Týden před lidickou tragédií (3. června 1942) se v odpolední poště v továrně na baterie „Palaba“ ve Slaném objevil dopis adresovaný dělnici Anně Maruščákové. Protože se právě nalézala ve stavu nemocných, otevřel ho osobně továrník Jaroslav Pála. Text dopisu zněl: „Drahá Aničko! Promiň, že Ti piší tak pozdě, a snad mě pochopíš, neboť víš, že mám mnoho starostí. Co jsem chtěl udělat, tak jsem udělal. Onoho osudného dne jsem spal někde na Čabárně. Jsem zdrav, na shledanou tento týden, a pak se již nevidíme. Milan.“ Obsah dopisu se zdál továrníku Pálovi podezřelý, a tak na něj upozornil bezpečnostní složky. Ještě téhož dne byla v Holousích zatčena Anna Maruščáková a o den později i autor dopisu Václav Říha, jenž se snažil vyvoláním dojmu o své odbojové činnosti ukončit mimomanželský poměr s Maruščákovou. Výsledky mladé dvojice zavedly gestapo „na stopu“ lidických rodáků, poručíků Josefa Horáka a Josefa Stříbrného, kteří působili v našem letectvu ve Velké Británii. Gestapo se domnívalo, že by mohli mít přímou souvislost s atentátem. V noci z 3. na 4. června 1942 zatkl v Lidicích příslušníky rodin Horákových a Stříbrných. Přestože se krátce poté ukázalo, že jde o falešnou stopu, rozhodla tato skutečnost o osudu Lidic. Anna Maruščáková a Václav Říha byli jako nepohodlní svědci zavražděni 24. října 1942 v Mauthausenu.

Statek sedláka Josefa Šroubka v Lidicích (č. p. 3). V sousední novostavbě (č. p. 97) bydlel učitel Petrík. Na vedlejším snímku vpravo je zachycen střed Lidic koncem dvacátých let.

V noci z 9. na 10. června 1942 byly Lidice obklíčeny, všichni dospělí muži ve věku od 15 do 84 let soustředěni ve sklepě a stodole Horákova statku a ženy s dětmi v budově školy, odkud byly převezeny do Kladna. Domy v obci byly postupně zapalovány za pomoci dovezených hořlavin. V časných ranních hodinách zahájili Němci na zahradě Horákova statku popravování lidických mužů. Zpočátku byli před popravčí četou vyváděni po pěti, když se však katanům začalo zdát, že jejich „dílo“ postupuje pomalu, byla popravčí četa zdvojnásobena a najednou se popravovalo vždy deset lidických mužů. Vraždění pokračovalo s přestávkami až do odpoledních hodin. Zbývajících devět mužů, kteří byli oné osudné noci mimo obec – nejčastěji na nočních směnách, a dva chlapci, u nichž bylo zjištěno, že jim bylo krátce předtím 15 let, byli dodatečně popraveni v Praze. Lidické ženy byly 13. června 1942 odeslány z Kladna do koncentračního tábora Ravensbrück, jejich 104 dětí na již zmíněné „náležité vychování“. Do Lidic se jich vrátilo sedmnáct. Hrůzy koncentračního tábora nepřežilo ani třiapadesát lidických žen.

Horní fotografie ukazuje bránu vedoucí na dvůr Horákova statku (č. p. 13), který se stal ústředním místem tragédie. Tudy muselo před svou smrtí projít všech stotřiasedmdesát lidických mučedníků.

Sousední snímek je typickou ukázkou nacistické fotografie do rodinného alba. Trojice příslušníků Ochranné policie (Schutzpolizei - Schupo) pózuje na dvoře Horákova statku. V pozadí je dobře vidět vchod do sklepa, v němž byli drzeni lidicé muži před popravou (jde o dveře vpravo od policisty v přílbě).

Svatební fotografie manželů Stanislava a Anastazie Horákových, majitelů statku, kde došlo k hromadné vraždě. Společně se svými příbuznými a členy rodiny Stříbrných byli zastřeleni 16. června 1942 v Praze.

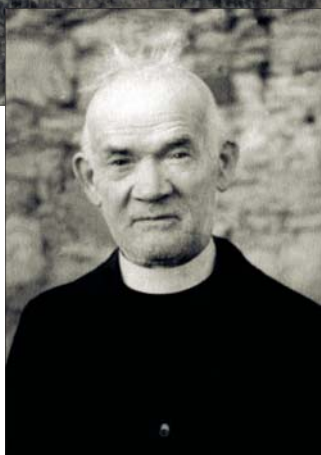
Těla 173 lidických mužů zavražděných 10. června 1942 v zahradě Horákova statku. Popravu provedla jednotka Schupo, která do Lidic přijela až z Halle nad Sálou – Heydrichova rodiště. Na fotografii jsou dobře patrné i slamníky, které vrazi postavili podél stěny statku, aby nebyli poraněni odraženými kulkami. Na portrétním snímku je zachycen lidický starosta František Hejma. Byl zavražděn mezi posledními, protože musel gestapu osobně potvrzovat totožnost všech popravovaných.

ČTK - Praha 10. června

Úředně se oznamuje: Za pátrání po vřazích H-Obergruppenführera Heydricha byly zjištěny nezvratné poukazy, že obyvatelstvo obce Lidice u Kladna poskytovalo podporu a pomoc okruhu pachatelů, kteří pichazejí v úvahu. Příslušné důkazy byly zjištěny bez pomoci místního obyvatelstva, protože na vůči bylo dozobováno, bímo, jako k atentátu tímto projevem je združňováno ještě dalšími činy Říši nepřátelskými, jakými jsou na příklad: nálezy protistátních tiskovin, skladišť zbraní a munice, ilegální vyložky a neobvyčejně velké množství zboží, které podléhá řízenému hospodářství, a okolností, že v aktivních službách nepřátelských v zahraničí jsou obyvatelé jmenované obce.

Protože se obyvatelé této vesnice svou činností a podporou vrahů št. Obergruppenführera Heydricha co nejlépeším způsobem provinili proti vydaným zákonům, byli dospělí muži zastřeleni, ženy dopraveny do koncentračního tábora a děti dány na náležiuté výchování. Budovy v obci byly srovnány se zemí a jméno obce bylo vymazáno.

Od roku 1909 byl lidickým farářem páter Josef Štemberka, rodák z Pecky u Nové Paky. V době vyhlazení obce mu bylo třiasedmdesát let. Právě on připravoval lidické muže ve sklepě Horákova statku na smrt. Modlil se s nimi a žehnal jim. Byl zavražděn mezi posledními.

Zatímco v Horákově statku pokračovalo vraždění lidických mužů, plameny postupně ničily celou obec. Uchráněna nezůstala ani budova farního úřadu (nahore) a kostel sv. Martina. Jeho interiéř po devastujícím požáru zachycuje sousední vzácná fotografie. Vlevo je přetištěn poslední dopis lidického faráře jeho sestře Anežce Štemberkové, napsaný 8. června 1942, tedy pouhé dva dny před tragédií.

Pohled na lidickou náves s kostelem sv. Martina krátce po vypálení obce. Jde o takřka identický záběr, jako je ten, který je otištěn na s. 70. Shodný, a přece tak jiný. Kolik jen hrůzy dělí tyto dvě fotografie...

Požárem zcela zničená lidická dvoutřídní škola. Jako žalující prsty směřují k nebesům dva komíny ukryté až donedávna uvnitř krovu. Vpravo je vidět jednoho z příslušníků Schupo provádějícího kontrolu budov uvnitř zničené vsi.

Vypálené reznictví paní Marie Houbové, které stávalo přímo naproti lidickému kostelu. Jeho posledními „zákazníky“ se stali příslušníci Schupo, kteří obchod vyrabovali, když se v Lidicích po vykonané „práci“ sháněli po občerstvení. To se však již majitelka nikdy nedozvěděla.

Po první světové válce postavili občané Lidic, stejně jako obyvatelé mnoha dalších českých měst a vesnic, pomník svým padlým. Když ho v polovině dvacátých let odhalovali, těžko mohl někdo z přítomných tušit, že se následující válka zapíše do dějin obce podstatně krvavějším písmem.

Takový obraz by se naskytl náhodnému kolemjdoucímu, který by do Lidic pronikl kordonem stráží v prvních dnech po 10. červnu 1942. Snímek zachycuje vypálené Lidice s jejich dominantou – kostelem sv. Martina – při pohledu od Hřebče směrem k Buštěhradu. Za vypáleným domem v popředí leží lidický hřbitov. I o něm se ještě podrobněji zmíníme.

Na vedlejší fotografii je lidická náves bezprostředně po vypálení obce. Soudky od piva, koš, v němž byly přineseny salámy, a plážová sedačka se staly němými svědky hostiny příslušníků Schupo uprostřed hrůzy.

Ještě jeden pohled na požárem zničenou lidickou školu a kostel sv. Martina. Zcela vlevo je na fotografii vidět dětský kočárek. Snad je to právě ten, který v Lidicích ukradl velitel kladenského gestapa Harald Wiesmann a který pak používala jeho manželka.

V době krutých represálií rozpoutaných nacisty bezprostředně po atentátu našli parašutisté díky představitelům pravoslavné církve bezpečné útočiště v kostele sv. Cyrila a Metoděje (za okupace sv. Karla Boromejského) v Resslově ulici v Praze. Pod tlakem razíí se v budově kostela postupně shromáždilo všech sedm parašutistů pobývajících v Praze: Josef Bublík, Josef Gabčík, Jan Hrubý, Jan Kubiš, Adolf Opálka, Jaroslav Švarc a Josef Valčík. Kombinace hrůzy z vyvražďování celých rodin, vyhlazení Lidic a na druhé straně příslib beztrestnosti a vysokých finančních odměn nakonec vykonaly své. Parašutista Karel Čurda ze skupiny OUT DISTANCE, který ihned po atentátu opustil Prahu a ukrýval se u své matky v Nové Hlíně u Třeboně, nakonec podlehl vlastnímu strachu a výčitkám svých nejbližších. Zradil. Nejprve napsal 13. června 1942 udavačský dopis, v němž označil Gabčíka s Kubišem za pachatele atentátu. Když se nedostavila očekávaná reakce, vydal se 16. června 1942 osobně do Prahy a krátce před polednem se přihlásil v budově řídicí úřadovny gestapa v Petschkově paláci. Zde svou obsáhlou výpovědí způsobil senzaci, neboť až do té doby bylo veškeré pátrání nacistů po atentátnících bezvysledné. Čurda gestapu udal všechny spolupracovníky parašutistů, které osobně znal, a to nejen v Praze, ale i v Pardubicích, Lázních Bělohrad a Plzni. Svou zradou způsobil smrt desítek vlastenců i jejich rodin. Již druhého dne ráno zahájilo gestapo rozsáhlou razii v bytech spolupracovníků parašutistů. Jako první přišla na řadu rodina Moravcových z Biskupcovy ulice v Praze. Po nich následovali další a další vlastenci. Použitím nejbrutálnějších vyšetřovacích metod se gestapu podařilo v odpoledních hodinách 17. června 1942 zjistit, kde se parašutisté ukrývají. Velitel zbraní SS v Čechách a na Moravě SS-Brigadeführer Karl von Treuenfeld vydal 18. června 1942 ve 3.45 hod. rozkaz náhradnímu praporu „Deutschland“ a strážnímu praporu „Prag“ k obklíčení čtvrti kolem kostela sv. Cyrila a Metoděje. Vnější i vnitřní obklíčovací kruh byl uzavřen ve 4.15 hodin.

Při dobývání kostela sv. Cyrila a Metoděje byly použity německé samopaly Bergmann MP 18/1 ráže 9 mm a tříštivé granáty vz. 24. Samopal na snímku byl osobní zbraň K. H. Franka.

Němci nejprve prohledali byt kostelníka. Záhy objevili i okno s odmontovanou vnitřní mříží, které mělo sloužit pro případný útek parašutistů. O důkladnosti prohlídky svědčí i žebřík vyčnívající z kanálu pod oknem (foto vlevo dole).

Další cesta příslušníků gestapa a SS vedla poté do vnitřní části kostela sv. Cyrila a Metoděje, kde na kůru a galerii drželi stráž Adolf Opálka, Josef Bublík a Jan Kubiš.

Na kůr se útočníci snažili proniknout po úzkém schodišti, které bránil střelbou Adolf Opálka.

Kalhoty Adolfa Opálky se stopami po střepinách granátů a lýtčkové pouzdro s pistolí Browning ráže 6,35 mm.

V bezvýchodné situaci, s tříštivou zlomeninou pravé paže, požil nadporučík Adolf Opálka jed a zároveň ukončil svůj život ranou z pistole do levého spánku.

Bota Josefa Bublíka zničená střepinami granátů

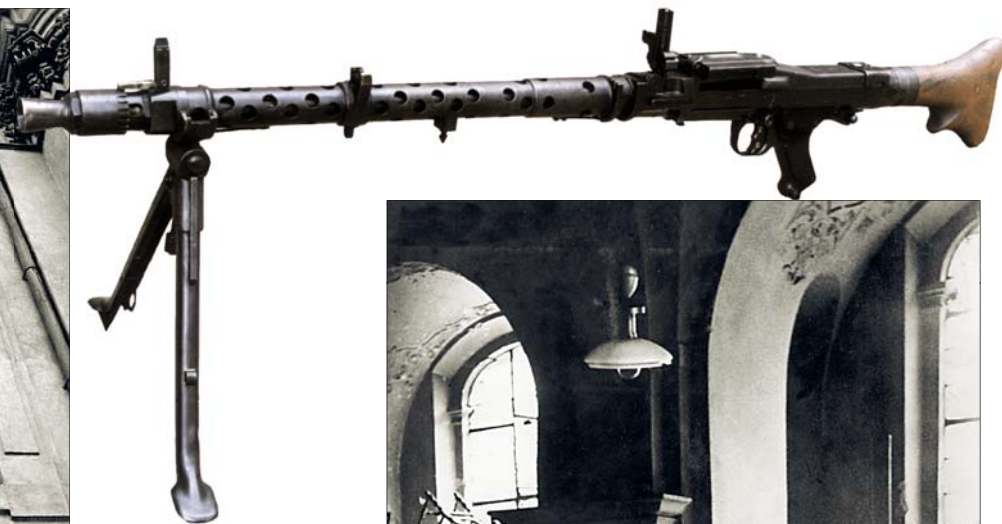
Četař aspirant Josef Bublík, raněný mnoha střepinami, ukončil svůj život ranou z pistole.

Pistole Browning ráže 6,35 mm

Kostelní okno rozbité palbou
útočnicků vedenou z okolních budov.

Ke střelbě do oken kostela
používali útočníci lehké kulomety MG 34 ráže 7,92 mm.

Tratoliště krve Jana Kubiše na galerii
kostela.

Schůdky vedoucí z kůru na galerii, kam se postupně přesunul boj.

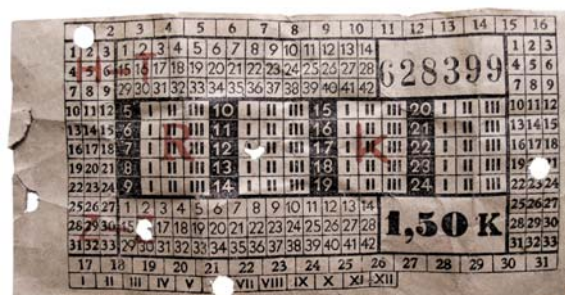
Oblek Jana Kubiše, zničený
střepinami granátů a úlomky
zdiva.

Po dobytí vnitřní části kostela se boj přesunul do krypty, kam vedl jediný
přístup malým větracím otvorem ze západní části kostela.

Rotmistr Jan Kubiš vykrvácel po mnohočetných zraněních.

Jízdenka na tramvaj, nalezená v saku Jana Kubiše, byla použita
počátkem června 1942.

Němci přivolali na pomoc pražské hasiče, kteří vhněli do krypty okénkem z ulice vodu a dráždivý kouř.

V blízkosti oltáře našli útočníci pod kobercem vchod do krypty uzavřený kamennou deskou. Když ji zničili pomocí trhavin, objevili strmé schody vedoucí do podzemí.

Rotný Jaroslav Švarc požil jed a zároveň ukončil život ranou ze své pistole.

Košile a podpažní pouzdro Jana Hrubého

Posledním útočištěm parašutistů se staly tumby určené pro uložení rakví. V bezvýchodné situaci zvolili všichni hrdinnou smrt.

Četař Jan Hrubý ukončil svůj život ranou z pistole Browning ráže 9 mm.

Podporučík Josef Valčík ukončil svůj život ranou z pistole.

Pistole Colt Pocket Model 1903 ráže 38. Zbraněmi tohoto typu byl vyzbrojen výsadek ANTHROPOID. Nábojnice z nich byly nalezeny i na místě atentátu.

Zakrvácená košile Josefa Gabčíka

Rotmistr Josef Gabčík ukončil svůj život ranou z pistole.

Mrtví parašutisté byli vynášeni před kostel a identifikováni zrádcem Karlem Čurdou (třetí zprava). Nad mrtvými se sklání K. H. Frank.

Předměty používané parašutisty v kryptě kostela sv. Cyrila a Metoděje.

Společná fotografie „vítězů“

Obyvatelé Olomouce
27. června 1942
povinně naslouchají
protibenešovským
výpadům Emanuela
Moravce. ➤

Deset dní po vyvraždění Lidic a dva dny
po hrdinné smrti parašutistů v kostele sv. Cyrila
a Metoděje pokračovala protektorátní vláda
v organizování aktivistických manifestací.
V Táboře přednesli 20. června 1942 své projevy
ministři Jaroslav Krejčí, Adolf Hrubý a Emanuel
Moravec.

Poslední zastávkou Emanuela Moravce na jeho propagandistickém turné
se 29. června 1942 stalo shromáždění českých dělníků v Ostravě.

Propagandistická kampaň, již se podle nacistických odhadů postupně
zúčastnilo 1,5 milionu lidí, vyvrcholila večer 3. července 1942 masovým
shromážděním na Václavském náměstí v Praze. Zahájení manifestace bylo
načasováno tak, aby se krylo s oficiálním ukončením stanného práva.

V rámci budování Heydrichova kultu bylo přejmenováno 19 českých ulic,
náměstí a parků, včetně dnešního Rašínova nábřeží v Praze. Nápis „Výsek
...masa“ pod názvem Heydrichovo nábřeží vyvolal jistě mnoho vtipů.

Zradou parašutisty Karla Čurdy bylo pátrání gestapa po pachatelích atentátu nasměrováno rovněž na Pardubicko, kde působil výsadek SILVER A. V důsledku Čurdovy zrady přišel o život nejen jeho velitel, kapitán Alfréd Bartoš (zastřelil se 21. června 1942 v Pardubicích), ale došlo i ke spáchání dalšího bestialního zločinu, tentokrát v osadě Ležáky na Chrudimsku, kde byla od ledna 1942 umístěna radiostanice Libuše. Po získání informace o existenci ilegální radiostanice v Ležákách zahájilo gestapo 20. června 1942 zatýkání v obcích Ležáky, Dachov, Včelákov a Mětice. O čtyři dny později – ve středu 24. června – byl proveden proti celé osadě Ležáky zásah, kterého se zúčastnili příslušníci gestapa, Schupa a SS z Pardubic a Hradce Králové. Celá osada byla neprodyšně uzavřena a její obyvatelé byli soustředěni v opuštěném lomu, odkud byli později převezeni do Pardubic. Všech devět usedlostí v obci bylo vyrabováno a následně zapáleno. Na pardubickém Zámečku ležáckým ženám odebrali děti, které byly poté odeslány do Prahy (odtud přes Lodž do Chelmná, kde stopy po nich mizí – po válce byly nalezeny pouze sestry Jarmila a Marie Štulíkové). Ještě téhož dne večer bylo 33 dospělých obyvatel Ležáků zastřeleno na popravišti u pardubického Zámečku. Zbývající dospělí byli na stejném místě zavražděni později, nebo zahynuli v koncentračním táboře. Jeden ze spolupracovníků výsadku SILVER A spáchal sebevraždu. Ležácká tragédie si tak celkem vyžádala životy sedmapadesáti vlastenců. Na horním snímku je zachycen mlýn v Ležákách – Dachově v letech první světové války. V popředí stojí jeho tehdejší majitelé Václav a Růžena Štulíkové. Oba zahynuli v koncentračním táboře.

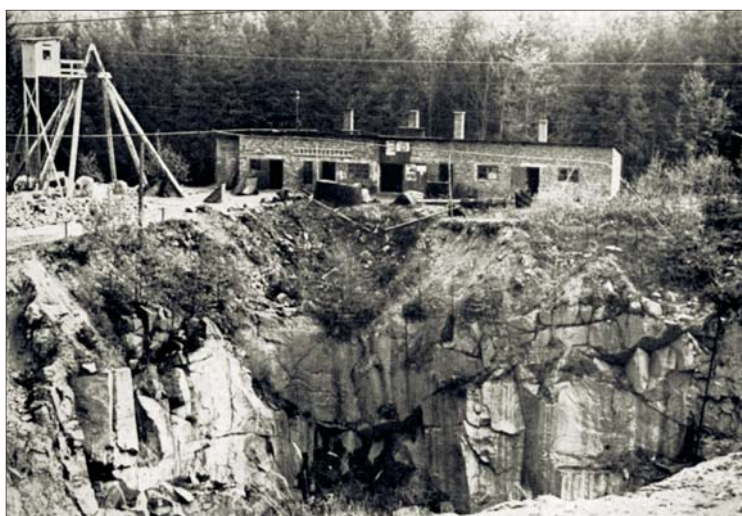
Poručík Jindřich Vaško, správce lomu Hluboká. Byl popraven 2. 7. 1942 v Pardubicích. Katanům řekl: „Nechci zavázat oči, ať vidím svoje vrahy!“

Karel Svoboda z Mětic, strojník lomu Hluboká a spolupracovník SILVER A. I on byl popraven se svými přáteli 2. 7. 1942 na pardubickém Zámečku.

Pouta systému Schwarz používaná gestapem

Lom Hluboká nedaleko Ležáků (nahore). Budova na snímku je strojnova lomu. V prvních dveřích vlevo byla ve dvojitém stropě ukryta stanice Libuše výsadku SILVER A. Odtud vysílal rotmistr Jiří Potůček. Na sousední fotografii jsou zachyceny Ležáky krátce po vypálení 24. června 1942.

Mlynář Jindřich Švanda z Ležák významný spolupracovník skupiny SILVER A. Společně se svou ženou Františkou byli zastřeleni 2. 7. 1942 na Zámečku v Pardubicích.

František Vaško z Pardubic, nájemce lomu Hluboká. Se svým bratrem Jindřichem spolupracoval se skupinou SILVER A. Byl popraven 2. 7. 1942 v Pardubicích.

Požárem zničená cedule z ležáckého mlýna (zcela nahoře pohled na hlavní vchod do vypálené budovy mlýna).

Nedlouho před vyhlazením obce přestavěný dům č. p. 23, v němž žili manželé Josef a Marie Boháčovi s rodinami svých dětí, Břetislava a Františky. Čeněk Bureš, zeť Boháčových, patřil k nejbližším spolupracovníkům skupiny SILVER A.

Požárem zničená novostavba domku rodin Františka a Adolfa Sýkorových (č. p. 12). Šlo o jediné modernější stavení v celé osadě. Zbývajících osm domů v Ležákách bylo výrazně starších. ▼

Žárem poznamenaný hrnček z vypálených Ležáků

Vrchní četnický strážmistr Karel Kněz, velitel stanice ve Vrbatově Kostelci, který neohroženě spolupracoval s výsadkem SILVER A. Po zahájení zatýkání v Ležákách si uvedomil bezvýchodnost situace a 22. 7. 1942 se zastřelil.

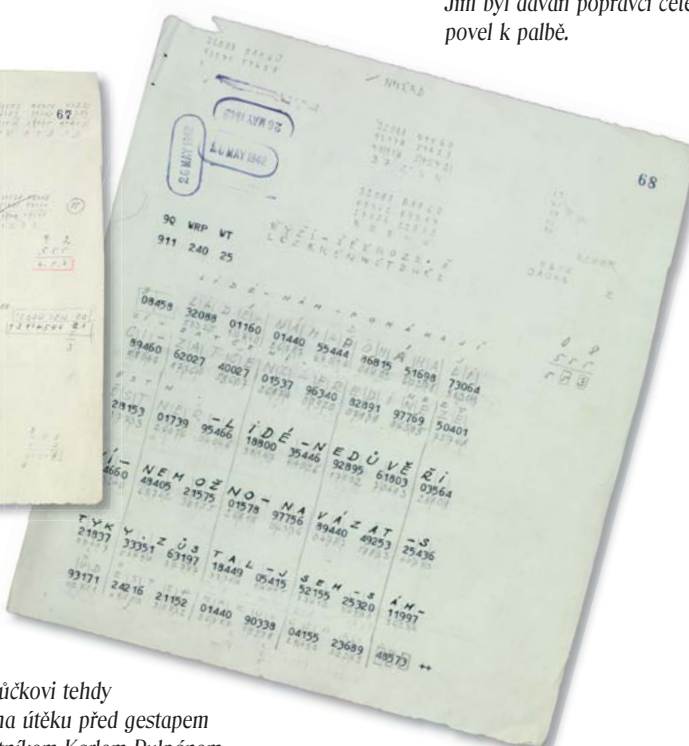
Podobný osud jako Lidice a Ležáky měl stihnout i vesnici Bernartice u Tábora, spolupracující s výsadkem INTRANSITIVE, který přistál na Rožmitálsku v noci z 29. na 30. dubna 1942, a osady Bohdašín a Končiny na Náchodsku – ty opět v souvislosti s vysílačkou Libuše výsadku SILVER A. Od spáchání těchto zločinů však nacisty zřejmě odradila vlna odporu, která se v zahraničí zvedla jako reakce na vyvraždění Lidic, a proto se v represáliích omezili na zavraždění skutečných spolupracovníků parašutistů. V Bernarticích tak bylo v průběhu stanného práva popraveno 24 osob (22 v Lubech u Klatov, 2 v Táboře). Další dvaadvacet bernartických občanů se nevrátilo z koncentračního tábora. Proti osadám Bohdašín a Končiny, ve kterých se skrýval radiotelegrafista výsadku SILVER A Jiří Potůček, provedli nacisté několik perzekučních akcí, při nichž zatkli 18 osob. Patnáct z nich bylo popraveno 9. července 1942 na popravišti v pardubickém Zámečku.

Německá puška Mauser K 98 ráže 7,92mm

Popraviště u Zámečku v Pardubicích. V době tzv. druhého stanného práva zde bylo zavražděno 194 vlastenců. Mezi nimi občané Ležáků, pardubičtí spolupracovníci parašutistů a skupina obyvatel z Červenokostecka ukrývající Jiřího Potůčka.

Kord pro důstojníky policie. Jím byl dáván popravicí četě povel k palbě.

Poslední depeše vysílačky Libuše, odeslaná radistou Jiřím Potůčkem v noci z 25. na 26. června 1942 do Londýna. Obsahuje mimo jiné i následující věty: „...Místo mé stanice srovnali se zemí Ležáky u Vrb. Kostelce (Skuteč). Lidé nám pomáhající zatčení. Fred nezvěstný. Lidé nedůvěřiví. Nemožno navázat styky. Zůstal jsem sám...“ Jiřímu Potůčkovi tehdy zbýval necelý týden života. Ve čtvrtek 2. července 1942 byl na útěku před gestapem nedaleko Rosic nad Labem ve spánku zavražděn českým četníkem Karlem Pulpánem.

Zatímco gestapo a SS triumfálně slavily dopadení atentátníků, v Lidicích pokračovalo srovnávání obce se zemí. Likvidace vsi byla svěřena Říšské pracovní službě (Reichsarbeitsdienst – RAD), jejíž první oddíly dorazily na místo již 11. června 1942. Od toho okamžiku nastupovali příslušníci RAD den za dnem s vlajkou a písní na rtech na místo zkázy. Na občasně inspekce do Lidic zajížděl i vedoucí RAD v protektorátu Alexander Commichau.

Bodák pro příslušníky policie

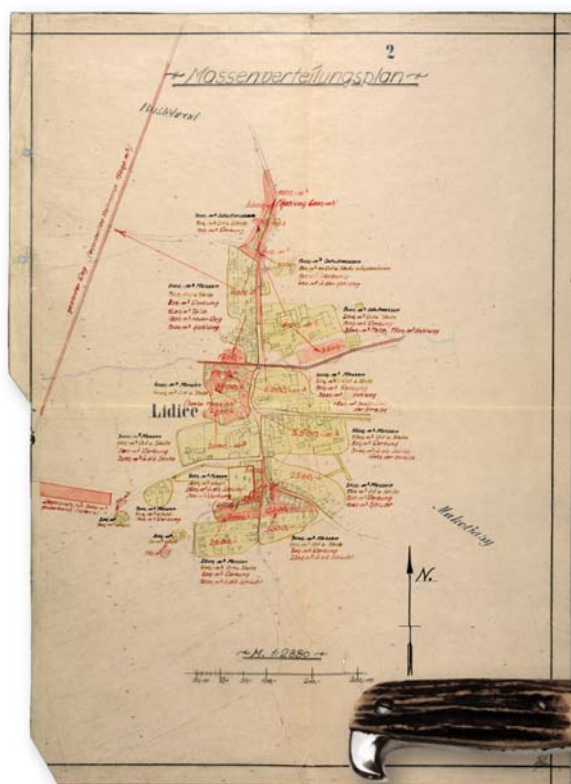
Ničení obce za pomoci silných náloží pokračovalo až do 1. července 1942. Kromě RAD se těchto prací zúčastnily i jednotky SS a zákopnické oddíly Wehrmachtu. Právě na vrub posledně uvedených případů největší počet zničených budov – třiaosmdesát. Dvě fotografie na této straně zachycují okolí lidického kostela v době zahájení ničení obce trhavinami. Na obou snímcích je dobře vidět dům č. p. 5 manželů Josefa a Anny Krontových (na dolní fotografii zcela vlevo).

Brigádyrka Schupo. Na hlavě ji má i důstojník policie na sousední fotografii.

Čepice pro vedoucí RAD

Plán srovnávání Lidic se zemí

Ničení Lidic probíhalo pod vlající vlajkou RAD. Na svých tesácích vz. 34 měli její příslušníci hrdý nápis „Práce zušlechťuje“.

RAD

Říšská pracovní služba (Reichsarbeitsdienst, dále RAD) zahájila svou činnost v létě 1935 na základě zákona o pracovní povinnosti. Podle něj měli všichni mladí muži ve věku od 18 do 25 let absolvovat půlroční pracovní praxi v rámci RAD. S ohledem na finanční problémy spojené se zajištěním celého projektu byla však až do roku 1939 služba v RAD založena na dobrovolné bázi. V čele RAD stál Konstantin Hierl, který měl hodnost Říšského pracovního vedoucího. RAD se dělila na pracovní župy, z nichž každou tvořily jednotlivé pracovní skupiny, dále se dělící na pracovní oddíly v síle zhruba 150 mužů. Služba v RAD byla chápána jako „čestná služba německému národu“. Příslušníci RAD byli nasazováni jako pomocné pracovní síly na stavbě dálnic, letišť a průmyslových podniků.

Pohled na ruiny Lidic od bývalé školy směrem k Buštěhradu.

Další pohled na zničené Lidice. Obrovská hromada sutin v pravé polovině snímku byla ještě nedávno kostelem sv. Martina. Sousední fotografie obědvajících příslušníků RAD by vypadala jako snímek z letního tábora, kdyby v pozadí nebyly trosky Lidic...

Zde stávala lidická náves

Tabulka z povozu lidického rolníka Václava Šilhana

Hlášení vedoucího RAD Alexandra Commichau K. H. Frankovi o průběhu prací v Lidicích v době od 11. června do 3. července 1942 (uprostřed vpravo). Uvádí v něm, že v tomto období na likvidaci Lidic pracovalo průměrně 100 příslušníků RAD denně. Odpracovali 20 000 pracovních hodin a v troskách zničených domů objevili finanční hotovost ve výši 14 000 marek.

Nacisté se v Lidicích nezastavili ani před majestátem mrtvých a zcela zničili lidický hřbitov. Postupně bylo vypleněno 60 hrobek, 140 velkých rodinných hrobů a 200 jednotlivých hrobů. Ono barbarské ničení Lidic mělo podle nacistů pozoruhodný „výchovný vliv“ na příslušníky RAD. Alexander Commichau k tomu 6. srpna 1942 říšskému vedoucímu RAD napsal: „Mladý muž Říšské pracovní služby vidí, že německý meč tvrdě dopadne a bezesbýtku zničí zřídla nepokojů nejen na frontě, nýbrž i v zázemí, zvláště všude tam, kde se tvoří tajná fronta a pracují temné živly...“

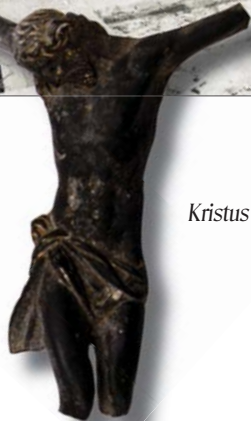
Hřbitovní číslo z lidického hřbitova

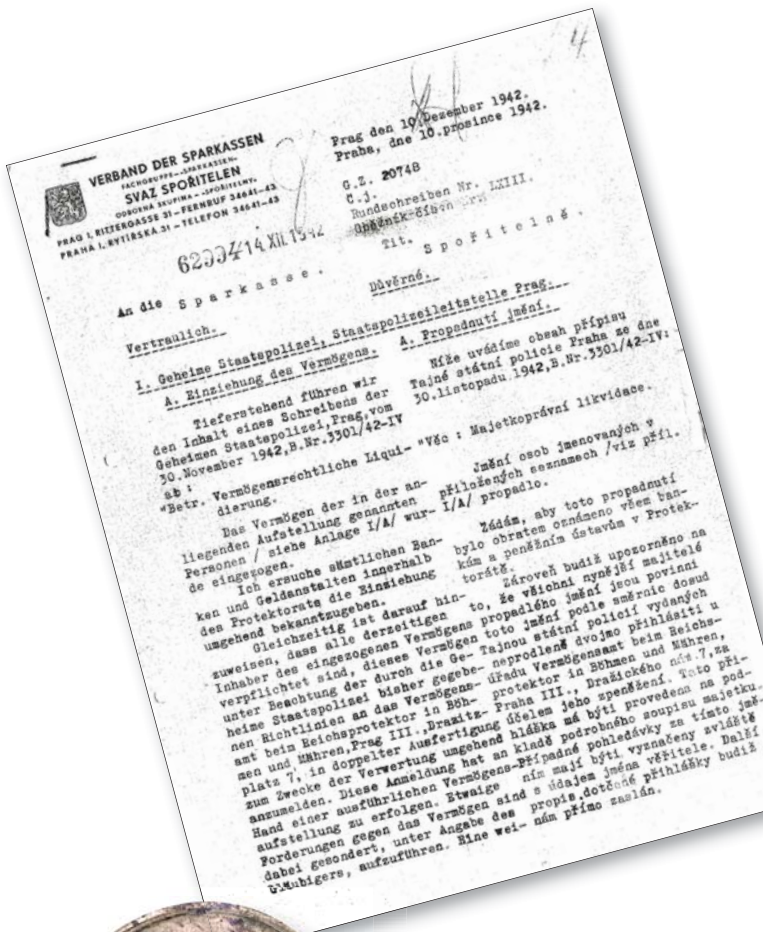
Kámen z pomníků byl použit do základů barákového tábora RAD v Praze-Veleslavíně

Kristus z jednoho z lidických náhrobků

Část náhrobní desky z lidického hřbitova

Oběžník Svazu spořitelén informující o zabavení majetku zavražděných obyvatel Lidic a Ležáků

Součást koňského postroje statkáře Jaroslava Podhory

Němý svědek dřívější slávy lidického hokejového klubu

Nic nesmělo do budoucna připomínat bývalé Lidice. Proto bylo na několika místech změněno i koryto potoka, jenž kdysi protékal středem obce (snímek vpravo nahoře). Pokáceny byly i všechny stromy ve vsi a hromadami sutin byl postupně zavezen lidický rybník (fotografie uprostřed). Na snímku je dobře vidět, že jednoduché dopravní prostředky brzo nestačily potřebám, proto na několika místech Lidic došlo k vybudování úzkorozchodné dráhy.

Zbytky mlýnku na kávu z Lidic

Místo, kde stávaly Lidice, v květnu 1945.

Čáka Schupo

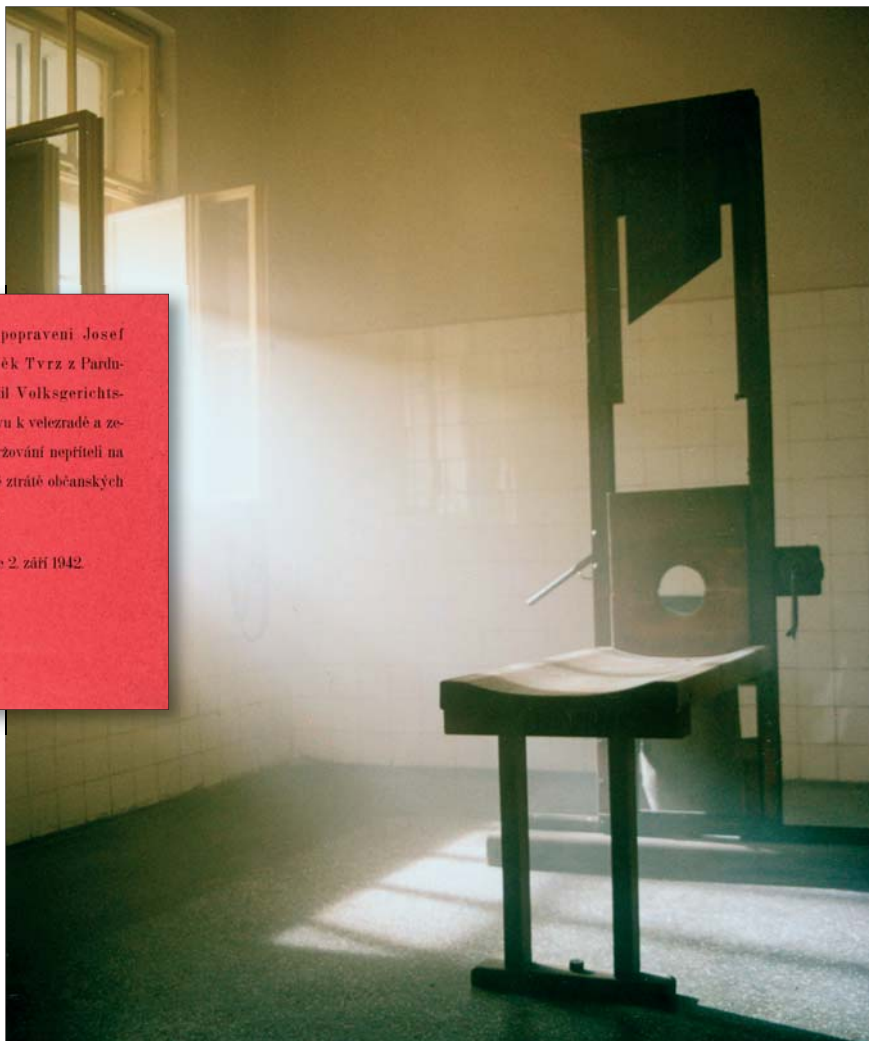
Součástí msty za Heydrichovu smrt bylo nejen vyvraždění Lidic a Ležáků, ale i popravení stovky českých vlastenců. Pražský stanný soud odsoudil od 28. května do 24. června 1942 (tedy za necelý měsíc) k trestu smrti 448 osob, z toho 381 mužů a 67 žen. Ve stejné době zasedající stanný soud v Brně odsoudil k trestu smrti dalších 247 osob, z toho 208 mužů a 39 žen. Za doby činnosti stanných soudů bylo na území protektorátu popraveno 1585 vlastenců (včetně 173 mužů zavražděných v Lidicích, jimiž se stanný soud vůbec nezabýval). Perzekuční opatření byla použita k cílevědomé likvidaci české inteligence. Její příslušníci totiž tvořili přes 21 % popravených.

Z popravišť, která v protektorátu existovala, byly nejvíce využívány pražská kobylišká střelnice a Kounicovy koleje v Brně. V červnu 1942 na nich byli zavražděni i následující důstojníci (zleva doprava): div.gen. Ing. Alois Eliáš, plk.gšt. Josef Churavý, brig.gen. Otakar Zahálka a mjr.gšt. František Kopulety.

Jedním z nejhroznějších nacistických popravišť byla věznice v Berlíně-Plötzensee. Zde přišla ve druhé polovině roku 1942 spolu se stovkami dalších o život i tato čtveřice důstojníků (zleva doprava): mjr.gšt. Vladimír Talásek, škpt.gšt. Čestmír Jelínek, škpt.gšt. František Blabolil a pplk.gšt. Josef Jírka.

Mezi příslušníky Obrany národa zavražděnými v Plötzensee byli i plk.gšt. Josef Tael (vlevo) a škpt.gšt. Zdeněk Tvrz, bývalí vedoucí představitelé krajského velitelství ON – východní Čechy.

V důsledku atentátu nacisté podnikli v protektorátu celou řadu kroků ke zdokonalení své vraždící mašinerie. Jedním z nich bylo i zřízení sekýrárny v pankrácké věznici, k němuž došlo na jaře 1943. Do 26. dubna 1945 v ní bylo popraveno 1075 vlastenců.

BISKUP GORAZD

(26. 5. 1879–4. 9. 1942)

Vlastním jménem
Matěj Pavlík.

V roce 1898
ukončil studium
na kroměřížském
gymnáziu

a pokračoval ve studiu na olomoucké
bohoslovecké fakultě. Krátce po studiích
přijal místo duchovního správce
v nemocnici pro duševně choré
v Kroměříži, kde působil 15 let.

Za 1. světové války se ideově rozešel
s katolickou církví. Dne 25. 9. 1925
byl v Bělehradě vysvěcen na prvního
biskupa české pravoslavné církve (tehdy
přijal jméno Gorazd). Jeho zásluhou
získala v roce 1933 česká pravoslavná
církev odsvěcený bývalý kostel sv. Karla
Boromejského. Od počátku okupace
pomáhal příslušníkům protinacistického
odboje. V chrámu se skrýval
mjr. Jan Sadílek, jeden z blízkých
spolupracovníků pplk. Mašina.

Ve čtvrtek 3. září 1942 uspořádali nacisté
v Petschkově paláci v Praze „veřejný“
soudní proces s představiteli pravoslavné
církve, kteří se podíleli na ukrývání
parašutistů. Zleva jsou na fotografii
zachyceni Jan Sonnevend, Václav Číkl,
ThDr. Vladimír Petřek a biskup Gorazd.
Rozsudek byl připraven předem. Václav
Číkl, biskup Gorazd a Jan Sonnevend
byli popraveni v Kobylisích 4. září 1942
ve 14.35 hodin, Dr. Petřek o den později.
K. H. Frank při jedné příležitosti řekl:
„Má-li český národ přežít, nesmí být
národem Petřeků!“ Dne 26. září 1942 došlo
na základě obvinění z „velezrádné činnosti“
k rozpuštění pravoslavné církve a zabavení
jejího majetku.

VLADIMÍR PETŘEK

(19. 6. 1908–5. 9. 1942)

Na popud biskupa
Gorazda odešel
v roce 1924 studovat
do Jugoslávie
na odbornou školu
bohosloveckou

ve Sremské Karlovinci. Poté pokračoval
ve studiu na teologické fakultě
v Bělehradě, kterou ukončil v roce
1933. Po návratu do Československa
absolvoval prezenční vojenskou službu
v Kroměříži. V září 1934 byl zvolen
kaplanem chrámu Cyrila a Metoděje
v Praze a biskupem Gorazdem byl
vysvěcen na kněze. V roce 1937 obhájil
na Husově bohoslovecké fakultě v Praze
dizertační práci a byl promován
na doktora teologie. Od počátku okupace
se zapojil do odboje proti nacistům.
Podílel se na ukrývání hledaných osob
a židovským spoluobčanům opatroval
křestní osvědčení, jež je měla ochránit
před perzekucí.

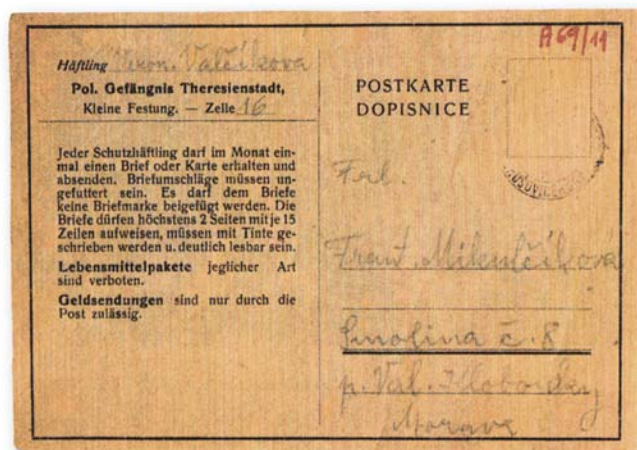

Terezínská Malá pevnost – policejní věznice pražského gestapa. Právě sem byli po skončeném vyšetřování odesláni z vyšetřovací vazby na Pankrácí a na Karlově náměstí spolupracovníci parašutistů a příbuzní těch z nich, kteří se atentátu přímo zúčastnili, tedy rodiny Jana Kubiše a Josefa Valčíka. Gabčíkovy příbuzné od žalářování a následné smrti uchránilo to, že byli občany Slovenské republiky.

Skupina „parašutistů“, jak se jí tehdy říkalo, byla v pátek 23. října 1942 odeslána do koncentračního tábora Mauthausen, kde byli následujícího dne všichni její příslušníci zavražděni. Mezi oběti tohoto období je nutné připočít rovněž 3000 obyvatel židovského původu, kteří byli ve dnech 10. až 13. června 1942 odesláni ve třech transportech (AAh, AAI, AAK) do vyhlazovacích táborů, kde byli zavražděni. Do vlny teroru nastartované atentátem patří také ztřeštěný režim a zvýšený počet likvidovaných českých vězňů ve věznicích a koncentračních táborech. Přesná čísla o zavražděných se pravděpodobně nikdy nedozvíme.

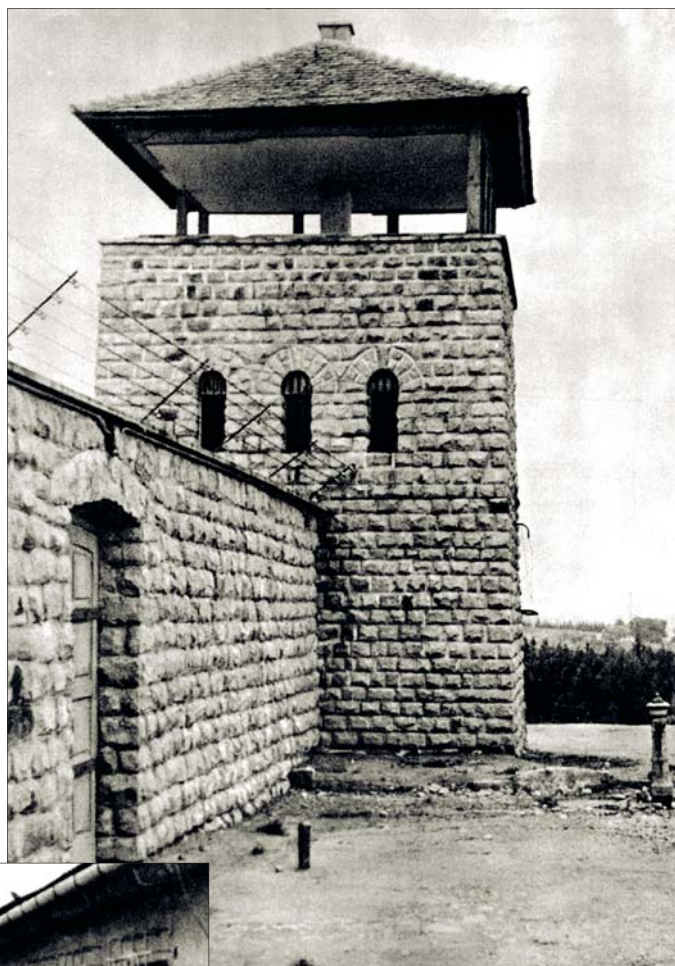
Vzkaz těm živým za ostatními dráty – lístek Veroniky Valčíkové z Terezína.

Brána vedoucí na první terezínský dvůr, „vyzdobený“ výsměšným nápisem ARBEIT MACHT FREI (Práce osvobozuje).

Brigádýrka používaná dozorcí koncentračních táborů

Po příjezdu do Mauthausenu nikdo z početné skupiny pomocníků parašutistů a jejich příbuzných netušil, že v té době před sebou mají jen několik hodin života. Největší poprava v dějinách tábora byla zahájena 24. října 1942 v půl deváté ráno. Krátce před tři čtvrtě na šest večer bude dokonáno. Toho dne bylo výstřelem do týla zavražděno 257 spolupracovníků parašutistů. Další jednatřicetičlenná skupina přišla v Mauthausenu na řadu 26. ledna 1943.

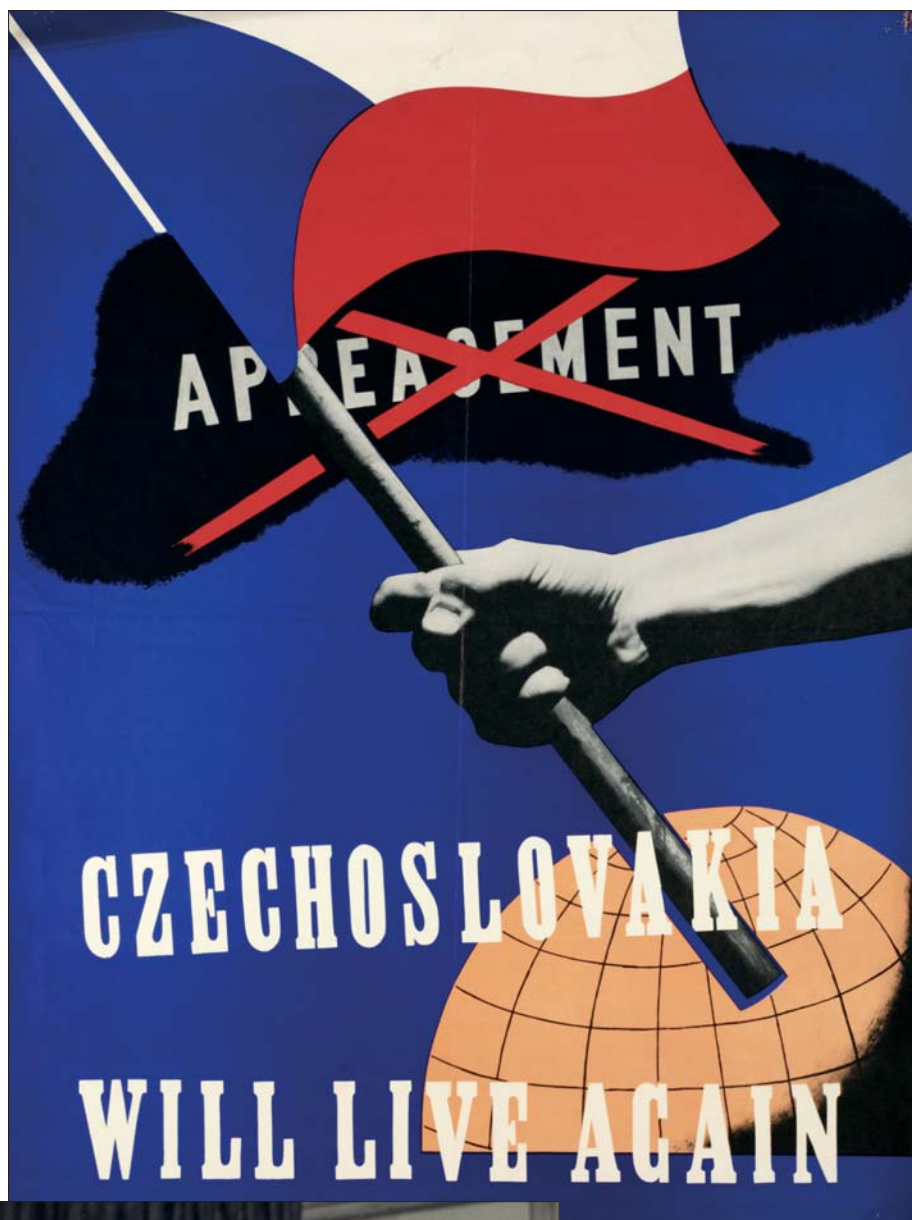

Pohled na tzv. bunkr v koncentračním táboře Mauthausen. Právě zde byli ve dnech 24. října 1942 a 26. ledna 1943 popraveni spolupracovníci parašutistů. Celkem 288 vlastenců.

Na tomto smetišti na náspu vedle mauthausenského koncentračního tábora končil popel tisíců nacistických obětí. Zde spočinuly i ostatky vlastenců, bez nichž by nemohl být atentát na Reinharda Heydricha nikdy uskutečněn.

Ve středu 5. srpna 1942 odeslal britský ministr zahraničí Anthony Eden čs. ministru zahraničních věcí Janu Masarykovi dopis, obsahující mimořádně důležité sdělení týkající se postoje vlády Jejího Veličenstva k Mnichovu. Teprve tímto aktem, následujícím po atentátu a krvavých represáliích nacistů na českém obyvatelstvu, oduzala Velká Británie mnichovskou dohodu. O necelé dva měsíce později – 29. září 1942 – signoval za přítomnosti gen. Charlese de Gaulla a předsedy čs. exilové vlády msgre Jana Šrámka ministr zahraničí Jan Masaryk prohlášení francouzského Národního výboru, že mnichovskou dohodu pokládá za neplatnou od samotného počátku. Úkol daný výsadku ANTHROPOID byl splněn.

Doporučená literatura:

ANDREJS, Jaroslav: Smrt boha smrti. JOTA, Brno 1997.
BRANDES, Detlef: Češi pod německým protektorátem. Prostor. Praha 1999.
Český antifašismus a odboj. Slovníková příručka. Naše vojsko-SČSB. Praha 1988.
ČVANČARA, Jaroslav: Akce atentát. Magnet-Press. Praha 1991.
ČVANČARA, Jaroslav: Někomu život, někomu smrt. Laguna ve spol. s Proxima. Praha 1997.
DREJS, Jan: Za Heydrichem stín. Naše vojsko. Praha 1947.
JELÍNEK, Zdeněk: Operace Silver A. Naše vojsko. Praha 1992.
KÁRNÝ, Miroslav - MILOTOVÁ, Jaroslava - KÁRNÁ, Margita: Protektorátní politika Reinharda Heydricha. Tisková, ediční a propagační služba. Praha 1991.
KOKOŠKA, Jaroslav - KOKOŠKA, Stanislav: Spor o agenta A-54. Naše vojsko. Praha 1994.
MacDONALD, Callum: Úder z Londýna. BB art. Praha 1997.
MacDONALD, Callum - KAPLAN, Jan: Praha ve stínu hákového kříže. Melantrich. Praha 1995.
MAREK, Jindřich: Pátou kartu bere smrt. Svět křídel. Cheb 2000.
PASÁK, Tomáš: Pod ochranou říše. Práh. Praha 1998.
SLÁDEK, Oldřich: Přicházeli z nebe. Naše vojsko. Praha 1993.
SLÁDEK, Oldřich: Zločinná role gestapa. Naše vojsko-ČSPB. Praha 1986.
ŠÍMA, Ladislav: Ležáky. Ministerstvo vnitra. Praha 1947.
ŠOLC, Jiří: A zpívali jsme Tipperary. Merkur. Praha 1993.
ŠOLC, Jiří: Bylo málo mužů. Merkur. Praha 1990.
ŠOLC, Jiří: Nikdo nás nezastaví. Merkur. Praha 1992.
VÁCLAVÍK, Zdeněk - LANER, Štěpán. Lidé z nebes. Naše vojsko. Praha 1947.

Již od roku 1942 láká drama atentátu filmaře z celého světa:

HITLER'S MADMAN

USA 1942, 85 min

Režie: Douglas Sirk

Scénář: Peretz Hirschbein, Melvin Levy

HANGMEN ALSO DIE

USA 1943, 131 min

Režie: Fritz Lang

Scénář: Fritz Lang, Bertold Brecht, John Wexley

ATENTÁT

ČSR 1964, 104 min

Režie: Jiří Sequens

Scénář: Miloslav Fábera, Kamil Pixa, Jiří Sequens

OPERATION DAYBREAK

USA 1975, 119 min

Režie: Lewis Gilbert

Scénář: Ronald Harwood

SS-3: THE ASSASSINATION OF REINHARD HEYDRICH

GB 1991, 52 min

Režie: Jan a Krystyna Kaplanovi

Scénář: Callum MacDonald, Jan Kaplan

kpt. Mgr. Michal BURIAN, plk. Mgr. Aleš KNÍŽEK
PhDr. Jiří RAJLICH, pplk. PhDr. Eduard STEHLÍK

ATENTÁT

OPERACE ANTHROPOID 1941–1942

Autoři by rádi poděkovali lidem, bez nichž by vznik této publikace nebyl možný:

Jaroslavu ČVANČAROVÍ
Janu KAPLANOVÍ
PhDr. Stanislavu KOKOŠKOVÍ
pplk. Ing. Jaroslavu NOVOTNÉMU
JUDr. Vlastě PARKANOVÉ
Ing. Jaroslavě PŘIBYLOVÉ
Milanu ŘEPKOVÍ
JUDr. Radku ŠMERDOVI, Ph.D.
genmjr. v zál. JUDr. Jaroslavu ŠVÁBÍKOVÍ
Ing. Jaroslavu TVRDÍKOVÍ

Na publikaci dále spolupracovali:

PhDr. Július BALÁŽ, Jaroslav BERÁNEK, PhDr. Eva DRAŠAROVÁ, CSc., Ludmila KAKUŠKOVÁ
PhDr. Zdeňka KOKOŠKOVÁ, František KRÁL, Mgr. Ilona KRBCOVÁ
Ing. Ančo MARINOV, Mgr. Hana PUSTELNÍKOVÁ, RSDr. Vladimír ŠLOSAR
Ing. Marie TĚLUPILOVÁ, PhDr. Hana TICHÁ, Alois VESELÝ, Mgr. Jitka ZINKOVÁ

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV
PRAHA

VOJENSKÝ ÚSTŘEDNÍ
ARCHIV

Pro výrobu publikace byly použity materiály těchto institucí:

Archiv Ministerstva zahraničních věcí Praha
Vojenský historický ústav Praha
Imperial War Museum London
Okresní muzeum Chrudim
Památník Lidice
sbírka Jaroslava Čvančary
Státní ústřední archiv Praha
Vojenský ústřední archiv Praha
&

Výstava „ATENTÁT – Operace ANTHROPOID 1941–1942“

Autorské honoráře byly věnovány na záchranu archiválií
poškozených při povodních v srpnu 2002 – povodňové konto 179310745/0300

Vydalo Ministerstvo obrany České republiky – Agentura vojenských informací a služeb

Adresa: Rooseveltova 23, 161 05 Praha 6

<http://www.army.cz>

Redakce účelové tvorby (RÚT AVIS)

Šéfredaktor: Dr. Jaroslav Roušar

Odpovědný redaktor: Mgr. Michal Polívka

Grafická úprava: Ing. Bořivoj Beránek

Dáno do tisku: 5. června 2007

2. upravené vydání

Tisk: Dragon press s. r. o., Klatovy

Kopírovat, překládat a rozmnožovat publikaci bez souhlasu vydavatele je zakázáno.

NEPRODEJNÉ